

El gust per la lectura
Educació primària

JOAQUIM CARBÓ
GUIA PER AL PROFESSORAT

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2008-2009
Educació primària

Direcció General d'Innovació
Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d'Immersion i Ús de la Llengua

JOAQUIM CARBÓ
GUIA PER AL PROFESSORAT

MERCÈ ABEYÀ LAFONTANA
MONTSERRAT GABARRÓ PARERA

ÍNDEX

ASPECTES GENERALS

1. Biografia de Joaquim Carbó	5
2. Documentació sobre l'autor i la seva obra	5
3. Orientacions per al professorat	6
4. Propostes de treball per a l'alumnat	10
ANNEX. Avui parlem amb Joaquim Carbó	12

CICLE INICIAL. *L'OCELL MERAVELLÓS*

1. Informació sobre l'obra	15
1.1. Fitxa del llibre	15
1.2. Dades d'interès	15
1.3. Què en diu l'autor	16
1.4. Què en diuen les persones expertes	16
1.5. Qui és la il·lustradora	17
2. Orientacions didàctiques	17
2.1. Introducció	17
2.2. Motivació de la lectura	18
2.3. Estructura del text i formulació d'hipòtesis	19
2.4. Situacions de lectura	19
2.5. Lectura d'imatges	20
3. Propostes de treball	20
3.1. Activitats per abans de la lectura	21
3.2. Activitats durant o després de la lectura	22
3.2.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	22
3.2.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	27
3.3. Activitats per després de la lectura	28
3.3.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	28
3.3.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	29
BIBLIOGRAFIA SOBRE OCELLS	31

ANNEXOS

Annex 1: Cançons	33
Annex 2: Poesies	35
Annex 3: Joc de l'ocell meravellós	37

CICLE MITJÀ. *EL GOS DEL METRO*

1. Informació sobre l'obra	39
1.1. Fitxa del llibre	39
1.2. Dades d'interès	39
1.3. Què en diuen les persones expertes	39
1.4. Qui és la il·lustradora	40
2. Orientacions didàctiques	41
2.1. Introducció	41
2.2. Motivació de la lectura	41

2.3. Estructura del text i formulació d'hipòtesis	42
2.4. Situacions de lectura	42
3. Propostes de treball	43
3.1. Activitats per abans de la lectura	44
3.2. Activitats durant o després de la lectura	45
3.2.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	45
3.2.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	49
3.3. Activitats per després de la lectura	51
3.3.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	51
3.3.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	52
BIBLIOGRAFIA	53
ANNEXOS	
Annex 1: Dites, embarbussaments i endevinalles	56
Annex 2: Poesies	57
Annex 3: El gos	58
Annex 4: La nova gossera	63

CICLE SUPERIOR. LA COLLA DELS DEU

1. Informació sobre l'obra	65
1.1. Fitxa del llibre	65
1.2. Dades d'interès	65
1.3. Què en diu l'autor	65
1.4. Què en diuen les persones expertes	67
1.5. Qui és l'il·lustrador	67
2. Orientacions didàctiques	67
2.1. Introducció	67
2.2. Motivació de la lectura	68
2.3. Estructura del text i formulació d'hipòtesis	69
2.4. Situacions de lectura	70
3. Propostes de treball	71
3.1. Activitats per abans de la lectura	71
3.2. Activitats durant o després de la lectura	72
3.2.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	72
3.2.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	77
3.3. Activitats per després de la lectura	79
3.3.1. Àrea de Llengua catalana i literatura	79
3.3.2. Activitats relacionades amb les altres àrees	81
BIBLIOGRAFIA	83
ANNEXOS	
Annex 1: Què sabem dels nois de la colla dels deu?	86
Annex 2: Còmic del capítol «Un hotel poc confortable»	87
Annex 3: «Els llibres de colles»	95

ASPECTES GENERALS

1. BIOGRAFIA DE JOAQUIM CARBÓ

Joaquim Carbó va néixer el 1932 a Caldes de Malavella, el poble de la seva mare, però ha viscut sempre a Barcelona. Lector de qualsevol paper imprès, s'inicia com a narrador a final dels anys cinquanta, a les acaballes del realisme social, i hi aporta certa dosi d'humor (*Els orangutans*, 1967).

Vinculat a *Cavall Fort* des del primer número (1961), forma part del consell de redacció de la revista i desenvolupa una extensa dedicació als llibres per a infants i joves, que alterna amb narracions i novel·les per a adults (és a punt d'arribar al centenar de títols).

És un històric del col·lectiu Ofèlia Dracs. Treballa en el moviment associatiu dels escriptors. Va coordinar el sector del llibre infantil del Congrés de Cultura Catalana.

És soci del PEN i va formar part de les primeres juntes de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC). L'any 2002 va rebre el premi Memorial Jaume Fuster pel conjunt de la seva obra.

És soci d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Text extret de: *Associació d'Escriptors en Llengua Catalana*. [En línia] <<http://www.escriptors.com/autors/carboj>> [Consulta: 15 octubre 2008]

2. DOCUMENTACIÓ SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

2.1. Llibres

- CARBÓ, Joaquim. *Joaquim Carbó: setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*. Barcelona: Barcanova [etc.], 2002. [pròleg de Marta Mata i Garriga]

2.2. Revistes

- ALBANELL, Pep. «Joaquim Carbó, un luxe». *Lletra. La literatura catalana a Internet*. [En línia] <<http://www.uoc.edu/lletra/noms/joaquimcarbo/index.html>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- ALOY, Josep Maria. «Joaquim Carbó, narrador tenaz». *CLIJ* [Barcelona] (maig 2001), núm. 138; p. 7-15. [Entrevista]
- «Avui parlem amb Joaquim Carbó». *Cavall Fort* [Barcelona] (novembre 2002), núm. 967; p. 13-15. [Entrevista]
- CENTELLES, Jaume; NADAL, Dolors. «Una conversa amb Joaquim Carbó i Sebastià Sorribas, dos senyors escriptors». *Guix. Elements d'Acció Educativa* [Barcelona] (desembre 2006), núm. 330; p. 66-71. [Entrevista]
- FUSTER, Jaume. «Joaquim Carbó, un utilitari de luxe». *Serra d'Or* [Barcelona] (desembre 1992), núm. 396; p. 15-17.
- JANÉ, Albert. «Els setanta anys de Joaquim Carbó». *Serra d'Or* [Barcelona] (febrer 2003), núm. 518; p. 41-44.
- «JOAQUIM Carbó, escriptor». *Estris* [En línia] Fundació Pere Tarrés (gener-febrer 2002), núm. 123. <<http://www.peretarres.org/estris/estris123a.pdf>> [Consulta: 15 octubre 2008]

- *Joaquim Carbó: l'escriptor del mes*. Suplement de *Crònica d'Ensenyament* [Barcelona] (desembre 1992), p. 1-19.
- «Joaquim Carbó». *Cornabou. Revista de Literatura Infantil i Juvenil*. [En línia] <<http://www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistes/carboj.html>> [Consulta: 15 octubre 2008] [Entrevista]
- MORER i SERRA, Eugènia. «Grans escriptors per als petits lectors: entrevista als nostres autors de literatura infantil i juvenil». *Escola Catalana* [Barcelona] (abril 2006), núm. 429; p. 29-36.
- NADAL Marta. «Joaquim Carbó, un escriptor utilitari?» *Serra d'Or* [Barcelona] (setembre 1988), núm. 346; p. 10-14
- SERRET, Carme. «El autor y su obra». *Primeras Noticias. Literatura Infantil y Juvenil* (febrer 1993), núm. 115; p. 39- 46.

2.3. Vídeos

- *Joaquim Carbó*. Guió i direcció d'Agustí Espriu. [En línia] Barcelona: Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, 2006. (Veus Literàries; 18) <<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/aclc/carbo.htm>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- *L'hora del lector: Joaquim Carbó*. Barcelona: TV3, 2008. (Vídeos a la Carta) [En línia] <<http://www.tv3.cat/videos/468969>> [Consulta: 15 octubre 2008]

2.4. Webs

- Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. [En línia] <<http://www.escriptors.com/autors/carboj>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- Bateig de la biblioteca escolar Joaquim Carbó. (Pàgina personal de Jaume Centelles Pastor, mestre de l'escola Sant Josep-El Pi de l'Hospitalet.) [En línia] <<http://www.xtec.cat/~jcentell/bateig.htm#bateig>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- *Diccionari d'autors i autores de Literatura Infantil i Juvenil en Català*. [En línia] <<http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Diccionari.html>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- *Enciclopèdia Catalana*. [En línia] <http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0014800> [Consulta: 15 octubre 2008]
- *Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*. [En línia] <<http://www.joaquimcarbo.net/>> [Consulta: 15 octubre 2008]
- Qui és qui. [En línia] <<http://cultura.gencat.net/ilc/geq/FitxaAutors.asp?nom1=carb%F3&cerca2=Cercar&quinform=form1&NRegistre=1&idregistre=235>> [Consulta: 5 setembre 2008]

3. ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

En tota lectura és interessant conèixer qui ha escrit el llibre per tenir més coneixements sobre els seus textos i afavorir-ne la comprensió.

Convé que els nois i noies es formulin preguntes sobre l'autor: què els agradaria saber de la seva vida, de la seva manera d'escriure, del que li agrada o del que l'ha dut a escriure per al públic infantil i juvenil...

Cal fomentar la conversa a l'aula de manera que permeti el diàleg i la construcció d'una visió conjunta de l'escriptor.

En el llibre *Joaquim Carbó: setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*, el propi autor recull les preguntes que li han formulat els infants i joves de les escoles que ha visitat al llarg de la seva trajectòria professional. En el pròleg de Marta Mata, trobem aquest fragment que descriu l'interès pedagògic d'aquestes converses:

*Parlant amb ells, provocant i responent les seves qüestions i ordenant-les després, Joaquim Carbó, amb l'entranyable màgia de la paraula escrita, ha pogut explicar qui és, com és, per què li sembla que és com és, com treballa, com gaudeix i pateix, com ha viscut l'altra màgia, la de fer-se entre els altres, la de conviure.*¹

A més a més d'aquest material que ha recopilat el propi autor, és interessant consultar més informació a través de la xarxa i als llibres i revistes que es poden tenir a l'aula, a la biblioteca del centre o a la biblioteca pública.

A la taula següent teniu unes quantes qüestions que poden orientar i facilitar la cerca d'informació amb les referències documentals on localitzar-la o trobar-la.

¹ CARBÓ, Joaquim. *Joaquim Carbó: setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*. Barcelona: Barcanova [etc.], 2002; p. 5. [Pròleg de Marta Mata i Garriga]

Nivell	Què hem de buscar?	On podem buscar informació a la xarxa?	On podem buscar informació a llibres, revistes, etc.?
Cicle inicial	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Qui és? ▪ Què fa? ▪ On va néixer? ▪ Quants llibres ha escrit? ▪ Que li agrada més, la ciutat o el poble? ▪ On i amb què li agrada escriure? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars.</i> [En línia] <http://www.joaquimcarbo.net/> [Consulta: 15 octubre 2008] Preguntes 76, 99 i 100 de la primera part: «La conversa». 	<ul style="list-style-type: none"> • A la contracoberta o a l'interior dels seus llibres.
Cicle mitjà	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins llibres ha escrit? ▪ Quin va ser el primer llibre que va escriure? ▪ Ha guanyat algun premi literari? ▪ Escriu sempre per a nens i joves o també per a adults? ▪ Quins són els personatges que li agraden més? ▪ Sobre què li agrada escriure? ▪ A quines llengües s'han traduït les seves obres? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Diccionari d'autors i autores de Literatura Infantil i Juvenil en Català.</i> [En línia] <http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Diccionari.htm> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ <i>Enciclopèdia Catalana.</i> [En línia] <http://www.enciclopedia.cat/cgi-bin/CercaGEC3.exe?APP=CERCAPAR&PAG=0001&PAR=joaquim%20carb%F3> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ «Joaquim Carbó, escriptor». <i>Estris.</i> Fundació Pere Tarrés (gener-febrer 2002), núm. 123. [En línia] <http://www.peretarres.org/estris/estris123a.pdf> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ <i>Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars.</i> [En línia] <http://www.joaquimcarbo.net/> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ Qui és qui. [En línia] <http://cultura.gencat.net/ilc/qeq/FitxaAutors.asp?nom1=carb%F3&cerca2=Cercar&quiform=form1&NRegistre=1&idregistre=235> [Consulta: 15 octubre 2008] 	<ul style="list-style-type: none"> • «Avui parlem amb Joaquim Carbó». <i>Cavall Fort</i>, [Barcelona] (novembre 2002), núm. 967; p. 13-15 • CARBÓ, Joaquim. <i>Joaquim Carbó: setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars.</i> Barcelona: Barcanova [etc.], 2002. [Pròleg de Marta Mata i Garriga]

Nivell	Què hem de buscar?	On podem buscar informació a la xarxa?	On podem buscar informació a llibres, revistes, etc.?
<p>Cicle superior</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Com li agrada presentar-se? ▪ Quines altres feines ha desenvolupat? ▪ De totes les feines, quina li ha agradat més? ▪ A banda d'escriure i llegir, quines altres afeccions té? ▪ És el mateix pensar una història per a un llibre que per a un guió de còmic? ▪ Perquè ens interessa conèixer-lo? ▪ Què ens agrada d'ell? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. [En línia] <http://www.escriptors.com/autors/carboj> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ Diccionari d'autors i autores de Literatura Infantil i Juvenil en Català. [En línia] <http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Diccionari.html> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ Enciclopèdia Catalana. [En línia] <http://www.enciclopedia.cat/cgi-bin/CercaGEC3.exe?APP=CERCAPAR&PAG=0001&P AR=joaquim%20carb%F3> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ <i>Joaquim Carbo</i>. (Guió i direcció d'Agustí Espriu.) Barcelona: Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, 2006. (Veus Literàries; 18) [En línia] <http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/aelc/carbo.htm> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ «Joaquim Carbo, escriptor». <i>Estris</i> Fundació Pere Tarrés (gener-febren 2002), núm. 123. [En línia] <http://www.peretarres.org/estris/estris123a.pdf> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ <i>Joaquim Carbo. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars</i>. [En línia] <http://www.joaquimcarbo.net/> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ «Joaquim Carbo» (Entrevista). <i>Cornabou. Revista de Literatura Infantil i Juvenil</i>. [En línia] <http://www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistes/carboj.html> [Consulta: 15 octubre 2008] ▪ Qui és qui. [En línia] <http://cultura.gencat.net/ilc/qeq/FitxaAutors.asp?nom1=carb%F3&cerca2=Cercar&quinform=form1&NRegistre=1&idregistre=235> [Consulta: 15 octubre 2008] 	<ul style="list-style-type: none"> • ALOY, Josep Maria. «Joaquim Carbo, narrador tenaz». <i>CLIJ</i> [Barcelona] (maig 2001), núm. 138; p. 7-15. [Entrevista] • «Avui parlem amb Joaquim Carbo». <i>Cavall Fort</i> [Barcelona] (novembre 2002), núm. 967; p. 13-15. • CARBÓ, Joaquim. <i>Joaquim Carbo: setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars</i>. Barcelona: Barcanova [etc.], 2002. [Pròleg de Marta Mata i Garriga] • SERRET, Carme. «El autor y su obra». <i>Primeras Noticias. Literatura Infantil y Juvenil</i> (febrer 1993), núm. 115; p. 39- 46.

4. PROPOSTES DE TREBALL PER A L'ALUMNAT

Aquestes propostes que trobareu a continuació són una llista orientativa d'activitats que es poden fer amb l'alumnat per tal de conèixer qui és l'autor dels llibres que es llegiran.

Segons l'edat i l'interès de l'alumnat, el temps de què es disposa, la bibliografia i la documentació que es té a l'abast, etc. se'n poden fer més o menys, amb la finalitat que les activitats es puguin programar segons el ritme i la dinàmica de l'aula.

Els objectius comuns d'aquestes activitats són:

- Conèixer alguns detalls rellevants de la biografia de l'escriptor.
- Desvetllar l'interès per la seva obra, els seus personatges i la seva manera d'escriure.
- Ampliar coneixements que facilitin la comprensió lectora de l'alumnat.
- Fomentar el gust per la lectura a partir de curiositats i anècdotes sobre un autor.

Activitats	Recomanada per a...		
	CI	CM	CS
1. Llegir la informació que hi ha sobre l'autor a la contracoberta del llibre que llegiran. Demanar què més els agradaria saber d'aquest escriptor.	X	X	X
2. Buscar més informació sobre l'autor (consulteu l'apartat d'Orientacions per al professorat).	X	X	X
3. Mirar diversos números de la revista <i>Cavall Fort</i> per veure si troben contes, còmics, entrevistes o articles escrits per aquest autor.	X	X	X
4. Fer un recull d'imatges de l'autor i de les cobertes dels seus llibres, capturades d'Internet o escanejades dels llibres i revistes, que després poden servir per al mural o per a l'exposició .	X	X	X
5. Fer una exposició a la biblioteca del centre amb tots els llibres que es tinguin d'en Joaquim Carbó. Demanar-ne en préstec, si cal, a la biblioteca pública del barri o del poble.	X	X	X
6. Fer un mural per a la classe o per a la biblioteca amb dibuixos dels personatges que ha creat en Joaquim Carbó. A mesura que els nens i nenes llegeixen els llibres i descobreixen personatges nous, s'afegeixen al mural.	X	X	X

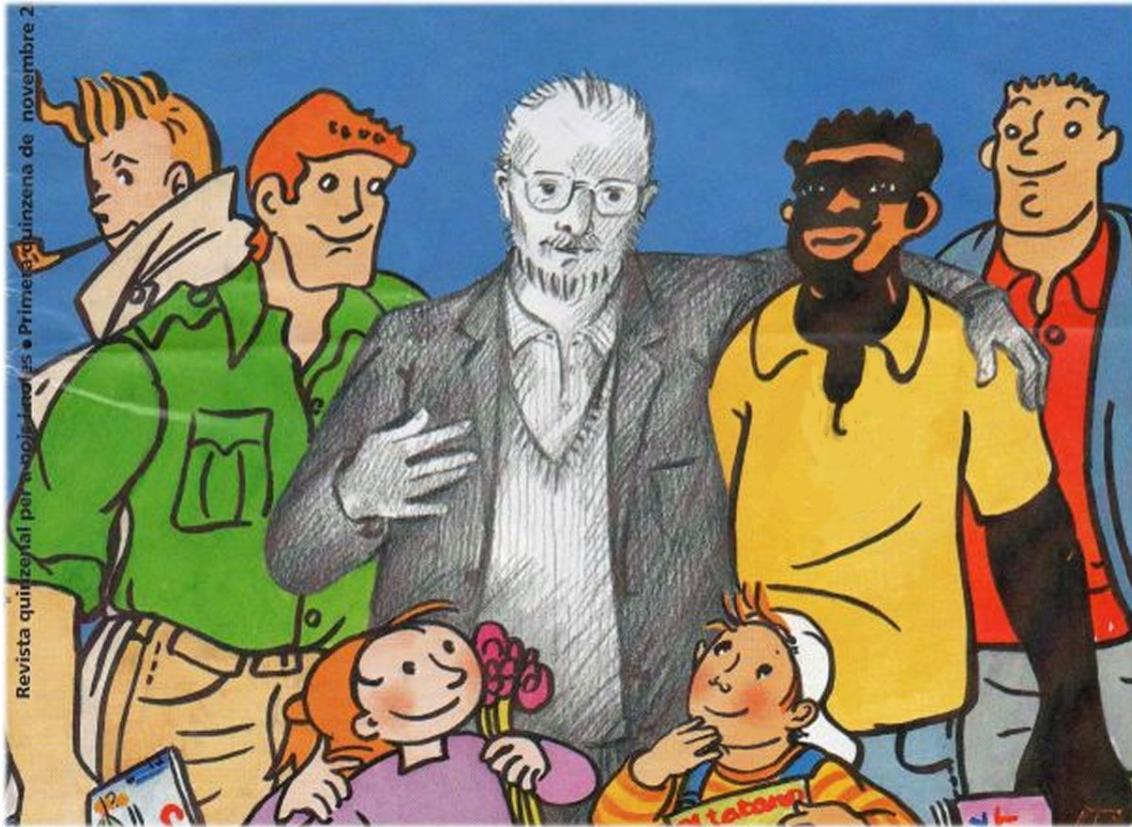
Activitats	Recomanada per a...		
	CI	CM	CS
7. Fer una cerca al catàleg de la biblioteca escolar per saber de quin fons es disposa per demanar en préstec, per a l'exposició...		X	X
8. Llegir l'article «Avui parlem amb Joaquim Carbó», publicat <i>Cavall Fort</i> núm. 967 (novembre 2002), p. 14-15, que s'adjunta a l'annex d'aquest apartat.		X	X
9. Fer una cerca al catàleg infantil (Chilias) ² de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona o al catàleg de la biblioteca més propera per saber quins llibres d'aquest autor es poden demanar en préstec.			X
10. Veure la primera part (13 min.) del vídeo sobre Joaquim Carbó disponible a Edu3.cat (consulteu l'apartat de Documentació sobre l'autor i la seva obra).			X
11. Completar la biografia d'en Joaquim Carbó que apareix a la primera proposta de Comencem a llegir: <i>La colla dels deu</i> ³ (Edu.365).			X
12. Fer un llibre sobre aquest escriptor. Entre tota la classe fer l'esquema amb els apartats que ha de tenir i, per grups de 2 o 3 alumnes, elaborar-ne cada una de les pàgines. Un cop fet, el llibre pot passar a formar part del fons de la biblioteca de l'escola.			X

² Catàleg infantil de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona [En línia] <<http://gw24-vtls.diba.es/chilias/catalan/vtls-basic.html>> [Consulta: 15 octubre 2008]

³ Comencem a llegir: *La colla dels deu* [En línia] <<http://www.edu365.cat/primaria/muds/catala/lectures/colla/comencem1.htm>> [Consulta: 15 octubre 2008]

ANNEX

AVUI PARLEM AMB JOAQUIM CARBÓ

Cavall Fort [Barcelona] (novembre 2002), núm. 967; p. 14-15.

Joaquim Carbó és col·laborador d'aquesta revista des dels seus inicis (1961) i és membre del Consell de Redacció. Amb motiu del seu 70è aniversari (2002) i de la publicació del llibre *Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*, van decidir fer-li una entrevista, però el fet més curiós i divertit és que se la va fer ell mateix. Com a bon entrevistador, es fa unes preguntes plenes d'ironia i se les contesta amb un toc d'humor.

JOAQUIM CARBÓ, Per JOAQUIM CARBÓ

A mesura que la gent es fa gran té certa tendència a parlar sola. Si de vegades és per no oblidar el que ha de fer, més sovint és, encara, per recordar tot el que ha fet, el que ha viscut. Si ara parlo sol, i de mi, és per fer memòria de la meva relació amb aquesta revista... A veure, tu, és a dir, jo, quin és el record més llunyà que en tenim?

-D'abans que naixés i tot. Una tarda de la tardor del 1961, Josep Tremoleda, el primer director, va reunir uns escriptors per ensenyar-nos la maqueta d'una revista per a nois i noies. I ens va convidar a escriure un conte per a les dues pàgines centrals... Tots ens vam preguntar com havien de ser, aquests contes, ja que feia vint-i-tres anys que no ens en deixaven publicar en català. Els escriptors vells n'havien perdut el costum i els joves ni tan sols no ho havíem intentat.

I tu, o jo, que és el mateix, què vam fer?

-Vaig ser l'únic que ho va provar. Ningú no sabia com s'hi havia de posar. I jo tampoc, és clar, però vaig trobar unes notícies de quatre o cinc ratlles al diari que em va semblar que podien servir d'arrencada. Així, una tarda, vaig escriure l'un darrere

l'altre *El maquinista de Cotentin* i *Bibi, el gos d'Ancona*, que van sortir en els números 1 i 2 de la revista. I ja que no s'hi apuntava ningú més, també vaig escriure els dels números 3, 4 i 5.

No t'han dit mai que ets un acaparador?

-Si algú ho pensa, s'equivoca. De seguida em van fer del consell de redacció i vaig ser dels que es van dedicar amb més ganes a engrescar els altres escriptors a participar-hi. I quan algú es decidia, el rebíem amb els braços oberts, com va passar amb la Mercè Canela, que gairebé era una nena i ara és la nostra directora. Si en els primers cinquanta números hi vaig publicar vint-i-un contes, va ser perquè la majoria d'escriptors encara no s'adonava de com es podia divertir escrivint per a les noies i nois. Durant l'any 2001, en canvi, no n'he publicat cap de llarg.

És clar! T'has fet vell i et falta empena i imaginació.

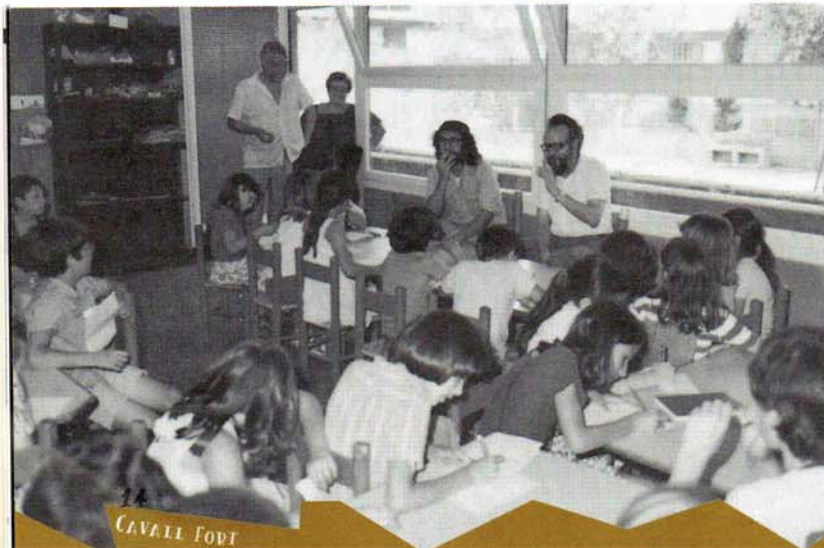
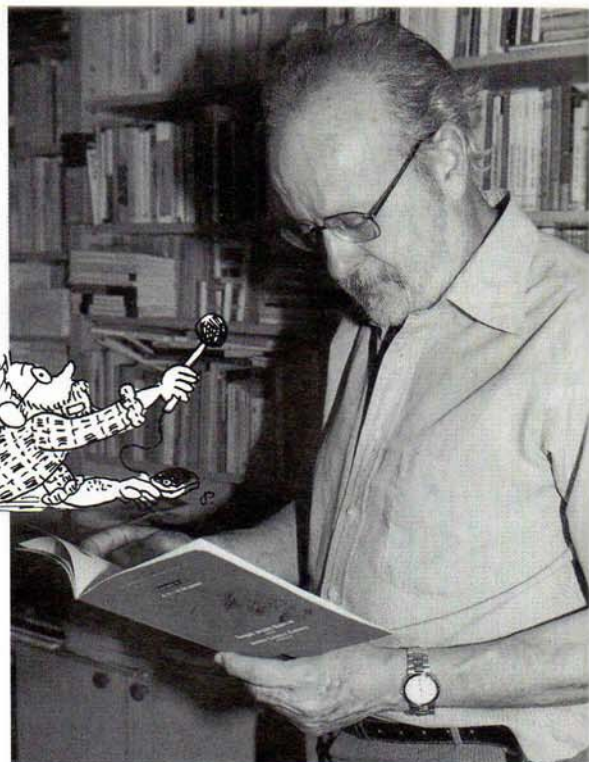
-Tens raó a mitges: m'he fet vell però no em falten ganes ni idees. En el dossier del número de Sant Jordi de l'any passat hi ha divuit contes que no passen de les vuit ratlles cada un. I en tot el 2001 hi vaig publicar una entrevista; els guions de la Neus i en Miquelet, al Tatano; uns quants articles, i em vaig fer un tip de llegir llibres de versos per triar els poemes que hem reproduït. També he estat jurat del concurs de portades i de còmics... De vegades he escrit articles sobre coses que desconeixia, com ara el petroli, les piràmides, els castors, els...

Quina cara més dura!

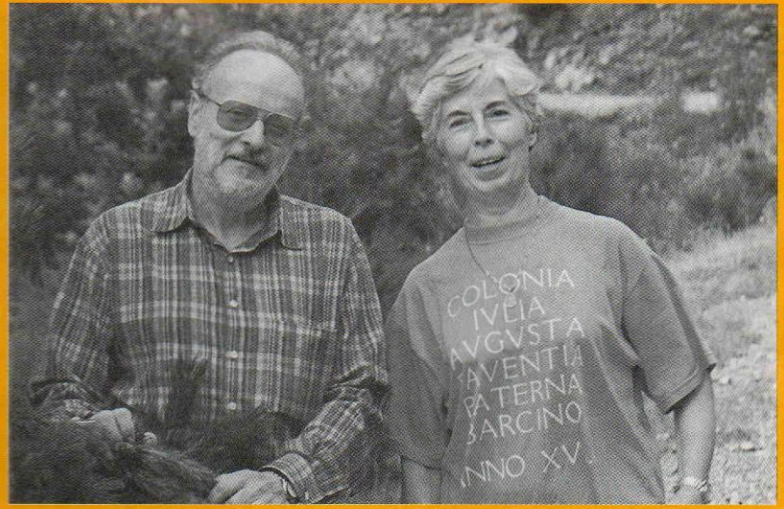
-No m'has deixat acabar! Per ser temes que desconeixia, llegia i llegia per informar-me'n i llavors en feia un resum per entendre-ho millor i de la manera més senzilla, que era com calia explicar-ho als nostres lectors.

Estàs content d'alguna cosa en especial?

-De tot! Quin goig, trobar algú que esta a punt de ser avi i que em diu que va descobrir el plaer de llegir a *Cavall Fort*. És fantàstic, haver treballat

més de quaranta anys en una feina tan agraïda. Tinc molts records de totes les persones amb qui he col·laborat. Algunes ja no hi són, com Maria Novell, que de petit em va obrir els ulls a la lectura i a qui, de gran, vaig portar a la redacció de la revista, per a la qual va escriure una trentena d'articles que són dels millors que hem publicat mai. Per desgràcia, va morir massa jove, quan estava en plena forma. I ja que és impossible esmentar-les totes, només diré que he après molt i molt del director anterior, Albert Jané, que és un savi que ha fet tots els possibles per dissimular-ho. Ara, però, ja no pot perquè tothom sap que l'han fet membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Mai no s'havia vist un acadèmic traduïnt els diàlegs dels còmics, pel·lícules infantils, empescant-se concursos, reescriuint o inventant rondalles... Un bon mestre i un gran amic!

I no hi ha res del que hi has fet que et faci més feliç?

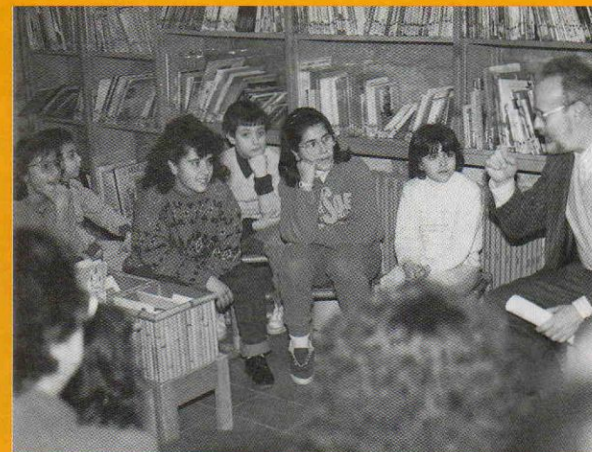
—Podríem parlar dels treballs que han tingut vida més enllà de la revista. Molts dels dos-cents contes s'han recollit després en llibres com *El llop i el caçador*, *Un xicot de sort*, *La calaixera dels contes* i *El rei de la muntanya*... Alguns d'aquests contes també han crescut i s'han convertit en una novel·la, com és el cas d'*El zoo a casa*, *Els gossos salvatges* i, sobretot, *L'home que es va aturar davant de casa*, publicat al número 100. Durant vint-i-cinc anys vaig pensar que era el punt de partida d'una novel·la. I, quan m'hi vaig posar, me'n van sortir dues: aquella i *El noi que va fer anar el ranxo endavant*. És curiós el cas de *Les armes de Bagatel·la*, el conte que vaig escriure per aprofitar uns dibuixos molt bonics que un dibuixant ens va portar com a mostra i que més endavant es va convertir en una obra de teatre escrita amb l'amic Jaume Batiste a quatre mans.

I res més? Jo diria que en el món dels còmics, tu i en Madorell...

—I tant! L'any 1966, quan vaig publicar la novel·la *La casa sota la sorra*, Josep M. Madorell em va proposar que li escrivís un guió per dibuixar-lo en forma d'història de còmic. Ho vaig fer i, després, me'n va demanar més i més... L'última, *La casa sobre les mines*, es va publicar a Cavall Fort entre el 1999 i el 2000. Algun cop vaig escriure primer la novel·la i després el guió, i, en d'altres, a l'inrevés... Francesc Infante també va convertir en historietes algunes narracions d'en Felip Marlot.

I fora de la revista, què tal?

—Si no arriba a ser per l'oportunitat d'escriure per a Cavall Fort, possiblement mai no se m'hauria acudit treballar per als nois i noies. Jo era un escriptor per a la gent gran, i prou. Però la revista ha obert un món de possibilitats a molts escriptors i dibuixants. En el meu cas, els contes em van portar als llibres. Potser n'he fet un gra massa, perquè entre novel·les, reculls de contes, obres de teatre, costumaris i àlbums de

còmic n'he publicats gairebé vuitanta. N'hi ha tres o quatre més a punt de sortir, i cinc o sis més de pensats... A part, he tingut el privilegi de visitar moltes escoles i de parlar directament amb els meus lectors. Ara que ja no hi puc anar perquè si parlo massa estona seguida em ve mal al coll, totes les escoles del país rebran un volum en què procuro contestar les preguntes que m'havien fet en alguna ocasió. En l'edició d'aquest llibre han participat Cavall Fort i la major part d'editorials que m'han publicat algun llibre. Em sembla una bona ocasió per a donar les gràcies a tothom.

I què més?

—De tot i molt: anècdotes, noms, projectes..., però la Rosamaria ens controla i ens renya si escrivim articles més llargs de mil paraules. I aquest ja en té 1.228.

JOAQUIM CARBÓ (aquests dues no compten!)
Il·lustració: PILARÍN

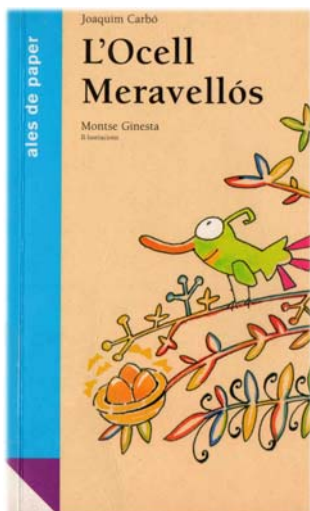

CICLE INICIAL

L'OCELL MERAVELLÓS

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>L'ocell meravellós</i>
Autor:	Joaquim Carbó
Il·lustradora:	Montse Ginesta
Editorial:	Lynx
Lloc de edició:	Barcelona
Any:	2005
Col·lecció:	Ales de Paper
Número:	3
ISBN:	84-87334-75-X

1.2. DADES D'INTERÈS

L'ocell meravellós va ser publicat per primera vegada l'any 1981 per l'editorial Publicacions de l'Abadia de Montserrat, dins de la col·lecció Llibres del Sol i la Lluna.

Va rebre el Premi de la Generalitat 1981 al millor conte infantil publicat durant aquest any.

Aquest conte va ser adaptat per Ferran Albiol per ser representat amb titelles. La companyia Titelles Babi va estrenar l'obra a la Fundació Miró l'any 1996 i encara consta en el seu catàleg d'espectacles.⁴

L'any 2005, l'editorial Lynx, especialitzada en ornitologia i història natural, en va fer una nova edició.

Montse Ginesta és la il·lustradora de les dues edicions. A la segona, però, l'ha redibuixat completament i n'ha fet una versió actualitzada.

La col·lecció Ales de Paper té d'especial que, en cada un dels seus llibres, complementa el text d'imaginació amb un apartat de coneixements –en aquest cas sobre els ocells del paradís– les autores del qual són Anna Motis (text) i M. Àngels Jutglar (il·lustracions).

El conte s'ha traduït al gallec (1989) i al castellà (2205).

⁴ Titelles Babi. *L'ocell meravellós* [En línia] <<http://www.titellesbabi.com/catala/obra5.htm>> [Consulta: 20 octubre 2008]

1.3. QUÈ EN DIU L'AUTOR

Dins del llibre *Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*, hi ha un capítol dedicat a explicar «Els llibres, d'un a un». Pel que fa als contes, l'autor diu:

No cal dir que em suggereix el món màgic i que m'he permès d'escriure contes a l'estil dels tradicionals, com aquell del pagès que ajuda un ocell meravellós a refer-se, i aquest, agraït, li regala tres ous d'or [...].⁵

1.4. QUÈ EN DIUEN LES PERSONES EXPERTES

Ana Díaz-Plaja, a la secció de «Crítica» de la revista *Faristol*⁶ va publicar el comentari següent:

Aquest conte, una reedició revisada d'un conte de 1981, mostra que Joaquim Carbó domina tots els gèneres on es posi: pot ser-hi fidel, pot parodiar-los o pot barrejar-los. En aquest cas, l'autor fa l'ullet a la rondallística. Així, el tema central –un ocell d'or que regala ous d'or a qui n'ha tingut cura– és un motiu recurrent en els contes tradicionals. També ho és la veu del narrador, que s'adreça a l'hipotètic «oïdor» com si es tractés d'una veu oral.

Però tots aquests elements no ens han d'enganyar, perquè l'autor també fa l'ullet (l'altre) al lector actual: el llenguatge és elaborat i la moral final roman al servei d'una educació tal i com avui l'entendem: un cant a una ètica de la senzillesa i de la manca d'ambicions materials... cosa que no sempre passava en els contes populars, més ambigus i sovint políticament incorrectes. També és cert que el to destil·la un mig humor molt ben subratllat pels dibuixos de Montse Ginesta.

L'esquema d'aquesta col·lecció pressuposa que el conte «serveixi» per donar peu a un apartat de presentació científica dels ocells meravellosos.

A la revista *La Fura*,⁷ dins de la secció «Full de bloc», Pere Martí i Bertran també en parla:

L'ocell meravellós és un conte fantàstic, emparentat clarament amb la rondallística tradicional, en què Joaquim Carbó ens parla de l'enveja i de l'amistat a través de la relació entre un ocell (meravellós perquè pon ous d'or i, doncs, és d'allò més cobejat) i un pagès que viu feliç amb les necessitats mínimes cobertes, i que sense esperar-s'ho veurà realitzats els seus somnis, que no tenen res a veure amb els dels envejosos que volen empresonar l'ocell per explotar-lo. Les il·lustracions de la Montse Ginesta són modernes, agosarades, també d'allò més contrastades amb les de l'Àngels Jutglar, que ens parlen d'uns ocells meravellosos però reals: els ocells del paradís de Nova Guinea.

Miquel Rayó, a la secció de «Documentació» de la revista *Faristol*,⁸ recomana llibres per a infants i joves en els quals hi ha la presència dels ocells:

Del mestre d'escriptors Joaquim Carbó podríem esmentar diferents propostes, sempre amb qualitat i interès. Per dir-ne una: L'ocell meravellós, un relat en què

⁵ CARBÓ, Joaquim. *Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*. Barcelona: Casals, Columna, Cruïlla, Edebé, La Galera, La Magrana, Tàndem, Cavall Fort, 2002; p. 155.

⁶ *Faristol* [Barcelona] (juny 2005), núm. 52; p. 26.

⁷ *La Fura*. Informatiu de l'Alt i el Baix Penedès [En línia] <<http://hemeroteca.lafura.cat/pdf-split/1248-1249/fura-1248-1249-pg-068.pdf>> [Consulta: 20 octubre 2008]

⁸ *Faristol* [Barcelona] (juny 2005), núm. 52; p. 22-23.

l'egoisme, l'enveja i l'ambició són vençuts i ridiculitzats per l'amistat generosa. Un aucell molt peculiar troba la llibertat que mereix, perquè, segons el vell Gasparó, protagonista del conte, sentència: «L'home neix per a treballar i l'ocell per a volar.» El tema de la llibertat que ansien els aucells engabiats és molt present en els relats dels nostres autors.

1.5. QUI ÉS LA IL·LUSTRADORA

Montse Ginesta, la il·lustradora, va néixer a Seva (Osona). Des de fa molts anys es dedica a la il·lustració de llibres infantils i també n'escriu. Ella mateixa ho explica així:⁹

En els treballs que he realitzat com a il·lustradora cultivo un estil humorístic de poca complicació tècnica que he anat variant segons els diferents projectes i motivacions.

Sovint perfilo els dibuixos amb retocador i els acolorixo amb aquarel·la. Descric amb convicció els vestits i els complements dels diferents personatges i exagero els trets que em semblen més grotescs.

La meva feina com a escriptora va totalment lligada a les imatges gràfiques que m'agraden i que d'alguna manera visualitzo plàsticament, encara que jo no sigui la il·lustradora del llibre. En general són textos curts per a petits lectors.

2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

2.1. INTRODUCCIÓ

Utilitzar la lectura com a font de plaer i enriquiment personal i apropar-se a obres de la tradició literària és un dels objectius específics a assolir dins del currículum de l'educació primària.

Tot el treball que es proposa amb la lectura de *L'Ocell Meravellós* està enfocat a aconseguir aquest objectiu, però a la vegada s'interrelaciona amb altres objectius més generals que formen part de la competència comunicativa, en especial els que fan referència al procés de lectura i a la utilització d'estratègies que s'han de posar en pràctica per comprendre un text escrit, i també a aquells objectius que afavoreixen la competència d'aprendre a aprendre.

S'ha triat aquesta obra de Joaquim Carbó per al cicle inicial perquè, a la manera de conte popular, endinsa els nens i nenes de 7 o 8 anys en la lectura d'un relat d'estructura senzilla, però amb un llenguatge ric i precís que fa que l'obra sigui de gran qualitat.

L'Ocell Meravellós compleix amb escriure el que en Jaume Centelles ens diu que s'ha de tenir en compte per triar un bon llibre:

La lectura ha de significar descoberta i ha d'arrossegar el nen o la nena a un esforç per comprendre, per desemascarar els misteris i els enigmes que ens proposen els autors. És per això que haurem de posar a mans dels infants aquells llibres que els submergeixin en l'aventura, aquelles lectures que propiciïn

⁹ *Diccionari d'autors i autores de literatura infantil i juvenil en català.* [En línia] <<http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Diccionari.html>> [Consulta: 20 octubre 2008]

*el contacte directe amb un text que ha de ser recreat –creat de nou– imaginat i viscut.*¹⁰

2.2. MOTIVACIÓ DE LA LECTURA

Aquest conte presenta una estructura, tal com ja s'ha dit, de conte popular i té algunes de les funcions i dels elements presents en aquest tipus d'històries:

- un personatge amb poders
- un objecte màgic
- uns personatges dolents
- un problema, una lluita, una persecució...
- un personatge bo
- la resolució del conflicte
- els dons de l'objecte màgic

Aquesta estructura, coneguda dels nens i nenes per molts dels contes que han escoltat, posa en funcionament molts coneixements previs sobre aquests elements presents en aquest text que en facilitaràn la comprensió a partir de la pròpia experiència.

Abans, però, d'iniciar la lectura de *L'Ocell Meravellós* cal preparar-la fent una presentació tant de l'aspecte formal com del seu contingut. L'alumnat ha de saber prèviament no només què llegirà, sinó també quan, com i perquè durà a terme aquesta activitat lectora.

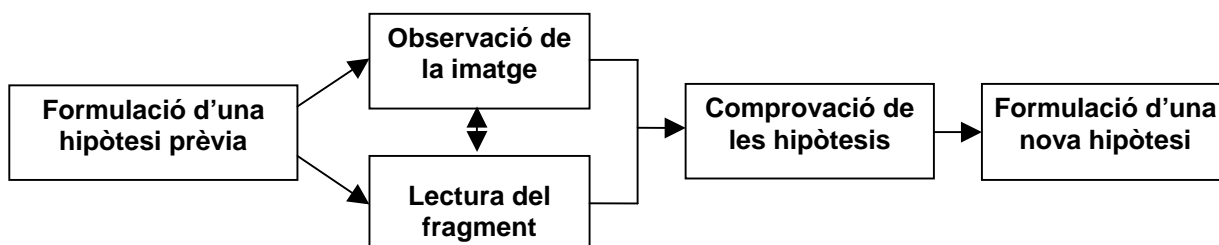
Per motivar-ne la lectura, el conte es pot introduir a partir de les següents propostes:

- Presentar el llibre d'una manera atractiva i divertida: el conte apareix per sorpresa en algun lloc de la classe, arriba dins d'una capsa o d'un sobre ben embolicat, l'acompanya una carta del mateix ocell o bé se n'explica alguna cosa que cridi l'atenció.
- Observar, amb detall, el llibre com a suport de la història que llegiran: mirar les cobertes, llegir la informació que hi ha a la portada, observar les imatges (sobretot la de la coberta), llegir-ne el títol, etc.
- Extreure'n les dades principals: Quin és el títol? Qui és l'autor? Qui és la il·lustradora?
- Buscar més informació sobre el llibre: Quantes pàgines té? De quina editorial és? Forma part d'una col·lecció?
- Relacionar la informació que es té sobre el llibre amb coneixements previs sobre l'autor, la il·lustradora o el tema: Han llegit altres contes d'en Joaquim Carbó? Han mirat altres llibres de la Montse Ginesta? Saben altres contes d'ocells? Recorden algun conte amb un personatge «meravellós»?
- Buscar informació sobre l'autor. Les activitats concretes, adequades per a cicle inicial, es troben al primer apartat d'aquest dossier: «Aspectes generals».

¹⁰ CENTELLES, Jaume. *Llegir és créixer. Estratègies afavoridores del gust per la lectura*. [En línia] <http://www.xtec.cat/lic/centre/professorat/dossiersgust/gust%202007_08/conferencies/confer_centelles.pdf> [Consulta: 20 octubre 2008]

2.3. ESTRUCTURA DEL TEXT I FORMULACIÓ D'HIPÒTESIS

El text està organitzat en setze fragments. Cada fragment va acompanyat d'una il·lustració i ocupa una doble pàgina. Aquesta organització és manté al llarg del llibre, repetitivament, i facilita un tipus d'intervenció amb l'esquema següent:

Els exemples següents són un model de preguntes possibles que fan plantejar hipòtesis sobre la continuació de la història:

- Títol: Per què deu ser meravellós, l'ocell del conte?
- 3r fragment (pàg. 10): Us sembla que el Capità Aranya se sortirà amb la seva?
- 5è fragment (pàg. 14): Creieu que l'atraparan, l'ocell meravellós?
- 8è fragment (pàg. 20): Què us sembla que li passarà, a l'ocell? Arribarà a un bosc?
- 14è fragment (pàg. 30): Què creieu que farà el vell Gasparó amb els ous d'or?

2.4. SITUACIONS DE LECTURA

Es parteix del propòsit que es treballarà aquest conte amb tot el grup classe i que se'n farà una lectura guiada i compartida mestra/e i alumnes.

Es pot plantejar de manera que al llarg de les sessions que s'hi dediquin (4, 6, 8...) les situacions de lectura que es proposin siguin diverses:

- La mestra o el mestre llegeix en veu alta un fragment del conte i, després, es comenta.
- Cadascú fa la lectura silenciosa d'un fragment i, després, es posa en comú.
- Per parelles es preparen un fragment per llegir en veu alta a la resta de la classe.
- En grups de tres o quatre fan una lectura silenciosa i, després, acorden quin aspecte del fragment llegit els ha sorprès més per exposar-ho a tothom.

Perquè siguin més enriquidores, les sessions de lectura han de combinar diversos models: lectura col·lectiva, lectura autònoma, lectura silenciosa, lectura preparada, lectura en veu alta...

En aquestes situacions de lectura compartida és on la mestra o el mestre ha d'ensenyar les estratègies que els nens i nenes han de posar en pràctica per comprendre el text abans, durant i després de la lectura (anticipació de fets, inferències, deducció de paraules, comprovació d'hipòtesis, etc.).

2.5. LECTURA D'IMATGES

Les imatges d'un conte faciliten l'entrada al món de l'art visual i plàstic, a la vegada que descobreixen un altre context de la lectura, complementari al text narratiu i a l'oralitat.

És important guiar els nens i les nenes en els procediments de lectura d'imatges per afavorir l'observació precisa de les il·lustracions, la interpretació d'elements i detalls, l'educació artística a través del llenguatge plàstic (textures, colors, perspectives...) i la interpretació d'accions, sensacions i emocions.

El treball amb les imatges afavoreix la conversa des de diverses mirades (narrativa, emocional, artística...), permet el seguiment del fil narratiu, la connexió de situacions i personatges, la relació entre el que diu el text i el que expressa la il·lustració, la predicció del que succeirà... tot un conjunt d'informacions que proporcionen un magnífic suport a la comprensió del text.

Si es disposa de les dues edicions del llibre, l'antiga i l'actual, es pot fer un treball comparatiu molt ric en matisos perquè la il·lustradora, la Montse Ginesta, mostra dues maneres de veure una mateixa història amb estils diferents: més realista i seriós en la primera edició, més fantàstic i humorístic en la segona.

Les il·lustracions de *L'Ocell Meravellós* segueixen fidelment la seqüència narrativa de la història però, a més, aporten unes altres interpretacions que no es troben en el text i que, per tant, cal aprofitar per a la seva comprensió, ja que permeten fer inferències sobre alguns aspectes no explícits en la narració: les característiques físiques dels personatges, la seva manera de vestir, on viuen, què hi ha a les cases, etc.

3. PROPOSTES DE TREBALL

Les propostes que s'han elaborat a partir de la lectura de *L'Ocell Meravellós* tenen en compte la integració de coneixements de l'àrea principal en la qual s'emmarca el projecte, la de Llengua i literatura catalana, i la de coneixements relacionats amb altres àrees d'aprenentatge, en especial la de Coneixement del medi natural, social i cultural i la d'Educació artística.

També contempen com a eixos transversals l'educació en valors i l'ús de recursos digitals (pàgines web, documents audiovisuals, etc.) de manera que les tecnologies de la informació i la comunicació siguin una eina més que contribueixi a l'aprenentatge.

Hi ha activitats preparades per fer amb el grup classe i d'altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

Els objectius que es proposen amb aquesta lectura són:

- Comprendre un text escrit adequat a l'edat.
- Aplicar a la lectura individual les estratègies treballades col·lectivament.
- Observar el funcionament de la llengua.
- Gaudir de la lectura.
- Participar en situacions comunicatives i mostrar interès per les aportacions dels altres.
- Observar l'entorn.

- Reconèixer i classificar amb criteris elementals els éssers vius (ocells).
- Col·laborar en les tasques de treball en grup i valorar les explicacions dels altres.
- Interpretar cançons relacionades amb el conte.
- Observar els elements del llenguatge visual i plàstic.
- Expressar-se a través de composicions plàstiques.
- Afavorir l'ús de recursos digitals en el procés d'aprenentatge.
- Apreciar els valors implícits en el conte (amistat, generositat, altruisme...).

3.1. ACTIVITATS PER ABANS DE LA LECTURA

1. Presenteu el llibre i feu hipòtesis o prediccions sobre el títol: *L'Ocell Meravellós*:

- Què us sembla que vol dir «meravellós»?
- Serà un animal corrent o extraordinari?
- Què deu fer o tenir aquest ocell perquè li diguin meravellós?

Demaneu als nens i nenes que busquin al diccionari altres paraules que tinguin un significat similar a meravellós: *sorprenent, fantàstic, extraordinari, fabulós, etc.*

2. Treballeu la il·lustració de la coberta del llibre. Doneu als nens i nenes la imatge de la coberta, proposeu que l'observin i anticipeu l'argument de la narració:

- De què us sembla que tractarà el conte?

3. Llegiu el primer fragment del conte i l'inici del segon (pàg. 6 i 8) o bé feu-ne una explicació breu perquè els nens i nenes s'interessin pel desenvolupament de la història:

La gàbia on vivia l'Ocell Meravellós era de les més boniques que hi pot haver. El senyor Martingales, que n'era l'amo, l'havia triada més aviat petita perquè l'ocell no es cansés. I tot el dia estava pendent que no li faltés menjar i beure, ni campanetes dringadisses, gronxadors lleugers, pilotetes de colors, flors de plàstic i altres galindaines per jugar, ja que volia que sempre estigués tip i content. Però l'ocell no era feliç.

4. Expliqueu les parts externes que donen informació del llibre. Doneu una taula amb les dades que identifiquen el conte, de manera que s'hi pugui escriure el títol, el nom de l'autor i de la il·lustradora, l'editorial i la col·lecció:

- On trobem el títol? A la coberta, a la portada?
- I el nom de l'autor? I el de la il·lustradora?
- Com sabeu el nom de l'editorial?
- Hi ha més llibres de la mateixa col·lecció?

Etz llibres per fora em expliquen moltes coses.
Mira les cobertes i la portada del llibre per trobar tota aquesta informació:

Títol	
Autor/a	
Il·lustrador/a	
Editorial	
Col·lecció	

Què us sembla que em explicarà el llibre de *L'Ocell Meravellós*

Quadern per a l'alumnat (pàg. 3)

3.2. ACTIVITATS DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

3.2.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. Feu-los buscar paraules que expliquin també com podria ser l'ocell, a més de *meravellós*: *gran, petit, blau*, etc. Després, que classifiquin les paraules segons que expliquin característiques físiques o d'altres tipus.

2. Després de llegir el primer fragment (pàg. 6), feu-los identificar les paraules i frases que expliquen com és la gàbia:

- ❖ *Era de les més boniques que hi pot haver.*
- ❖ *L'havia triada més aviat petita.*
- ❖ *Una gàbia per guarnida que sigui...*

Amplieu la descripció de la gàbia amb l'observació de la imatge corresponent.

3. Busqueu el significat de *martingala* en el diccionari i compareu-lo amb el nom del senyor Martingales.

4. Converseu sobre altres llibres en què el personatge també adopta el nom d'una característica seva, per exemple el conte de *La senyora Desastre*.¹¹ Busqueu altres llibres a la biblioteca que tinguin aquesta característica.

5. La descripció dels objectes de la gàbia conté unes quantes paraules de les quals caldrà buscar el significat al diccionari. Per exemple: *dringadisses, lleugers, galindaines...*

Doneu altres paraules que puguin substituir els complements dels noms que apareixen en el text:

- ❖ *Campanetes dringadisses / campanetes ...*
- ❖ *Gronxadors lleugers / gronxadors ...*
- ❖ *Pilotetes de colors / pilotetes ...*
- ❖ *Flors de plàstic / flors*

 Amb les paraules podem jugar i fer que expresion coses diferents. Feu totes les paraules que pugueu amb una paraula de color vermell i una altra de color blau.

campanetes	gronxadors	pilotetes	flors
blaves	petites	pintats	blaus
trencades	sorolloses	sorolosos	petits
lleugers	de colors	trencats	de plàstic
dringadisses	lleugeres	grans	pintades

Apunteu-les en aquest quadre:

Les que hem trobat en el conte	Les que hem fet nosaltres
campanetes dringadisses	pilotetes blaves

Quadern per a l'alumnat (pàg. 4)

6. Inicieu, tot just haver llegit el primer fragment, una capseta-diccionari amb les paraules que trobeu que són difícils perquè els nens i nenes no saben ben bé què volen dir.

Feu-los buscar-ne la definició en un diccionari adequat¹² i proposeu-los de fer una fitxa amb:

- la paraula
- la seva definició
- un dibuix
- i una frase que contingui la paraula

<p>galindaines</p> <p>Adorns de poc valor.</p> <p>(dibuix)</p> <p>L'ocell tenia galindaines per jugar.</p>

¹¹ ANDREU, Mabel. *La senyora Desastre*. Barcelona: Edebé, 1993. (Tren Blau; 13)

¹² LÓPEZ del CASTILLO, Lluís; CORMAND, Josep M. (dir.) *Nou diccionari junior*. Barcelona: Onda, 2005.

Dins de la capsula, ordeneu les fitxes per ordre alfabètic amb l'ajuda d'uns separadors que tinguin cada una de les lletres de l'abecedari.

7. En el segon fragment (pàg. 8), feu que identifiquin les accions que fan els ocells en llibertat:

- ❖ *Volat pel cel.*
- ❖ *Reposar a les branques dels arbres.*
- ❖ *Picotejar les cireres més vermelles.*
- ❖ *Beure l'aigua que corre pels rierols.*

Un cop llegides, es pot proposar de fer un joc de memòria. S'escriu cada una de les frases en un cartronet, es reparteix una frase a cadascú i s'hi juga en grups de quatre. Qui comença ha de dir:

- ❖ *Als ocells els agrada...*

I llegeix la frase que té. El joc consisteix a repetir el que ha dit el nen o la nena anterior i afegir la frase que cadascú té. A l'últim li toca dir el text sencer:

- ❖ *Als ocells els agrada volar pel cel, reposar a les branques dels arbres, picotejar les cireres més vermelles i beure l'aigua que corre pels rierols.*

L'ordre pot ser variable, així cada grup ho dirà de manera diferent, tal com quedin ordenades les frases.

8. Inicieu una conversa a l'entorn de les dues il·lustracions en què apareixen el senyor Martingales (pàg. 7) i el Capità Aranya (pàg. 11). Feu preguntes que permetin als nens i nenes observar petits detalls, els colors, les expressions, copsar els estats d'ànim dels personatges, etc.

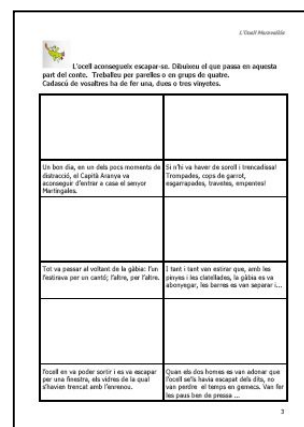
- Com veieu el senyor Martingales?
- Com va vestit? De què fa cara?
- Amb què notem que està content i satisfet?
- I el Capità Aranya? Quin aspecte té?

Si és possible, compareu les il·lustracions del conte amb les de la primera versió.¹³

9. Prepareu la lectura del quart fragment (pàg. 12) per fer-la en veu alta, amb la participació dels nens i nenes de l'aula. Abans de fer la lectura, demaneu-los com els sembla que es troba l'ocell:

- Us sembla que l'ocell està enyorat?
- A l'ocell, com li agradaria estar realment?
- Com us sembla que es troben els animals engabiats?

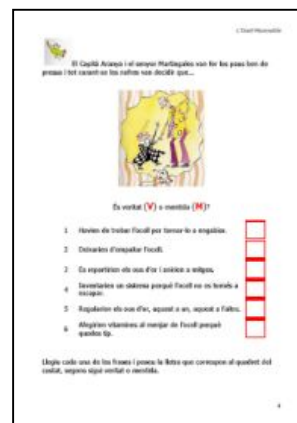
10. Per parelles o en petits grups feu que dibuixin una part del conte.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 5)

¹³ CARBÓ, Joaquim; GINESTA, Montse. *L'ocell Meravellós*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981. (Llibres del Sol i la Lluna; 12)

11. Després de fer una lectura individual i silenciosa del cinquè fragment (pàg. 14), demaneu als nens i nenes per què els sembla que el senyor Martingales i el Capità Aranya es posen d'acord i fan les paus. Proposeu frases i comenteu si són veritat o mentida.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 6)

12. El senyor Martingales i el Capità Aranya volen atrapar l'ocell. Feu que anticipin els invents que faran. Amb la lectura dels dos fragments següents (pàg. 16 i 18) es poden comprovar les prediccions.

Feu que busquin les accions:

- ❖ *El senyor Martingales i el Capità Aranya paren xarxes pels terrats.*
- ❖ *El senyor Martingales i el Capità Aranya munten en un globus per perseguir l'ocell.*

Quadern per a l'alumnat (pàg. 7)

14. A partir d'aquesta frase:

- ❖ *El globus es desinfla i cau al riu amb els dos sapastres.*

feu que els nens i nenes imaginin altres llocs on el globus podria caure i com sortirien els personatges d'aquesta situació. Proposeu de fer el treball en grups.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 8)

15. En el vuitè fragment (pàg. 20) l'ocell no podia més. Prepareu la lectura per fer-la en grups de tres o quatre alumnes amb l'objectiu de buscar les expressions que utilitza l'autor per explicar que l'ocell està cansat:

- ❖ *Volava arran de terra perquè ja no tenia força per enlairar-se.*
- ❖ *Volava d'esma.*
- ❖ *Es va endormiscar.*
- ❖ *Va perdre la consciència i va caure a terra com un soc.*

Comenteu, entre tota la classe, les expressions que indiquen l'estat de l'ocell. Feu deduir, pel context i pels elements que aporta la il·lustració, el significat d'algunes paraules (*arran, esma, endormiscar, consciència, soc...*) i busqueu-ne d'altres que tinguin el mateix significat.

Feu-los anticipar què li va passar a l'ocell quan va perdre la consciència i va caure a terra com un soc. A continuació, comproveu què li passa amb la lectura del novè fragment (pàg. 22).

16. Quin és el gest que fa el pagès quan l'ocell torna a obrir els ulls? *Li va fer l'ullet.*

Per parelles, feu-los pensar situacions en què s'adigui fer l'ullet i feu-les representar. Busqueu altres locucions i frases fetes on surti la paraula *ulls* i comenteu-les:

- ❖ *Aclucar els ulls.*
- ❖ *Obrir i tancar els ulls.*
- ❖ *Fer els ulls com unes taronges.*
- ❖ *Tenir els ulls al clatell.*

17. A partir de la lectura del novè fragment (pàg. 22), per parelles podeu treballar diferents tonalitats i modulacions de veu (molt dolça; molt aspra; cridanera; alta; baixa; riallera; trista; contenta...) i llegir el text fent els diferents tipus de veu.

Mentre, l'home li va dir amb una veu molt dolça:

— No et moguis! T'has de refer, abans de tornar a volar... Sóc el vell Gasparó, jo, i en tants anys com tinc, mai no havia vist un ocell tan cansat com tu! Menja una mica de grana. Beu un glop d'aigua. Hi estàs bé, en aquest jaç que t'he fet amb la meva gorra?

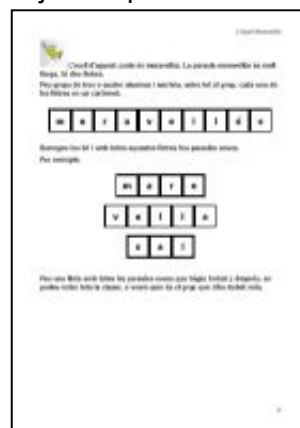
18. Feu que llegeixin individualment i en silenci el desè i l'onzè fragments (pàg. 24 i 26). Proposeu preguntes per a la comprensió del text:

- Com se sentia l'ocell a casa del pagès Gasparó? Per què?
- Quina diferència troba amb la casa on vivia abans?
- L'ocell acompanyava el pagès a les diferents feines del camp. Quines feines descriu el text?

19. Feu un recull de les locucions que surten en el conte (*dit i fet; nou de trinca; fer el cor fort; etc.*). Podeu tenir una capseta per guardar-les i fer un joc d'aparellament: es dona a un nen o nena la locució i a un altre, una frase que la contingui. Si es llegeix la frase, qui té la locució ha d'anar al costat de qui llegeix o a la inversa. Qui no ho reconeix, perd.

20. L'ocell d'aquest conte és meravellós. La paraula meravellós és molt llarga, té deu lletres. Feu grups de tres o quatre alumnes i proposeu que escriguin, entre tot el grup, cada una de les lletres en un cartonet i que facin paraules noves. En poden sortir més de trenta:

all, ell, llom, mar, mare, mas, mes, meva, moll, molla, móra, mos, os, ós, ras, rave, rem, res, ros, sal, som, val, vas, vel, vela, vell, vella, verema, ves, vos...

Quadern per a l'alumnat (pàg. 9)

21. Si disposeu de la primera versió de *L'Ocell Meravellós*, podeu comparar les diverses imatges per veure dues maneres diferents de dibuixar un mateix conte.

Amb els dos dibuixos de l'habitació d'en Gasparó es proposa fer un joc de buscar semblances i diferències.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 10)

22. Després de la lectura del catorzè fragment (pàg. 32), proposeu fer un treball de comparacions a partir de la frase:

- ❖ *El ruquet era més eixerit que un pèsol.*
- ❖ *El ruquet tenia el pèl més lluent que...*
- ❖ *El ruquet tenia els ulls ben oberts com...*
- ❖ *El ruquet tenia ...*
- ❖ *El ruquet...*
- ❖ ...

23. Prepareu la lectura de l'últim fragment (pàg. 36). Sembla que el conte s'acabi:

— I tot això és tan veritat, com si mai no hagués passat. I conte contat, ja està acabat ...

Però, encara queda l'ou d'or que feia tres. Demaneu als nens i nenes que anticipin què fa en Gasparó amb el darrer ou.

24. Una vegada s'ha acabat la lectura del conte, proposeu que entre tota la classe en facin el resum per reorganitzar la informació i assegurar-ne la comprensió, ara que el coneixen bé.

Organitzeu la classe en setze grups, tants com fragments i il·lustracions té el conte. Cada grup ha de construir un petit text o una frase que resumeixi el que passa, per exemple:

- Fragment 1: L'ocell meravellós vivia en una gàbia molt bonica.
- Fragment 3: El Capità Aranya coneixia el secret de l'ocell i volia quedar-se amb el negoci dels ous d'or.
- Fragment 12: El vell Gasparó sabia que, un dia, l'ocell se n'aniria.

Per escriure els textos que ha elaborat cada grup es pot fer servir la pissarra electrònica.

Amb els textos elaborats i els dibuixos es pot fer un mural del conte.

3.2.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Coneixement del medi natural, social i cultural

1. Per buscar imatges d'ocells de característiques similars a l'ocell meravellós: lloros, tucans, etc., consulteu el web del zoo:

<http://www.zoobarcelona.com/ZOO_Barcelona/Catalan/catalan.asp> [Consulta: 20 octubre 2008]

Feu que l'alumnat observi quatre o cinc ocells de característiques molt diferents i prengui nota de les seves qualitats. Després, s'ha d'omplir un quadre d'observació.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 11). Aquesta pàgina conté un títol "Ocells" i un text introductori que explica l'objectiu de l'activitat: observar i registrar les característiques de diferents ocells. A sota hi ha una taula amb quatre columnes: "Nom", "Tipus de bec", "Tipus de peus", "Ala", "Cua", "Punt de vista", "Color de la ploma", i "Altres".

Quadern per a l'alumnat (pàg. 11)

2. Podeu buscar les característiques dels ocells i classificar-les segons: tipus de bec, menjar, plomatge, etc. Us pot facilitar la feina, la consulta a la pàgina Ocells: <<http://www.xtec.cat/~aalas/ocells/>> [Consulta: 20 octubre 2008]

A l'apartat de bibliografia trobareu la referència de llibres de coneixements sobre ocells per tal que els pugueu tenir a la biblioteca per buscar-hi informació.

L'ocell meravellós és un ocell inventat, però si fos real, com seria?

Quadern per a l'alumnat (pàg. 12). Aquesta pàgina conté un títol "L'ocell meravellós" i un text introductori que explica l'objectiu de l'activitat: descriure l'ocell meravellós basant-se en el text llegit. A sota hi ha una taula amb quatre columnes: "Nom", "Tipus de bec", "Tipus de peus", "Ala", "Cua", "Punt de vista", "Color de la ploma", i "Altres".

Quadern per a l'alumnat (pàg. 12)

3. L'ocell acompanyava el pagès a fer les diferents feines del camp. Quines descriu el text?

- ❖ *Treballar la terra seca i dura*
- ❖ *Anar d'un sembrat a l'altre*
- ❖ *Buscar galledes d'aigua*
- ❖ *Tallar herba pels conills*
- ❖ *Collir préssecs i tomàquets a l'hort*

Quines altres feines també fan els pagesos?

Es pot veure el vídeo: *El vocabulari de les feines de pagès*. Programa: *Què m'has dit?*. <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=29195&p_num=3> [Consulta: 20 octubre 2008] i parlar de les feines que hi surten i de les que explica el vell Gasparó en el conte.

4. Al final del llibre hi ha una explicació sobre els ocells del paradís. Per completar la informació i per conèixer com són realment aquests ocells, es pot veure el vídeo *Planet Earth: Birds of Paradise* <<http://video.aol.com/video-detail/planet-earth-birds-of-paradise/204772942>> [Consulta: 20 octubre 2008]

Comenteu les característiques d'aquestes aus i feu que els nens i les nenes contrastin el que veuen amb la informació que dona el llibre sobre els ocells del paradís.

Educació en valors

1. Afavorir, després de la lectura de l'onzè fragment (pàg. 26), una conversa per parlar de l'amistat entre l'ocell i en Gasparó:

- Per què s'havien fet molt amics en Gasparó i l'ocell?
- Amb el senyor Martingales, eren amics? Per què?
- Quins són els millors amics i les millors amigues?
- Què els demaneu als vostres amics i amigues?
- Sempre tindreu els mateixos amics o amigues?

2. Per sorpresa, deixeu o porteu una cistella amb tres ous daurats a classe com a regal de l'ocell. Proposeu que l'alumnat expressi tres desitjos per a la classe i els acordi de manera col·lectiva.

Després, individualment, que cadascú s'imagini que té poders i pot fer un regal extraordinari.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 13)

3. En acabar la lectura de l'últim fragment (pàg. 36), plantegeu un debat sobre l'actuació d'en Gasparó amb el tercer ou:

- Què va fer el vell Gasparó amb el tercer ou?
- Penseu que ha fet bé o que no?
- Vosaltres què faríeu?

Per parelles, demanar-los que inventin un nou final per a aquest conte i l'escriguin. Amb totes les històries inventades es pot fer un mural.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 14)

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÉS DE LA LECTURA

3.3.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. Hi ha poetes que s'han inspirat en els ocells i han fet poemes sobre ells. Fomenteu que aprenguin alguna poesia de memòria. A l'annex 2 d'aquest apartat en trobareu una petita mostra.

2. Expliqueu altres contes contemporanis o populars on els ocells siguin els protagonistes. Consulteu la bibliografia d'aquest apartat aneu a la biblioteca de l'escola o a la pública per trobar alguns d'aquests llibres.

3. Als llibres de cultura popular trobareu curiositats, dites, refranys i creences sobre els ocells. Expliqueu-ne algunes de manera que els nens i nenes puguin enriquir el seu món imaginari i el seu bagatge cultural.

3.3.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Educació artística

1. La música popular té moltes cançons que parlen d'ocells. A l'annex 1 d'aquest apartat en trobareu algunes que podeu treballar a la classe de música.
2. Feu una audició del CD *Què diuen els ocells*, citat a la bibliografia.
3. Podeu construir un ocell per a la classe amb la tècnica plàstica que vulgueu (pasta de paper, material reciclat...). Aquest mateix ocell pot deixar els tres ous per a la classe.
4. També podeu fer un mòbil d'ocells seguint les instruccions que trobareu a la revista *El Tatano* núm. 16 [En línia] <<http://www.cavallfort.es/cavallfort/ca/tatano/tat-arxiu/6/16-taller.html>>, a la secció «El taller». [Consulta: 20 octubre 2008]
5. Porteu a la classe llibres i imatges d'art en les quals apareguin ocells. Feu-los observar i busqueu semblances i diferències amb l'ocell meravellós. Al llibre que trobareu a la bibliografia *El meu primer llibre d'art: famoses pintures, primeres paraules*, hi ha un capítol dedicat a obres d'art sobre els ocells.
6. Proposeu de fer ocells de paper. Per fer-los, hi ha una cantarella popular¹⁴ que es canta seguint el ritme del moviment dels dits en plegar el paper:

Plega't, plega't paperet
que farem un ocell.
Plega't, plega't paperó
que farem un ocelló.

Altres activitats

1. A l'annex 3 d'aquest apartat us oferim el *Joc de l'ocell meravellós*, que és una adaptació del popular joc de l'oca. Hi trobareu un cartó de model que podeu ampliar.

¹⁴ AMADES, Joan. *Folklore de Catalunya: Cançoner*. Barcelona: Selecta, 1979.

BIBLIOGRAFIA SOBRE OCELLS

1. Coneixements

- BAILEY, Jill; BURNIE, David. *Ocells*. Barcelona: Cruïlla, 1992. (Observant la Natura; 2)
- BRINKLEY, Edward S. *Aus*. Barcelona: RBA; La Magrana, 2005. (Els Exploradors de National Geographic)
- DOHERTY, Gillian. *Aves*. Londres: Usborne, 2001. (Descubre y Explora)
- *El meu primer llibre d'art: famoses pintures, primeres paraules*. Barcelona: Molino, 1993. [Selecció de Lucy Micklethwait]
- JULIVERT, Maria Àngels. *Els ocells*. Barcelona: Parramón, 2005. (Guies de Camp)
- METTLER, René. *L'ocell*. Barcelona: Cruïlla, 1991. (El Món per un Forat; 12)
- TAYLOR, Barbara. *Ocells*. Barcelona: Molino, 1995. (Miniguia; 3)
- WATTS, Barrie. *El niu d'ocells*. Barcelona : Edebé, 1997. (Cicles Vitals)

2. Contes il·lustrats

- CABRÉ, Jaume. *L'any del Blauet*. [Il·lustr. Sesé] Barcelona: Barcanova, 2002. (Sopa de Llibres; 26)
- DURAN, Teresa. *Els ocells de madò Fàtima*. [Il·lustr. Mercè Canals] Barcelona: La Galera, 1999. (Peripècies; 23)
- JOHANSEN, Hanna. *La gallineta que volia pondre ous d'or*. [Il·lustr. Käthi Bhend] Barcelona: Barcanova, 2004. (Sopa de Llibres; 45)
- PAULI, Lorenz. *Que valent*. [Il·lustr. Kathrin Schärer] Barcelona: Joventut, 2007.
- WARD, Helen. *El rei dels ocells*. Barcelona: Cruïlla, 2000.

3. Contes populars

- ABEYÀ, Elisabet; VALRIU, Caterina. «Ditona». [a partir del conte d'Andersen] *I un punt més. Contes per tornar a contar*. [Il·lustr. de Pep Joan Ferrer] Palma de Mallorca: Moll, 2004; p. 83-86.
- ABEYÀ, Elisabet; VALRIU, Caterina. «El rossinyol». [a partir del conte d'Andersen] *I un punt més. Contes per tornar a contar*. [Il·lustr. Pep Joan Ferrer] Palma de Mallorca: Moll, 2004; p. 117-122.
- ABEYÀ, Elisabet; VALRIU, Caterina. «Na Ventafocs» [a partir de la versió dels germans Grimm] *Per fat i fat. Contes per tornar a contar*. [Il·lustr. Irene Bordoy] Palma de Mallorca: Moll, 1993; p. 75-81.
- BOIX, Xesco. «La flor romanial» [a partir de la rondalla recollida a Mallorca per Antoni M. Alcover] *Galing-galong*. [Il·lustr. Fina Rifà] Barcelona: Abadia de Montserrat, 1981; p. 116-126. (La Xarxa; 35)
- «El pardal de la llengua tallada». *Contes populars del Japó*. [Traducció de J. Massó i Torrent. Revisió i actualització de Lurdes Estruch. Il·lustr. Jordi Vila Delclòs] Barcelona: Abadia de Montserrat, 1993; p. 69-71. (La Foradada; 4)

4. Cultura popular

- RAYÓ i FERRER, Miquel. *Aucellari o Llibre dels aucells*. Palma de Mallorca: Olañeta, 1985. (La Foradada; 71)
- SAGARRA, Josep M. de. *Els ocells amics*. Barcelona: La Magrana, 1985.
- VERDAGUER, Jacint. *Què diuen els ocells?* València: Edicions del País Valencià, 2003. [conté un CD]

5. Poesies

- *Els ocells*. [Tria d'Eulàlia Valeri. Il·lustr. Silvano Ferrari] Barcelona: La Magrana, 1987. (L'Esparver Poesia; 5)
- *Poesies amb suc: antologia de poesia per a infants*. [Selecció de Miquel Desclot. Il·lustr. Mercè Galí] Barcelona: La Galera, 2007.
- *Recull de poemes per a petits i grans*. [Selecció a cura de M. Antònia Pujol i Tina Roig. Il·lustr. Nöelle Granger] Barcelona: Kairós: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2001.

6. Revistes

- GUSTAMANTE Sánchez, Lluís. «Com i per què migren els ocells?» *Cavall Fort* [Barcelona] (agost 2005), núm. 1033/1034; p. 6-7.
- GUSTAMANTE Sánchez, Lluís. «La diversitat dels ocells». *Cavall Fort* [Barcelona] (juliol 2005), núm. 1032; p. 6-7.
- «Les orenetes a la primavera». *Reporter Doc* (maig 2006), núm. 137; p. 5-14.
- RIO, Ricard del. «El blauet: el llampec blau». *Tretzevents* [Barcelona] (març 2004), núm. 810; p. 15-17.
- RIO, Ricard del. «El Delta de l'Ebre: un refugi per als ocells marins». *Tretzevents* [Barcelona] (octubre 2004), núm. 817; p. 15-17.

7. Vídeos

- *Planet Earth: Birds of Paradise* [En línia] <<http://video.aol.com/video-detail/planet-earth-birds-of-paradise/204772942>> [Consulta: 20 octubre 2008]
- «El vocabulari de les feines de pagès». Programa *Què m'has dit?* [En línia] <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=29195&p_num=3> [Consulta: 20 octubre 2008]

8. Webs

- *Atlas dels ocells nidificats de Catalunya* [En línia] <<http://oslo.geodata.es/ftp/ocells/>> [Consulta: 20 octubre 2008]
- *Enciclopèdia de la naturalesa 2.0* [En línia] <<http://www.edu365.cat/aulanet/naturalesa/>> [Consulta: 20 octubre 2008]
- *Ocells de la Xarxa de Parcs Naturals*. [En línia] <<http://www.diba.es/parcsn/parcs/ocells.asp?parc=0&m=208&s=1041>> [Consulta: 20 octubre 2008]
- *Ocells* [En línia] <<http://www.xtec.cat/~aalas/ocells/>> [Consulta: 20 octubre 2008]
- Zoo de Barcelona <http://www.zoobarcelona.com/ZOO_Barcelona/Catalan/catalan.asp> [En línia] [Consulta: 20 octubre 2008]

ANNEX 1

CANÇONS

A la vora del camí¹⁵

A la vora del camí
hi ha un ocell que canta així.
Tiu, tiu, tiu, tiu, tiu, tiu,
vola, vola, vola, vola!
Tiu, tiu, tiu, tiu, tiu, tiu
vola, vola cap al niu.

[...]

A la nit un rossinyol
dins del bosc canta tot sol.
Riu, tiu, tiu, riu, tiu, tiu!
Canta, canta, canta, canta!
riu, tiu, tiu, riu, tiu, tiu!
canta, canta tot l'estiu!

Joan Llongueras

El cucut¹⁶

A dins del bosc cantava
el cucut amb gran afany:
de dalt d'un roure altíssim
cridava el seu company.

Cu-cut, cu-cut,
Cu-cut, cu-cut, cu-cut.

Popularitzada

Els ocells¹⁷

Els nois de la meva escola
em tracten de despistat
perquè em descuido les coses
i tinc molts ocells al cap.

És veritat!
Se m'hi ha ficat:
Cadernerres, gamarussos,
pica-soques i merlots,
lloros, garses, gaigs, gavines,
orenetes, falziots.

És veritat!
Se m'hi ha ficat:
Mallerengues i canaris,
terreroles i pigots,
cueretes, corbs, xibeques,
primaveres i aligots.

Francesc Bofill

Els ocells han arribat¹⁸

Els ocells han arribat
amb la primavera
i ara canten tot volant,
tot reviu amb el seu cant.

Ai! quin goig poder cantar,
és la primavera!

L'oreneteta ve de lluny
amb la primavera,
amb el fang farà el seu niu,
xisclarà fins a ple estiu.

La puput també ha tornat
amb la primavera,
farà el niu sobre el teulat,
menjarà l'escarabat.

I tindrem el rossinyol
amb la primavera
cantarà de sol a sol,
fins que al bosc surti el mussol.

Maria Martorell (Adaptació)

L'ocell¹⁹

L'ocell refila quan surt el sol
i obrint les ales arrenca el vol.

L'ocell té plomes i un bec petit
i quan té gana caça un mosquit.

Ocell que cantes de bon matí,
jo et dono els arbres del meu jardí.

Núria Albó

¹⁵ LLONGUERAS i BADIA, Joan. *Les cançons de Joan Llongueras*. Barcelona: Boileau, 1995-1997.

¹⁶ MAIDEU, Joaquim. *Assaig*. Barcelona: Eumo, 1991; p. 102.

¹⁷ BOFILL, Francesc. *Juguem cantant 2*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1993; p. 20.

¹⁸ BONAL, M. Dolores [et al.] *L'esquitx 2*. Barcelona: M. F., 1969; p. 20.

¹⁹ ALBÓ, Núria; TORRENTS, Josep M. *Picant de mans*. Barcelona: M. F. 1976; p. 9.

ANNEX 2

POESIES

Cadenera²⁰

Vet aquí una cadenera
que refila en estranger.
I quan canta, diu que té
xufarraina xufarrera.

Miquel Desclot

El cant dels ocells²¹

Al capdamunt de l'arbre
cantaven els ocells.

Els uns eren ben joves
els altres eren vells.

El cant els ajuntava
canten xics i vells.

Tomàs Garcés

El colom²²

Un colom badoc volava
perquè volia volar
per tota la volta blava,
fins als núvols s'enfilava
volant a la babalà.
I com que no vigilava
va venir que va topar
amb un altre que passava.
I caient com una bala,
no li va valer el cop d'ala
i se la va ben ventar.

Vet aquí: si molt t'embales,
ve un moment que t'atabales...
I no s'hi val a badar!

Enric Larreula

El cucut²³

Cucut, ocell joiós,
bé canta mentre vola;
mentides no diu mai
i ens porta bones noves

Es beu els ous d'ocell
per fer-se la veu dolça;
quan diu, cantant, «cu-cut!»
l'estiu ja és a la vora.

Marià Manent

El rossinyol es lleva²⁴

El rossinyol es lleva
a punta de claror:
va a casa de la merla
i es posa al finestró.

El seu amor li canta
(i encara no és ben clar).
Quan a la fi arribava,
tornava a començar.

Marià Manent

Gent poca-solta²⁵

[...]

Vet aquí un homenic de Monistrol
que vivia a la balma d'un mussol.
Quan rondinaven els del niu
ell s'hi afegia, aprovatiu,
el depriment veí de Monistrol.

[...]

Miquel Desclot

²⁰ DESCLOT, Miquel. *Bestiolar de la Clara*. Barcelona: Baula, 2004; p. 29. (Ala Delta. Sèrie Verda; 4)

²¹ *Recull de poemes per a petits i grans*. Barcelona: Kairós; Associació de Mestres Rosa Sensat, 2001; p. 72.

²² LARREULA, Enric. *Bestiesari*. [Il·lustr. Francesc Rovira] Sant Adrià de Besòs: Bruño, 1995; p. 34. (Altamar; 34)

²³ MANENT, Marià. *Espígol blau*. [Il·lustr. Teresa Martí] Barcelona: Barcanova, 2000; p. 37. (Sopa de Llibres; 21)

²⁴ MANENT, Marià. *Espígol blau*. [Il·lustr. Teresa Martí] Barcelona: Barcanova, 2000; p. 25. (Sopa de Llibres; 21)

²⁵ DESCLOT, Miquel. *Oi, Eloi?* Barcelona: La Galera, 1995; p. 22. (El Corsari; 4)

L'ocellet²⁶

Tot just caigut del niu
l'he vist i l'he agafat.
l'he sentit tremolar,
adelerat de viure.
L'hauria retingut
com un somni estimat
però li he obert la mà;
ha nascut per ser lliure.

— Amic, sigues valent,
li dic: — viu, vola, vés!

Amb esforç ha volat.
Ja no el veuré mai més.

Joana Raspall

L'ocellet²⁷

L'ocellet no vol volar
ja volaria
ja volaria.
L'ocellet no vol volar
ja volaria
si fos clar.

L'ocellet aixeca el vol
canta i vola
canta i vola.

L'ocellet aixeca el vol
canta i vola
que fa sol.

Francesc Pujols

Les tórtres²⁸

La tarda té el cor vermell,
que les roses són florides.
Un parell
de tórtres presumides
parrupegen al jardí.
No sabem que es deuen dir,
si veritats, si mentides...

Quan veuen que es pon el sol,
callen i aixequen el vol.

Joana Raspall

Oreneta²⁹

Vola pel cel,
lleugera,
portant al bec
la primavera.

Lola Casas

Rossinyol³⁰

Canta,
petit rossinyol,
lliure
de gàbia
opressora.

Canta,
petit rossinyol,
amic
i company de vol
de la nit
i de la lluna,
del dia
i també del sol.

Lola Casas

²⁶ RASPALL, Joana. *Versos amics*. [Il·lustr. Montse Ginesta] Barcelona: Abadia de Montserrat, 1998; p. 30. (Els Flautats, 24)

²⁷ *Recull de poemes per a petits i grans*. Barcelona: Kairós; Associació de Mestres Rosa Sensat, 2001; p. 73.

²⁸ RASPALL, Joana. *Degotall de poemes*. [Il·lustr. Glòria García] Barcelona: La Galera, 1997; p. 36. (El Corsari; 24)

²⁹ CASAS, Lola. *Poemes petits*. [Il·lustr. Gustavo Roldan] Barcelona: Abadia de Montserrat, 2006; p. 11. (Els Flautats; 37)

³⁰ CASAS, Lola. *Nit*. [Il·lustr. Pere Borrell] Barcelona: Abadia de Montserrat, 2007; p. 55. (Els Flautats; 42)

ANNEX 3

JOC DE L'OCELL MERAVELLÓS

El joc de l'ocell meravellós és una adaptació del popular joc de l'oca. Es presenta una mostra de com pot ser el cartó, que conté quaranta caselles. S'hi han col·locat els dibuixos que faran avançar, retrocedir o no poder tirar el dau, així com d'altres que no comporten cap acció.

Els dibuixos que s'han fet servir s'han extret de les imatges de *L'Ocell Meravellós*³¹ il·lustrades per Montse Ginesta.

S'aconsella fer el cartó en un format gran per facilitar el joc en grup.

Seguint les instruccions del joc de l'oca, cada jugador o jugadora ha de tirar el dau i fer avançar la seva fitxa segons la numeració que li indica. Guanya qui arriba primer a l'última casella; en aquest cas, la quaranta.

Les caselles especials són:

1. **Ocell** (caselles 1, 5, 9, 14, 18, 23, 27, 32, 36, 40): es va a l'ocell següent i es torna a tirar el dau.
2. **Gasparó** (caselles 6 i 21): es va a l'altre Gasparó i es torna a tirar el dau.
3. **Gàbia** (casella 12): una jugada sense tirar el dau.
4. **Ous** (caselles 16 i 26): es va a l'altra casella amb ous i es torna a tirar el dau.
5. **Martingales** (casella 19): dues jugades sense tirar el dau.
6. **Capità Aranya** (casella 25): tres jugades sense tirar el dau.
7. **Globus** (casella 30): no es pot baixar del globus fins que es tregui un sis.
8. **Xarxes** (casella 38): es va a la casella 1 i es torna a començar.

Quan es va a parar en una de les caselles especials que tenen un personatge o un objecte que fa que s'hagi de tornar a tirar, es pot dir un rodolí per acompanyar l'acció, per exemple:

- L'ocell vol volar i jo torno a tirar.
- De pagès a pagès i tiro sense dir res.
- D'un ou a l'altre ou i el dau es mou.
- ...

³¹ CARBÓ, Joaquim. *L'Ocell Meravellós*. [Il·lustr. Montse Ginesta] Barcelona: Lynx, 2005. (Ales de Paper. Sèrie Blava; 3)

JOC DE L' OCELL MERAVELLÓS

18	17	16	15	14	13	12	
19	34	33	32	31	30	11	
20	35	40				29	10
21	36	37	38	39	28	9	
22	23	24	25	26	27	8	
1	2	3	4	5	6	7	

SORTIDA

CICLE MITJÀ

EL GOS DEL METRO

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>El gos del metro</i>
Autor:	Joaquim Carbó
Il·lustradora:	Fina Rifà
Editorial:	Cruïlla
Lloc de edició:	Barcelona
Any:	2003
Col·lecció:	El Vaixell de Vapor
Número:	111
ISBN:	84-661-0593-X

1.2. DADES D'INTERÈS

El gos del metro forma part d'una sèrie de quatre llibres que tenen com a protagonistes en Marc i la Meritxell, dos germans que estimen molt els animals i es deleixen per tenir-ne un a casa.

En aquesta obra l'avi, antic treballador del zoo de Barcelona, i els dos germans intervenen en el rescat d'un gos que s'ha perdut pels túnels del metro, junt amb l'equip que ha d'atrapar-lo.

La sèrie de llibres protagonitzats per aquest nen i aquesta nena comença amb *El país de les cabres* (1997) i continua amb *El gos del metro* (2003), *El fantasma del Liceu* (2005) i *El gos de la masia* (2007).

1.3. QUÈ EN DIUEN LES PERSONES EXPERTES

Amàlia Ramoneda, a la secció de «Crítica» de la revista *Faristol*³² va publicar el comentari següent:

Segona aventura d'en Marc i la Meritxell, que, amb el seu avi, es veuen embolicats amb el rescat d'un gos que s'ha perdut en els túnels del metro.

³² *Faristol*, [Barcelona] (juliol 2003), núm. 46; p. 25-26.

Una vegada més en Joaquim Carbó pren partit per la llengua i els valors. No és tan sols un escriptor per fer passar l'estona al lector, hi ha una voluntat de transmissió de valors, en aquest cas, de la riquesa de les coses petites. N'hi ha prou amb un viatge en metro, un avi atrotinat i el bon ofici de l'autor per tenir un inici de vacances amb cua. Amb un discurs sense fissures dóna una sortida positiva a un final que podia ser massa fàcil: la ciutat no és un bon lloc per tenir-hi animals. La narració discorre sense entrebancs amb un llenguatge assequible i acurat. Hi ha poc diàleg però aconsegueix un ritme àgil.

Tot i que l'espai d'acció pot semblar dur, la il·lustradora juga amb diferents formats i tota la gamma d'ocres per donar llum i color als soterranis del metro.

1.4. QUI ÉS LA IL·LUSTRADORA

La il·lustradora Fina Rifà, barcelonina nascuda a Palma de Mallorca, ha tingut una formació diversa en pintura i dibuix.

Amb la il·lustració del llibre *Chiribit*, de Marta Mata, el 1963, Fina Rifà comença una llarga trajectòria com a dibuixant de més de dos-cents títols. Especialitzada en la il·lustració de llibres infantils i juvenils, ha col·laborat amb diverses editorials catalanes. La seva condició de mestra afegeix, a un estil personal, la característica de descripció comunicativa.

La seva obra ha estat exposada en diverses ciutats europees i periòdicament exposa a la Sala Rovira de Barcelona.

Il·lustra regularment a les revistes *Cavall Fort* i *Tatano*. Forma part del seu consell de redacció. Ha il·lustrat cartells i programes per a entitats culturals i cíviques, logotips, portades de discos i cassetts. També ha fet el disseny d'algunes joguines, un dels quals va merèixer un premi ADI/FAD l'any 1967.

Publica articles sobre expressió plàstica i il·lustració en revistes especialitzades. Ha participat com a professora en les escoles d'estiu; imparteix cursos de formació de mestres a l'ICE de la Universitat de Barcelona i al de la Universitat Autònoma de Barcelona i cursos d'il·lustració a l'Escola Professional de la Diputació de Barcelona. Ha fet xerrades sobre llibres il·lustrats per a les campanyes de promoció de la lectura a les escoles i presentacions de novetats a les llibreries.

Ha estat membre de la junta de l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya (APIC), actuant com a vicepresidenta i presidenta el 1986-1987. Ha representat aquesta Associació al Consell Català del Llibre per a Infants i Joves. És membre de la junta de l'Associació Catalana d'Amics del Llibre Infantil i Juvenil (ACALI).³³

Per saber més coses d'aquesta il·lustradora, podeu consultar el seu web: <<http://www.coico.jazztel.es/index.html>> [Consulta: 11 novembre 2008]

³³ *Diccionari d'autors i autores de Literatura Infantil i Juvenil en Català* [En línia] <<http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Diccionari.html>> [Consulta: 11 novembre 2008]

2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

2.1. INTRODUCCIÓ

La lectura del llibre *El gos del metro* és un bona proposta perquè els nens i nenes adquireixin competència literària. Aquesta competència, pròpiament específica de l'àmbit de llengües, fa que:

Les nenes i els nens puguin comprendre millor el món que els envolta, les altres persones i a si mateixos a través de la lectura d'obres de qualitat [...]. L'accés guiat a aquestes obres facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, i fa que les nenes i els nens descobreixin el plaer de la lectura, sàpiguen identificar estètiques i recursos i apreciïn textos literaris de gèneres diversos [...].³⁴

S'ha triat aquesta obra de Joaquim Carbó per al cicle mitjà perquè és una novel·la curta, d'estructura senzilla, que forma part d'una sèrie amb el mateixos protagonistes, fet que permet desvetllar l'interès i la curiositat per conèixer-ne més aventures i llegir-ne altres llibres.

El llenguatge és ric en vocabulari, acurat en les expressions i ple de locucions, dites i frases fetes.

El contingut a treballar que es proposa amb aquesta lectura conjunta i guiada és, bàsicament, aprofundir en el sentit del text, practicar algunes estratègies lectores i aprendre a interpretar el llenguatge literari; contingut propi de l'àmbit de llengües que afavoreix el desenvolupament de la competència comunicativa.

A més a més, aquesta lectura permet fer propostes que fomenten també altres competències bàsiques, com la d'aprendre a aprendre i la competència social i ciutadana.

Les il·lustracions de Fina Rifà són un bon complement del text. Molt realistes i riques en detalls, permeten fer observacions, deduir significats i fer inferències sobre alguns aspectes no explícits de l'obra: com és el gos, l'edat dels protagonistes, quan passa la història...

2.2. MOTIVACIÓ DE LA LECTURA

Pel fet que existeixin altres llibres amb els mateixos personatges pot ser que algun nen o nena de la classe ja conegui el Marc i la Meritxell i hagi llegit alguna de les seves històries.

En Marc i la Meritxell s'estimen molt els animals i farien qualsevol cosa per tenir-ne un a casa. Aquest pot ser el motiu inicial d'una conversa per presentar el llibre i posar en comú els coneixements previs que l'alumnat té sobre els protagonistes i sobre els pros i els contres de tenir animals de companyia.

Cal, per tant, abans d'iniciar la lectura d'aquesta obra, preparar-la fent-ne una presentació de l'aspecte formal i del contingut. L'alumnat ha de saber prèviament no només què llegirà, sinó també quan, com i per què durà a terme aquesta activitat lectora.

Per motivar-ne la lectura, aquesta novel·la curta es pot introduir a partir de les propostes següents:

³⁴ Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària; p. 21833.

- Presentar els protagonistes als nens i nenes i posar en comú si en saben alguna cosa, si els coneixen, si han vist els seus llibres a la biblioteca, en alguna llibreria, etc.
- Observar amb detall el llibre, com a suport de la història que llegiran: mirar les cobertes, llegir la informació que hi ha a la portada, observar les imatges (sobretot la de la coberta), llegir-ne el títol, etc.
- Extreure'n les dades principals: Quin és el títol? Qui n'és l'autor? Qui n'és la il·lustradora?
- Buscar més informació sobre el llibre: Quantes pàgines té? De quina editorial és? Forma part d'una col·lecció?
- Relacionar la informació que es té sobre el llibre amb coneixements previs sobre l'autor i la il·lustradora. Han llegit altres contes d'en Joaquim Carbó? Han llegit altres llibres il·lustrats per la Fina Rifa?
- Buscar informació sobre l'autor. Les activitats concretes, adequades per a cicle mitjà, es troben al primer apartat d'aquest dossier: «Aspectes generals».

2.3. ESTRUCTURA DEL TEXT I FORMULACIÓ D'HIPÒTESIS

El text està organitzat en cinc capítols:

- La introducció dels personatges i tema es planteja en el primer i el segon capítols.
- En el tercer es troba pròpiament l'inici de la trama.
- El nus i el desenllaç de l'aventura transcorren en el quart.
- El final de la novel·la, el cinquè capítol, deixa la porta oberta a noves aventures.

Aquesta estructura permet anar formulant hipòtesis a partir del títol de la novel·la i dels títols de cada un dels capítols:

- Què ens diu el títol? A més d'en Marc i la Meritxell, ja sabem segur que hi ha un altre protagonista.
- Si les vacances comencen al metro... què us imagineu que passarà? On deuen anar amb el metro? Deuen anar sols o acompanyats?
- *Ai, que farem tard!* Qui deu fer tard? Per què?
- Quina decisió deurà prendre l'avi? Amb què o qui deu tenir relació aquesta decisió? Els néts hi estaran d'acord?
- Una excursió a les fosques... per on? Amb qui? Per què?
- Final: com deu acabar la història? Què deuen voler fer els nens?

Els capítols tenen una llargada diferent; per tant, sobretot en els més llargs, es convenient fragmentar-ne la lectura, parar en algun punt que permeti recapitular, resumir la informació obtinguda i introduir noves prediccions sobre què pot passar per, així, assegurar la comprensió del text:

- Pàg. 26. Per què us sembla que l'autor explica tantes coses de l'avi i del seu ofici de llacer?
- Pàg. 39. Què us sembla que deuen explicar per la ràdio? Quin deu ser el motiu de l'aturada del metro?

- Pàg. 48. Per què us sembla que en Marc i la Meritxell miren l'avi? Què els deu passar pel cap?
- Pàg.63. Què hi deu haver en els paquets que havia fet l'avi a la cuina abans de sortir?
- Pàg. 82. Què us sembla que faran la Meritxell i en Marc amb el gos a la gossera municipal?

2.4. SITUACIONS DE LECTURA

Es parteix del propòsit que es treballarà aquest llibre amb tot el grup classe i que se'n farà una lectura guiada i compartida docent i alumnes.

Es pot plantejar de manera que, al llarg de les sessions que s'hi dediquin (com a mínim cinc), les situacions de lectura que es proposin siguin diverses:

- La mestra o el mestre llegeix en veu alta un fragment i, després, es comenta.
- Cadascú fa la lectura silenciosa d'un fragment o d'un capítol i es posa en comú.
- Per parelles es preparen un fragment per llegir en veu alta a la resta de la classe.
- Cada capítol presenta fragments amb diàlegs que propicien una lectura dramatitzada de la situació. En grups de tants alumnes com personatges intervenen en el diàleg, es preparen la lectura, es reparteixen els personatges i, després, representen l'escena.

Perquè siguin més enriquidores, les sessions de lectura han de combinar diversos models: lectura col·lectiva, lectura autònoma, lectura silenciosa, lectura preparada, lectura en veu alta...

En aquestes situacions de lectura compartida és on la mestra o el mestre ha d'ensenyar les estratègies que els nens i nenes han de posar en pràctica per comprendre el text abans, durant i després de la lectura (anticipació de fets, inferències, deducció de paraules, comprovació d'hipòtesis, etc.).

3. PROPOSTES DE TREBALL

Les propostes que s'han elaborat a partir de la lectura d'*El gos del metro* tenen en compte la integració de coneixements de l'àrea principal en la qual s'emmarca el projecte, la de Llengua i literatura catalana, i la de coneixements relacionats amb altres àrees d'aprenentatge, en especial les de Coneixement del medi natural, social i cultural, Matemàtiques i Educació artística. També contempen com a eixos transversals l'educació en valors i l'ús de recursos digitals (pàgines web, documents audiovisuals, etc.) de manera que les tecnologies de la informació i la comunicació siguin una eina més que contribueixi a l'aprenentatge.

Hi ha activitats preparades per fer amb el grup classe; altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

Els objectius que es proposen amb aquesta lectura són:

- Comprendre i extreure informació rellevant d'un text escrit adequat a l'edat.
- Aplicar estratègies afavoridores del procés de comprensió abans, durant i després de la lectura.

- Llegir de manera autònoma i comprensiva.
- Observar el funcionament de la llengua.
- Aprendre a interpretar el llenguatge literari.
- Gaudir de la lectura.
- Participar en situacions comunicatives i mostrar interès per les aportacions dels altres.
- Col·laborar en les tasques de treball en grup i valorar les explicacions dels altres.
- Classificar i reconèixer característiques bàsiques dels animals (gossos).
- Recollir dades sobre fets coneguts.
- Utilitzar habilitats per a la recollida i tractament de la informació.
- Interpretar cançons relacionades amb el conte.
- Cercar informació al voltant de manifestacions artístiques.
- Tenir interès per la protecció i cura dels animals.
- Apreciar els valors implícits en l'obra (civisme, convivència, respecte als altres...).

3.1. ACTIVITATS ABANS DE LA LECTURA

1. Presenteu el llibre als nois i noies i feu hipòtesis o prediccions a partir del títol i de la il·lustració de la coberta. Demaneu què els suggereixen les paraules *gos* i *metro*:

- Si en un llibre apareixen aquestes dues paraules en el títol, de què us sembla que tractarà?

2. Llegiu el resum que hi ha a la contracoberta del llibre per comprovar les hipòtesis que han formulat.

3. Expliqueu les parts externes que donen informació del llibre. Després, feu-los buscar les altres dades que es demanen a la primera proposta del quadern per a l'alumnat.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 3)

4. A la contracoberta, també hi trobareu una ressenya sobre l'autor. A partir d'aquest text, aprofiteu per parlar d'en Joaquim Carbó i amplieu aquesta informació amb les referències bibliogràfiques que trobareu a la primera part d'aquest dossier.

5. Presenteu la taula que hi ha a la pàgina 4 del quadern per a l'alumnat, que, un cop acabada, serà el resum del llibre. Els servirà per reorganitzar la informació i l'hauran d'anar omplint a mesura que llegeixin els capítols.

6. Feu-los llegir els títols dels cinc capítols que conté l'índex. Després, ja els poden escriure a la taula-resum.

Capítol	Títol	Temes	Sintesis personalitzada de capítol	Elements clau de l'obra o del capítol
1				
2				
3				
4				
5				

Quadern per a l'alumnat (pàg. 4)

3.2. ACTIVITATS DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

3.2.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. Després de llegir el primer fragment de capítol (pàg. 5), feu que l'alumnat situï la història en el temps:

- A quines vacances es refereix? Les de Nadal? Les de Pasqua? Les de l'estiu?

A partir de l'observació de la il·lustració de la portada, es poden fer inferències: Com van vestits els nens?

2. Presenteu els personatges i establiu la relació amb els altres llibres dels mateixos protagonistes. En el segon fragment del primer capítol, l'autor fa referència a *El país de les cabres*, el primer llibre protagonitzat pel Marc i la Meritxell:

- Algú de la classe l'ha llegit?
- Hi és, a la biblioteca de l'escola?
- Es pot demanar a la biblioteca que hi ha més a prop?

3. Com descriu l'autor la cabreta que els va tocar de premi en una rifa? Utilitza molts adjectius: *eixerida, entremaliada, enjogassada, bellugadissa* i... *viva!*

Feu-los aplicar aquests adjectius a altres noms: *una nena eixerida, un nen entremaliat, un gos enjogassat*, etc.

4. Per anar a casa de l'avi, els dos germans fan servir una estratègia per posar-se d'acord i no discutir. La Meritxell diu:

- *Si el primer gos que veiem per la vorera, camí dels jardinetes, és un husky, agafarem l'autobús...*
- *I si és un gos llop, hi anirem amb metro! –proposa en Marc.*

Proposeu d'utilitzar estratègies semblants que puguin servir per resoldre o per triar situacions de la classe:

- Sí primer veiem algú amb una cosa vermella, jugarem a pilota.
- I si veiem algú amb una cosa blava, jugarem a fet i amagar.

5. Inicieu un recull de les locucions, frases fetes i dites que surten en el llibre. Es pot fer un mural on es vagin col·leccionant totes les expressions que trobin.

Quan algú en troba una, la pot escriure en un full amb una frase que contingui l'expressió i, després, col·locar-la en el mural.

Només en el primer capítol se'n troben unes quantes:

- *Cames ajudeu-me a córrer*
- *Posar la pell de gallina*
- *Matar la gallina dels ous d'or.*
- *Gos fart, no caça.*
- *Mort el gos, s'ha acabat la ràbia.*

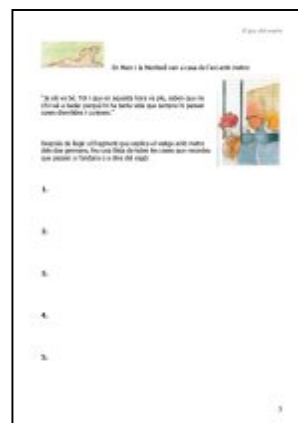
Posar la pell de gallina

Quan en Marc i la Meritxell miren les fotos de l'avi amb les feres, se'ls **posa la pell de gallina**.

6. En Marc i la Meritxell van a casa de l'avi amb metro:

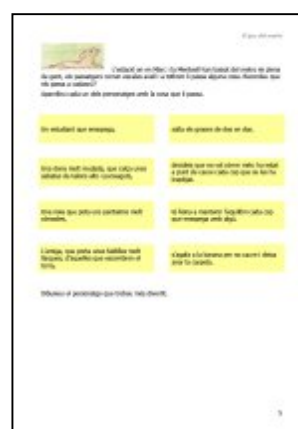
Ja els va bé. Tot i que en aquesta hora va ple, saben que no s'hi val a badar perquè hi ha tanta vida que sempre hi passen coses divertides i curioses.

Després de llegir el fragment que descriu el viatge amb metro (pàg. 11-14), demaneu als nens i nenes que recordin tot el que els dos protagonistes han trobat, han vist o els ha passat durant el viatge.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 5)

7. L'estació on en Marc i la Meritxell han baixat del metro és plena de gent, els passatgers corren escales avall i a tothom li passa alguna cosa. Feu-los recordar què passa a cadascú, tot aparellant cada un dels personatges amb la cosa que li passa.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 7)

8. L'autor, en el segon capítol, situa molts personatges i els descriu amb algun adjectiu o amb algun complement:

- Un estudiant que ensopega.
- Una dona molt mudada.
- Una noia que porta uns pantalons molt còmodes.
- L'amiga que porta unes faldilles molt llargues.
- El lladregot que s'obre camí entre els passatgers.
- Un individu molt mudat.
- La noia del transistor.
- Un home amb aspecte de panxacontent.

Proposeu que, en grups de vuit, es disfressin, cadascú d'un dels personatges, i representin la situació. Amb la càmera digital es poden fer fotografies per penjar-les en un mural, amb un títol que identifiqui cada un d'ells: *La dona mudada, L'home panxacontent.*

9. Quan els passatgers s'adonen que el metro no arrenca (pàg. 30), tothom se'n sorprèn... Demaneu que identifiquin les paraules que indiquen el seu estat d'ànim: rondinen, xisclen, discuteixen...

10. A la il·lustració de la pàgina 37 hi ha uns quants passatgers que esperen a l'andana. Per l'expressió de la cara i els gestos que fan, feu que els nens i nenes dedueixin si deuen ser dels optimistes o dels pessimistes i quina expressió deu dir cada un d'ells.

11. Proposeu que, en grups de quatre o cinc, es preparin un fragment del segon capítol que tingui diàlegs, per fer-ne una lectura en veu alta a la resta de la classe. El text que hi ha des de la pàgina 35 fins acabar el capítol n'és una bona mostra. L'hauran de llegir amb l'entonació adequada: enfadats, preocupats, sorpresos...

12. L'autor s'inventa els noms de les estacions per on passa el gos.

Feu-los observar el plànol del metro de Barcelona que hi ha al quadern per a l'alumnat i que expliquin on els sembla que pot passar l'acció, ja que hi ha d'haver un creuament amb la línia verda.

A continuació, proposeu-los que escriguin un text amb les indicacions que s'haurien de donar a l'equip de rescat per trobar ràpidament el gos.

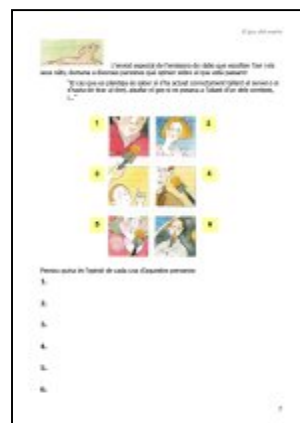
Quadern per a l'alumnat (pàg. 8)

13. Representeu la situació de la unitat mòbil al carrer: un fa d'entrevistador o entrevistadora i formula les preguntes següents:

- Que en pensa del fet que el metro estigui aturat perquè hi ha un gos a la via?
- Què faria vostè?

Cadascú ha de contestar argumentant la seva opinió.

A la il·lustració de la pàgina 45 es veuen sis personatges que estan dient la seva. Que cadascú s'imagini què diu cada un i faci el treball en el quadern de l'alumnat.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 9)

14. A partir de l'observació de la il·lustració de la pàgina 47, feu-los contestar preguntes que aporten més informació i feu-los fer hipòtesis sobre les intencions de la nena i el nen:

- Què els dona l'avi per esmorzar?
- Com sabem que la ràdio està engegada?
- Quina cara fan: d'atenció, de distracció? Per què?
- Què els deu passar pel cap, al Marc i a la Meritxell?

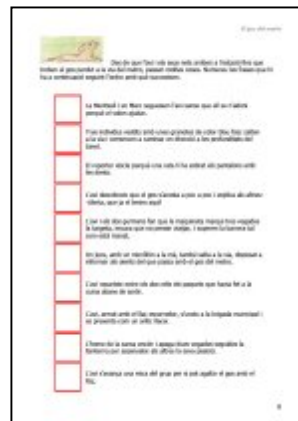
15. El bastó que feia servir l'avi quan feia de llacer, acaba amb un llaç. Aquest llaç, però, és especial, és un llaç escorredor que es pot estrènyer i afluixar amb facilitat per poder caçar els gossos. Feu-los deduir el significat d'aquesta paraula.

També es pot demanar que pensin en tots els llaços que coneixen: els de les sabates, el de les cuetes, els dels regals, etc. i que expliquin com els fan.

Per completar l'activitat, es pot fer un taller de fer llaços escorredors, llaços de regal, llaços per cordar les sabates, etc.

16. En el quart capítol hi ha tota la trama i el desenllaç de l'aventura. Per ajudar a recordar les idees principals, després de fer una lectura de la primera part, feu-los ordenar accions que succeeixen des que comença l'aventura fins que veuen el gos.

L'ordre correcte de les frases és: 5, 2, 8, 10, 1, 3, 6, 4, 9 i 7.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 10)

17. Proposeu una conversa per parlar de la retransmissió que fa el reporter sobre l'afer del gos del metro:

- El reporter fa bé la seva feina?
- Ajuda a atrapar el gos?
- Informa realment del que passa?
- Per què deu exagerar tant?
- Quin paràgraf és el més desproporcionat?

18. Per grups, feu-los preparar la lectura dels paràgrafs que fan referència a la retransmissió que fa el locutor de l'excursió pel túnel, per fer-la en veu alta a la resta de la classe. Cal tenir en compte que exagera, crida, xiscla, etc. i que s'hi ha de donar l'entonació adequada.

19. Al locutor li prenen el pèl. Feu-los explicar alguna broma que hagin fet a algú.

Hi ha engananyifes populars que fan referència als gossos:

- Per què entren els gossos a les cases? (Perquè la porta és oberta.)
- Quantes voltes fa un gos abans d'ajure's? (Les que vol.)

Quadern per a l'alumnat (pàg. 11)

20. En la descripció de l'aventura es troben moltes frases fetes que fan referència a característiques dels personatges. Abans d'incorporar-les al recull proposat, demaneu que en busquin el significat: *fer el cor fort*, *parlar pels colzes*, *tenir un morro que se'l trepitja...*

21. En començar el recorregut per dins del túnel, l'avi avisa els néts que no vol que s'acostin al gos. Abans de llegir aquest fragment (pàg. 60-61) demaneu que es fixin en totes les raons que els dona l'avi per posar-les després en comú i parlar-ne.

22. Proposeu que dibuixin la seqüència que explica la cacera dels gos (pàg. 74) i que expliquin què passa en cada una de les vinyetes.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 12)

23. Quan tenen el gos a prop, veuen que està espantat (pàg. 72-73). L'autor descriu àmpliament l'estat d'ànim de l'animal.

Demaneu que busquin les frases que expliquen o que indiquen que el gos té por.

24. En l'últim capítol s'explica la vida del gos abans d'anar a parar al túnel del metro i la que li espera després.

Proposeu que recullin la informació que hi ha sobre aquest fet i que escriguin un text curt sobre la vida d'aquest animal.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 17)

3.2.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Coneixement del medi natural, social i cultural

1. L'avi explica als seus néts què és la malaltia de la ràbia i qui va ser el científic que va descobrir-ne la vacuna. Feu que els nenes i nenes busquin informació a les pàgines web que se'ls recomanen al quadern de l'alumnat i que hi apuntin les coses que trobin més rellevants.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 6)

2. Feu que busquin fotografies de gossos en bancs d'imatges:

<<http://bancoimagenes.isftic.mepsyd.es/>> [Consulta: 11 novembre 2008]

<<http://www.fototeca.cat/fototeca/cerca.htm>> [Consulta: 11 novembre 2008]

Després, les imatges es poden fer servir per altres activitats d'aquest apartat.

3. A partir de l'article «Els mil oficis del gos» aparegut al número 138 de la revista *Reporter Doc* (juny 2006), dels llibres de coneixements sobre gossos que tingueu a la biblioteca i del visionat d'algun dels vídeos de la bibliografia, feu que la classe s'interessi per les diverses feines que poden fer els gossos.

Proposeu que organitzin i classifiquin la informació a través de diferents eixos: gossos guardians; gossos guia; gossos rescatadors; gossos detectius, gossos...

Mida i brases	Característiques físiques	Característiques de comportament
Gossos d'obra		
Gossos d'acció		
Gossos pastora		
Gossos guia		
Gossos pastell		
Gossos rescatadors		
Gossos detectius		
Gossos guardians		
Gossos de companyia		

Quadern per a l'alumnat (pàg. 13)

Després del recull d'informació i el treball fet sobre els diferents gossos, podeu demanar a cada grup que faci una exposició oral per compartir els seus coneixements amb la resta de la classe.

4. Proposeu-los que busquin més informació sobre els gossos per descobrir què tenen d'especial.

Les preguntes que hi ha a la pàg. 15 del quadern per a l'alumnat són una guia per conèixer-ne les característiques bàsiques. Utilitzeu l'article de *Cavall Fort* citat a la bibliografia i les altres referències també ressenyades.

Decideix quin tema d'interès et sigui. Escull una font d'informació a la biblioteca de l'escola o del barri i realitza un treball de recerca.

- Quins sentits tenen més desenvolupats, els gossos?
- Per què funcionen la veu?
- Què mengen?
- Què fan quan tenen set?
- Quants sentits de gust tenen?
- Quants sentits de tacte tenen?
- Què necessiten de casa seva?

Presenta el teu treball per fer a la resta de la classe a partir de la informació que has trobat.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 15)

5. La notícia publicada a *El Periódico* (29 octubre 2008) sobre la nova gossera que s'ha de construir a Barcelona pot ser un bon motiu de conversa per valorar les condicions en què han de viure els animals.

Feu-los llegir alguns dels paràgrafs que expliquen com serà i les instal·lacions que tindrà per després posar en comú què en pensen.

Matemàtiques

1. A banda de les característiques fisiològiques i temperamentals dels gossos, feu que els nens i nenes coneguin quines necessitats tenen per al seu benestar i per conèixer bé amb nosaltres. Proposeu que busquin informació sobre aquests temes.

L'article «El gos» publicat a *Cavall Fort* al desembre de 2000 (núm. 921/922) n'és una bona font d'informació. Cal tenir en compte:

- Espai i accessoris que necessiten
- Salut (vacunacions) i higiene
- Alimentació
- Educació i ensinistrament
- Sortides i passeigs

Seguint aquest esquema, feu que també recullin informació sobre el cost que comporta tenir un gos a casa. Proposeu-los d'anar a una botiga d'animals i saber tot el que necessita un gos i el preu que val cada producte. A partir de la informació recopilada, feu-los calcular la despesa.

Educació en valors

1. Al llarg del llibre hi ha moltes referències a les actituds i hàbits que s'han de tenir en compte a l'hora d'utilitzar el metro d'una manera responsable i segura.

Aprofiteu alguns dels fragments adjacents per consultar el web dels Transports Metropolitans de Barcelona, en especial la publicació adreçada als nens i nenes de cycle inicial i mitjà de primària, que conté un apartat sobre les normes que s'han de seguir per viatjar amb transport públic:

<http://www.tmb.cat/ca_ES/tmbeduca/tmbeduca.jsp>

[Consulta: 11 novembre 2008]

2. La descripció del *metring* (pàg. 12-14) també pot ser un motiu per parlar de la manera de comportar-se cívicament.

3. Al Marc i a la Meritxell els agraden molt els animals i sempre s'han delit per tenir-ne un a casa seva. Els seus pares, en canvi, creuen que no s'han de tenir animals en un pis.

Propicieu un debat entorn d'aquesta qüestió i feu-los argumentar les raons per tenir animals o no tenir-ne.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 16)

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÉS DE LA LECTURA

3.3.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. Proposeu a l'alumnat de recollir endevinalles sobre els gossos.

A la pàgina 15 del seu quadern n'hi ha una que fa referència a una gossa, perquè la resolguin entre tot el grup, i a l'annex 1 en trobareu tres més.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 18)

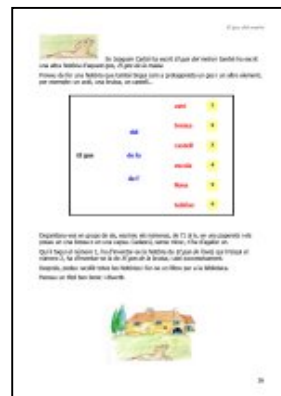
2. Al llarg del llibre surten dues dites sobre els gossos:

- *Gos fart, no caça.* (pàg. 16)
- *Mort el gos, s'ha acabat la ràbia.* (pàg. 24)

Feu-los buscar més dites o embarbussaments sobre els gossos. Ho poden demanar a la família o buscar-ne en llibres de la classe o de la biblioteca.

A l'annex 1 també en trobareu més.

3. Demaneu que s'inventin petites històries sobre gossos. A la pàgina 19 del quadern per a l'alumnat trobareu una proposta que, a la manera del gos del metro, combina la paraula *gos* amb alguna altra perquè sigui el fil de la història.

Quadern per a l'alumnat (pàg. 19)

4. A la pàgina 35, l'autor fa referència al joc dels disbarats per explicar la manera com corre la notícia del perquè el metro està aturat. Proposeu de jugar-hi. Trobareu les instruccions a: <<http://www.xtec.cat/sedec/joc/patiula/b6-disbarats.htm>> [Consulta: 11 novembre 2008].

5. Fomenteu que aprenguin alguna poesia que parli d'un gos i que la recitin als companys i companyes, a casa seva, etc. A l'annex 2, en trobareu una petita mostra.

6. Proposeu que llegeixin altres llibres d'imaginació recomanats a la bibliografia o bé llegiu-ne algun a la classe. Per exemple, *Històries de gossos per a una nena*³⁵ presenta deu relats independents de fàcil lectura.

3.3.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Educació artística

1. Llegiu-los la història de *La gran nit dels gossos*.³⁶ Aquest àlbum té unes il·lustracions impactants, tant les dels animals com les reproduccions d'uns quants quadres de diferents èpoques que hi ha a la National Gallery de Londres. Proposeu-los que busquin imatges d'altres obres d'art en les quals hi hagi gossos i feu-los comparar les diferents maneres de representar-los.

2. Treballeu a la classe de música alguna cançó que parli de gossos.

A *Cançons populars i tradicionals a l'escola* trobareu «La gata i el belitre». [En línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/doc_20517154_1.pdf> [Consulta: 11 novembre 2008]

Altres activitats

1. Amb els gossos també es practiquen esports.

La Pirena és una cursa de trineus amb gossos nòrdics. En podeu saber més coses al web: <<http://www.pirena.com/cat/pirena/queespirena-cat.html>> [Consulta: 11 novembre 2008]

³⁵ MARAINI, Dacia. *Històries de gossos per a una nena*. [Il·lustr. Àngels Ruiz] Barcelona: Cruïlla, 2002. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Taronja; 125)

³⁶ HOOPER, Meredith. *La gran nit dels gossos*. [Il·lustr. Allan Curless.] Barcelona: Serres, 2000.

BIBLIOGRAFIA

1. Altres llibres d'en Marc i la Meritxell

- CARBÓ, Joaquim. *El fantasma del Liceu*. [Il·lustr. Fina Rifà] Barcelona: Cruïlla, 2005. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 124)
- CARBÓ, Joaquim. *El gos de la masia*. [Il·lustr. Fina Rifà] Barcelona: Cruïlla, 2007. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 150)
- CARBÓ, Joaquim. *El país de les cabres*. [Il·lustr. Fina Rifà] Barcelona: Cruïlla, 1992. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 37)

2. Coneixements

- BEAUMONT, Emilie. *Els gossos*. [Il·lustr. Mia i Lorenzo Orlandi] Paris: Fleurus, 2002. (Enciclopèdia dels Animals)
- DENNIS-BRYAN, Kim. *El meu gos. Aprèn a tenir cura de la teva mascota*. Barcelona: RBA; La Magrana, 2005.
- *Els transports de Barcelona*. Publicació adreçada als nens i nenes del cicle inicial i mitjà de primària [En línia]
<http://www.tmb.cat/publicacions_tmb/carpetas_infantils/catala/quadern1/basecata.htm> [Consulta:11 novembre 2008]
- HOOPER, Meredith. *La gran nit dels gossos*. [Il·lustr. Allan Curless] Barcelona: Serres, 2000.
- *Louis Pasteur* [En línia]
<http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0049371&SFR=1> [Consulta: 11 novembre 2008]
- MORLEY, Christine; Orbell, Carole. *Jo i el meu gos*. [Il·lustr. Brita Granström] [s.l.]: Centralibros, 1997. (Libros y Libros)
- ROCA, Núria. *Un gos a casa*. [Il·lustr. Rosa M. Curto] Barcelona: Edebé, 2007.
- ROSS, Thea. *Mi gran libro de los perros*. Barcelona: Acanto, 2003.
- TAYLOR, David. *Gossos*. Barcelona: Molino, 1998. (Miniguia; 19)
- TRACQUI, Valérie. *El gos, un company fidel*. [Fotografies de Marie-Luce Hubert i Jean-Louis Klein] Barcelona: Cruïlla, 2005. (Minizoo)

3. Contes i novel·les de gossos

- AHLBERG, Allan. *Bup!* [Il·lustr. Agustí Asensio] Barcelona: Edebé, 1991.
- BAUM, L. Frank. *El gos de vidre*. [Il·lustr. Pedro Millán] Pontevedra: OQO, 2006. (Per a Lectors Intrèpids)
- CALDERS, Pere. *Raspall*. [Il·lustr. Carme Solé Vendrell] Barcelona: Hymnsa, 1987.
- CASALDERREY, Fina. *Un gos al pis! I què?* [Il·lustr. Mikel Valverde] Barcelona: La Galera, 2003. (I què?; 9)
- CELA, Jaume. *Trufa*. [Il·lustr. Montse Español] Barcelona: Cruïlla, 2001. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 98)
- GEHRMANN, Katja. *Gossos petaners*. Vigo: Faktoría K de Libros, 2006.

- MARAINI, Dacia. *Històries de gossos per a una nena*. [Il·lustr. Àngels Ruiz] Barcelona: Cruïlla, 2002. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Taronja; 125)
- MARTÍ, Inka. *Otto*. [Il·lustr. Francesc Infante] Barcelona: Barcanova, 1999. (Sopa de Llibres. Sèrie Taronja; 27)
- MARTÍN, Andreu. *El gos del senyor Gris Marengo*. [Il·lustr. Francesc Rovira. Música Saki] Barcelona: Barcanova, 1994. (Contes de Sí; 11)
- RIERA, Carme. *El gos màgic*. [Il·lustr. Rebeca Luciani] Barcelona: Destino, 2003. (Milcontes; 4)

4. Literatura popular

- BASSA, Ramon. *Els jocs lingüístics orals aplicats a l'ensenyament de la llengua*. [En línia] <http://www6.gencat.cat/llengcat/liu/03_464.pdf> [Consulta: 11 novembre 2008]
- BLANCH, Xavier; ESPOT, Laura. *Fer l'animal. Bestiari popular il·lustrat*. [Il·lustr. Lluís Farré] Barcelona: La Galera, 1999. (El Bagul; 6)
- CORREIG, Montserrat; CUGAT, Laura; RIUS, M. Dolores. *Una capseta blanca que s'obre i no es tanca*. Barcelona: Graó, 1993. (Guix; 7)

5. Revistes i diaris «Els mil oficis del gos». *Reporter Doc* (juny 2006), núm. 138; p. 5-14.

- «La nova gossera, al costat del parc l'Oreneta, costarà 9 milions». *El Periódico* (29 octubre 2008), p. 26.
- «Louis Pasteur, el químic que va entendre els microbis». *Eureka. La revista per als que volen saber una mica de tot*. [En línia] <<http://www.portaleureka.com/content/view/382/125/lang.ca/>> [Consulta: 11 novembre 2008]
- SALLÉS, Maria. «Els gossos pigall». [Il·lustr. Cristina Losantos] *Cavall Fort* [Barcelona] (octubre 2004), núm. 1013; p. 6-7.
- TORRES MAYOR, Jordi. «Un amic a casa! Consells per als qui teniu animals». [Il·lustr. Jordi Viladoms. Bibliografia de Rosa Mut] (dossier) *Cavall Fort* [Barcelona] (desembre 2000), núm. 921/922; p. 15-34.

6. Vídeos

- «El metro de Barcelona». Programa *L'escola a casa. Ara sortim!* [En línia] <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=16769&p_ex=metro> [Consulta: 11 novembre 2008]
- *Ell t'estima, cuida'l*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Direcció General d'Acció Cívica; Direcció General del Medi Ambient; Fundació Purina, [s.d].
- *Els animals de companyia no són cap joguina*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1993.
- «Gossos». A: *Com viuen els animals, II*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, 1991.
- *Napoleó: el gosset aventurer*. Dir. Mario Andreacchio. Guió Michael Bouchier. L'Hospitalet de Llobregat: Filmox, 1995.

- *Rovelló*. Barcelona: Vernal Media; Enciclopèdia Catalana, 2001-2005. [Col·lecció de 7 DVD amb Les Aventures de l'Entranyable Gosset de TV3]
- «Transports públics». *Transfer* [En línia]
<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=32174&p_ex=transports> [Consulta: 11 novembre 2008]
- «Veterinaris» (cap. 24) *Veterinaris* [En línia]
<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=19499&p_ex=gossera> [Consulta: 11 novembre 2008]

7. Webs

- *Gossos* (web del programa emès per TV3) [En línia]
<<http://www.tv3.cat/pprogrames/gossos/gosSeccio.jsp>> [Consulta: 11 novembre 2008]
- Lliga per a la protecció d'animals i plantes de Barcelona [En línia]
<<http://www.protectorabcn.com/>> [Consulta: 11 novembre 2008]
- Perros.com [En línia] < <http://www.perros.com/>> [Consulta: 11 novembre 2008]
- Pla d'animals de companyia [En línia] <<http://www.aspb.es/quefem/animalscia/>> [Consulta: 11 novembre 2008]
- TMB Educa: juga, aprèn, coneix [En línia]
<http://www.tmb.cat/ca_ES/tmbeduca/tmbeduca.jsp> [Consulta: 11 novembre 2008]

ANNEX 1

DITES, EMBARBUSSAMENTS I ENDEVINALLES

Dites

- Caçador amb bon gos, val per dos.
- Deixa lladrar el ca, que mentre lladra no et mossegarà.
- El gos de bona raça es recorda del pa i de la caça.
- Esquila el gos per Sant Joan si vols que passi un bon any.
- Gos d'atura, la millor ajuda.
- Gos que lladra, no mossega.
- No és per tu, sinó pel pa, que remena la cua el ca.
- Per mans que sigui el gos, si el trepitgen és rabiós.
- Perquè han vist mossegar un gos, ja tothom li diu rabiós.
- Quan els gossos lladren, alguna cosa senten.

Embarbussaments

- El gros gos ros no vol l'os tot sol, vol un bombó com jo.
- Els ossos dels óssos són més grossos que els ossos dels gossos.

Endevinalles

- Lladro o bordo a conveniència, i m'amago sota el llit quan el més petit de casa a l'orella em posa el dit.
- Sigui gran o bé petit de la casa sóc guardià; si t'acostes molt a mi puc bordar o bé jugar.
- Tinc els ulls de gos i de gos les orelles, les potes de gos i de gos l'esquena. Camino com ells, com ells fujo sempre quan veig els del llaç que cap a mi vénen. I, malgrat tot, t'haig de dir que gos no sóc.
- Un amic agosarat de tots molt estimat

ANNEX 2

POESIES

Boira, el gos³⁷

Empaita,
corre
 i està content!
Quan sortim
a jugar,
 vol estar
 sempre amb la gent.

Borda,
salta,
 ben amunt!
Quan sortim
a passejar
de llepar
 en sap un munt.
Ens mira
 amb cara de pena
quan al pati
estem berenant.
I pidola
 un mos de pa
que, és clar,
 tots
 li acabarem donant!

És un pilllet
eixerit,
simpàtic
i eixelebrat
que es fica
 a la butxaca
 a tothom...
 T'hi has fixat?
 Lola Casas

Cançó del follet del metro³⁸

L'ombra de sota terra
fa més olor d'oblit
que l'ombra de la serra
quan s'enfondeix la nit.

Jo guardo a la memòria
totes les vides breus
que no faran història
sinó com amics meus.

Miquel Desclot

El gat i el gos³⁹

Un gat i un gos discutien
i van arribar a les mans.
I van dir uns orangutans,
que molt a propet vivien:

«No deixa de ser curiós
el que passa en aquests dos,
perquè de viure, no en saben:
sempre que es troben acaben
barallats com gat i gos.»

Enric Larreula

El gos⁴⁰

— Amb els bons sempre content,
els aviso quan ells dormen
i els defenso del dolent.

Josep Carner

³⁷ CASAS, Lola. *Anem de colònies*. [Il·lustr. Carme Queralt] Barcelona: Baula, 2006; p. 34. (Ala Delta; 23)

³⁸ DESCLOT, Miquel. *Oi, Eloi?* Barcelona: La Galera, 1995; p. 51. (El Corsari; 6)

³⁹ LARREULA, Enric. *Animalari*. [Il·lustr. Teresa Martí] Barcelona: Cruïlla, 2007; p. 57. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 147)

⁴⁰ CARNER, Josep. *Museu zoològic*. [Il·lustr. Lluís Farré] Barcelona: Barcanova, 1998; p. 20. (Sopa de Llibres; 19)

El gos⁴¹

— Fórem de primer ferotges
parents del llop i el xacal;
i ara, amics de gent humana,
defensem l'home i la llar.

Josep Carner

El gosset aviciat⁴²

— De totes les criatures
sóc el més civilitzat;
de petit m'han avesat
a manyagues i postures.

Si hi ha visites, la gent
m'amoixa, fent-hi gatzara;
els anys passen i jo encara
no he mossegat cap vivent.

[...]

Josep Carner

El meu gos⁴³

Jo tinc un gos,
finet i bellugós,
menut, minut,
espavilat i astut.

Si estic content
llança lladrucs al vent;
Si em veu sorrut
resta cap baix i mut.

Joaquim Ruyra

El primer gos⁴⁴

El primer gos és com el primer amor:
no n'hi ha un altre, com el primer amor.

No té un quart d'any i és una bola negra,
i per això es dirà Tirant lo Negre.

Tirant lo Negre salta amb tot goig
i el que arreplega ho trinxa com un boig.

Però creix i es tenyeix de ros el negre
i ara s'haurà de dir Tirant a Negre.

Tirant a Negre corre pel jardí
com un rei defensant-se del veí.

Al cap de poc domina la terrassa
amb altiva mirada d'amenaça.

Uns dies més, i ja és Governador
de la cuina, el rebost i el menjador.

I als pocs mesos ja és Amo de la casa
I em controla fins la darrera frase.

El primer gos és com el primer amor:
no n'hi ha un altre, com el primer amor.

Miquel Desclot

⁴¹ CARNER, Josep. *Bestiari*. [Il·lustr. Francesc Infante] Barcelona: Barcanova, 2005; p. 82. (Sopa de Llibres; 22)

⁴² CARNER, Josep. *Bestiari*. [Il·lustr. Francesc Infante] Barcelona: Barcanova, 2005; p. 83. (Sopa de Llibres; 22)

⁴³ *Recull de poemes per a petits i grans*. Barcelona: Kairós; Associació de Mestres Rosa Sensat, 2001; p. 63.

⁴⁴ DESCLOT, Miquel. *Bestiari de la Clara*. [Il·lustr. Lluïsa Jover] Barcelona: Edelvives, 1992; p. 85. (Ala Delta; 44)

el gos

Si voleu un gos

On el podeu trobar?

Us el poden donar uns amics quan la seva gossa hagi tingut cadells, el podeu anar a buscar en una gossera (n'hi ha de molt bonics!) o també el podeu comprar en una botiga, especialment si us agrada una raça concreta. En aquest últim cas, vigileu perquè n'hi ha d'agressives. De totes maneres, l'agressivitat dels gossos ve més per la influència de l'amo que per la raça.

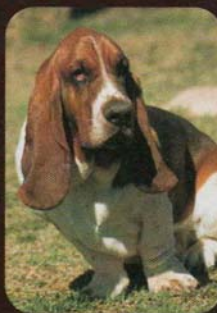
Quina edat ha de tenir?

Mínim 7 setmanes. Així ja el podrem deslletar i s'haurà familiaritzat amb els de la seva espècie. Això ho fa entre les 3 setmanes i els 3 mesos i és una època molt important, ja que tot el que aprèn en aquest temps no ho oblida mai.

Masclle o femella?

Tots dos tenen avantatges i inconvenients. Els mascles són més eixelebrats i juganers, més agressius i dominants, i a vegades es volen escapar per anar a trobar una femella. Les femelles són més afables i tranquil·les. Dos cops a l'any tenen el zel i, per tant, poden quedar embarassades —si no és que se les castra.

[Fitxa]

- 1 L'origen del gos és el llop. Va ser un dels primers animals que els humans vam domesticar.
- 2 És un mamífer carnívor.
- 3 Li agrada molt la companyia.
- 4 Pot arribar a viure més de 15 anys.
- 5 Tot i no ser exacte, 1 any de persona s'aproxima a 7 de gos.
- 6 El sentit que té més desenvolupat és l'olfacte, amb el qual pot reconèixer persones i animals.
- 7 Utilitats per a l'home: companyia, caçador, pastor, policia, guia, salvament, carreres, tirar trineus...

El seu racó

El posarem en un lloc tranquil, que no sigui de pas, i si pot ser que tingui sostre per a protegir-lo.

Accessoris

Un lloc per a dormir (cistella amb un coixí, per exemple), una menjadora fàcil de rentar i resistent, abeurador, collar, corretja i morrió. Opcionalment pot tenir juguines, coses per a rosegar...

Gos gran o petit?

Depèn. Un gos gran tindrà més necessitats d'espai i de manteniment.

La llei obliga

els amos dels gossos a identificar-los amb un microxip —és com el seu carnet d'identitat—, que els ha de posar el veterinari, i a tenir-los censats. Això vol dir que heu de dir a l'Ajuntament que vosaltres teniu un gos perquè se sàpiga quants gossos hi ha al poble o ciutat. A més, pagueu uns diners amb els quals es fan llocs especials perquè facin les seves necessitats, es posen bosses al carrer per a recollir els excrements...

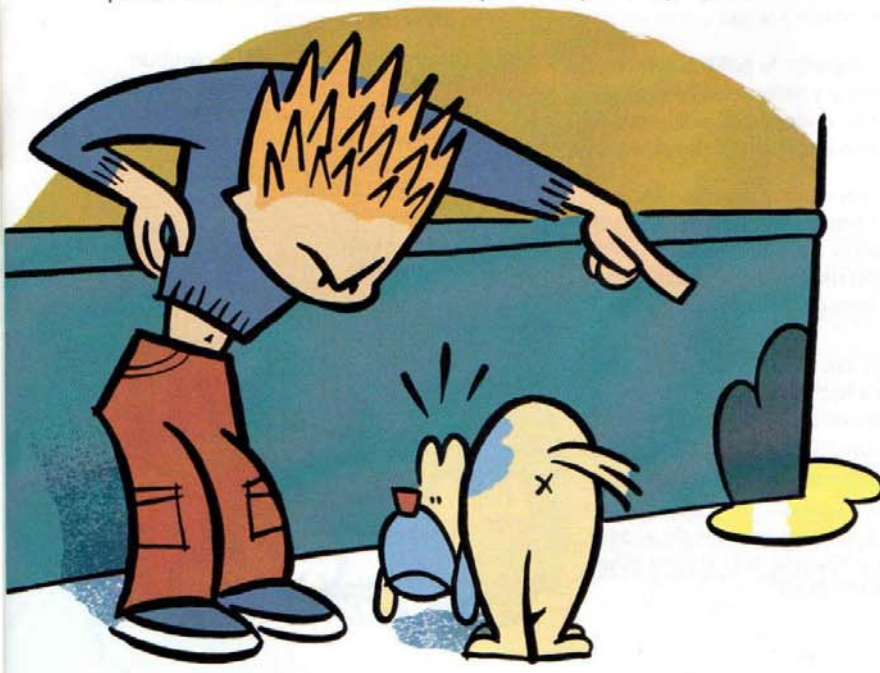
Tractem-lo bé

Educació

Un cop el cadell serà a casa, segur que es convertirà en "l'estrella" i tots jugareu molt amb ell i li riureu les gràcies. Però no heu d'oblidar que ara és el moment d'aprendre els bons costums. Quan es faci gran costarà molt més fer-lo canviar.

Des del primer moment cal fer-se respectar i demostrar que qui mana sou vosaltres —quan ho aconseguiu no caldrà insistir més, si no encara us agafaria por!—. Cal evitar, entre altres coses, que grunyi en retirar-li el plat de menjar, que quan jugui mossegui massa fort amb les dents...; en definitiva, evitar consentir-lo en excés.

Se li ha d'ensenyar a ser net des del primer dia. Els cadells han d'orinar molt sovint i, com els nens petits, no s'ho poden aguantar. Per evitar que s'ho faci per tot arreu, podeu recobrir el terra del lloc on s'està amb paper de diari. El més normal és que sempre vulgui fer les necessitats al mateix lloc, de manera que de mica en mica podreu anar traient fulls fins que només n'hàgiu de posar dos o tres. De totes maneres, i sobretot quan és petit, l'heu de treure al màxim de cops al dia que us sigui possible.

El que no heu de fer mai

Renyar-lo quan no toca

- SI L'AGAFEU IN FRAGANTI
L'heu de renyar al moment, sense cridar-li ni pegar-li. Agafeu-lo per la pell del coll i sacsegeu-lo una mica mentre li dieu la paraula que utilitzeu per a prohibir-li coses, per exemple "no".
- SI US N'ADONEU MASSA TARD
No el renyeu, perquè ell no relacionarà el vostre enuig amb el seu pipí, i en canvi pensarà que cada cop que arribeu el renyeu. Llavors, només de sentir la porta ja s'amagarà.

Ser impuntual

Quan comenci a tenir l'edat per a sortir, haureu de treure'l a passejar sempre a les mateixes hores. A més, podeu desplaçar de mica en mica els papers de diari cap a la porta, fins que aprengui que ho ha de fer a fora.

El que heu de fer sempre

Recollir els excrements que el vostre gos deixa pel carrer amb papers de diari, amb bosses, o fins i tot amb pales especials per a aquesta funció. Penseu que el carrer és de tots, i que l'altra gent que hi passeja no vol sentir males olors ni trepitjar excrements.

Ensenyar-lo a estar sol

Els llops viuen en manades. Per això no és estrany que al vostre gos li agradi estar acompanyat. Fins que no s'acostumi a estar sol i compregui que quan marxeu de casa sempre tornareu, pot patir del que s'anomena "ansietat per separació". Llavors udolarà, bordarà, farà les seves necessitats per tot arreu, i pot arribar a destrossar mobles, llibres... Això no és ni de bon tros una resposta de venjança (no és humà!), sinó una reacció a la por. Una solució temporal pot ser deixar-li un llum encès i una ràdio engegada perquè senti veus mentre sou fora.

Ensinistrar-lo

Si voleu, podeu ensenyar el vostre gos a respondre a paraules com ara "seu", "quiet", "no"..., però cal tenir molta paciència i fer-ho ben fet! Cada cop que respongui a la paraula o al gest, doneu-li un premi, i si no ho fa, no el renyeu i insistiu.

La **recompensa** més bona és una moixaina o unes paraules agradables, i de tant en tant una llatinadura. El càstig mai no ha d'incloure cops forts ni crits desorbitats. Penseu que un simple "lleig" o fins i tot ignorar-lo són un càstig suficient.

Treure'l a passeig

- 1 Podreu començar a treure'l a passejar quan ja estigui desparasitat i vacunat.
- 2 L'hauereu de treure com a mínim dues o tres vegades per dia. Al gos li servirà per a fer les seves necessitats i també per a divertir-se i fer exercici. El passeig ha de durar uns 20 minuts. Ha d'anar al vostre costat. Recordeu que sou vosaltres qui el traieu a ell i no al revés! Quan sigui cap de setmana o festiu, aprofiteu per a canviar de lloc i fer un passeig més llarg o fins i tot una excursió! L'animal ha d'anar al seu ritme. No el feu córrer darrere el cotxe. Vosaltres també heu de fer exercici!
- 3 Corretja i morrió. Fora que el vostre gos sigui molt obediència, porteu-lo lligat amb la corretja i només deixeu-lo anar en grans espais on no hi hagi el perill dels cotxes. Si és agressiu cap als altres animals o persones, sobretot useu un morrió. Us estalviareu molts problemes.
- 4 No el deixeu sortir al seu aire. Un gos ha d'anar sempre controlat pel seu amo.
- 5 Si hi ha una baralla, no intenteu separar els dos gossos, ja que us podríeu emportar una mossegada, fins i tot del vostre gos!
- 6 Recordeu-vos sempre d'agafar bosses o papers per a recollir els seus excrements.

Heu de vigilar molt:

- 1 Cotxes.
- 2 Productes tòxics (productes de neteja, insecticides, herbicides, raticides...).
- 3 Endolls, cables...
- 4 Insectes (mosquits) i àcars (paparres, puces...), per la picada en si (perillosa a la llengua i a la gola) i perquè poden transmetre malalties.
- 5 Espigues (compte quan passeja pel bosc), que es posen en les orelles, nas... i no surten!

Eh, Perill!

Nets i polits

- Cal netejar el gos una vegada cada dos o tres mesos.
- Feu servir aigua tèbia i sabó per a gossos.
- Si es banya al mar, després l'heu de ruixar amb aigua dolça per treure-li la sal.
- Cal raspallar-lo per eliminar brutícia i pèls morts i evitar la formació de nusos. Amb més freqüència si té el pèl llarg i arriat.
- Els gossos que viuen a l'exterior fan la muda de pèl a la primavera i a la tardor, i els que viuen dins de casa el van perdent de forma més constant.
- Se'ls pot tallar el pèl, sigui per estètica o perquè no passin tanta calor.
- Per mantenir les dents netes, se'ls pot donar aliments durs com pa sec, ossos grossos de vedella per a rosegar, o el mateix pinso comercial sec.
- Atenció als gossos d'orelles caigudes. S'hi acumula brutícia i es pot netejar només la part visible de l'orella.
- Les ungles en principi es van desgastant soles, però en animals que no facin gaire exercici se'ls han d'anar tallant (demaneu al veterinari que us ensenyi com fer-ho).
- Les vacunes s'han de posar a partir de les 8-10 setmanes de vida, i després caldrà revacunació anual. Són importants per a impedir que el vostre animal agafi malalties contagioses. El vostre veterinari us n'informarà més a fons.

Quan es viatja

- **En general.** Si aneu en un país estranger, informeu-vos abans al seu consolat de quines condicions hi ha per a poder entrar gossos. Generalment s'exigeix que el gos estigui vacunat, identificat...
- **En cotxe.** Si és tranquil, pot anar dins del cotxe al teu costat, però si és un nervi, val més aïllar-lo amb una reixa o una xarxa. No el tanqueu al maleter! Si es mareja, demaneu al vostre veterinari medicaments per a prevenir-ho. Sobretot, no el deixeu dins el cotxe, al sol i amb les finestres tancades, ja que els gossos no poden suar com nosaltres i els pot agafar un "cop de calor" que els portarà a la mort!
- **En avió, tren i vaixell.** Si és molt petit, potser el podreu portar amb vosaltres, però si no haurà d'anar dins d'una gàbia adequada amb l'equipatge. No us oblideu de prevenir el mareig i de tranquil·litzar-lo amb medicaments abans!
- **Transports públics.** En principi no els pot utilitzar. Sí que ho poden fer els gossos guia.
- **Si no us l'emporceu.** El podeu deixar a casa d'uns amics de confiança que el gos coneixi, o en una residència, o en un servei de guarderia a domicili.

què hi ha, de menjar?

És diferent segons l'edat i l'exercici que facin. El podeu alimentar amb menjar casolà i amb menjar comercial. El primer els agrada més, però és difícil equilibrar-lo. El segon és més barat, requereix menys feina de preparació i és equilibrat. És millor alimentar-los dos o tres cops al dia (i més si són cadells) i no donar-los grans quantitats de cop, sobretot en gossos de races grans. No és recomanat que estigui amb vosaltres mentre mengueu: inevitablement li cauran aliments inadequats i innecessaris.

LI PODEU DONAR

- 1 CARN MAGRE.
- 2 ARRÓS.
- 3 LLEGUMS I VERDURES.
- 4 ALIMENTS COMERCIALS.

NO LI PODEU DONAR

- 1 OSSOS (SOBRETOT DE CONILL, XAI I POLLASTRE).
- 2 DOLÇOS I LLAMINADURES.
- 3 PEIXOS AMB ESPINES.
- 4 RESTES DE MENJAR (SOVINT SÓN INADEQUADES I ESTAN EN MAL ESTAT).

Quan està malalt

- 1 No menja.
- 2 Beu més o menys del compte.
- 3 Està apàtic.
- 4 Té el pèl brut.
- 5 Té diarrea, orina amb més o menys quantitat o de colors diferents dels normals.
- 6 Té mocs i esternuts.
- 7 Va amb el cap inclinat, va coix, es rasca...

Quan està sa

- 1 Menja, beu, juga, corre, salta...
Està actiu, atent, té el pèl brillant.
Fa excrements i orina normals...

com actuar davant d'un gos desconegut

Cal prudència. No s'ha d'anar directament a tocar-lo. Primer cal preguntar a l'amo si és bo, i si està abandonat o no hi ha l'amo, val més mantenir-se'n a distància. No aneu mai cap a ell. Si aneu amb alguna persona gran i el gos sembla mans, podeu intentar que s'acosti a vosaltres invitant-lo a venir tot picant de mans sobre les cuixes. Si ve movent la cua, llavors ja el podeu tocar. Si us trobeu un gos que us gruny amenaçadorament, no fugiu corrent perquè el seu instint li dirà que sou una presa i us perseguirà. Us heu d'anar allunyant sense donar-li l'esquena, fent-li gestos i sons estranys per espantar-lo vosaltres a ell.

GRAN BARCELONA

Barceloneta

L'alcalde Jordi Hereu i la regidora Itziar González presentaran avui el projecte d'intervenció integral de la Barceloneta.

EQUIPAMENT A SARRIÀ-SANT GERVASI

La nova gossera, al costat del parc de l'Oreneta, costarà 9 milions

Les obres del Parc d'Acollida d'Animals, per a 250 gossos i 200 gats, començaran el 2010

L'ajuntament assegura a escoles i veïns que aquest centre no generarà pudors ni sorolls

PATRICIA CASTÁN
BARCELONA

Del malson de la saturada gossera de l'Arrabassada al paradís del Parc d'Acollida d'Animals de Companyia al costat del parc de l'Oreneta. Després d'anys de negociacions, l'ajuntament ha trobat una ubicació definitiva per a la nova instal·lació per a animals abandonats -que serà un centre pioner a Espanya- al districte de Sarrià-Sant Gervasi, tocant a Collserola. L'equipament, per a 250 gossos i 200 gats, començarà a aixecar-se el 2010 i estarà llest en un any i mig, amb un cost de nou milions d'euros.

L'ajuntament ha elegit un terreny de més d'una hectàrea qualificat com a 7b (per a futurs equipaments), després de descartar 12 ubicacions més amb problemes administratius o inadequades. Tot i així, tant l'elecció de l'espai com el primer projecte del centre s'ha portat a terme en absolut secret, per evitar possibles polemiques o endarrerir encara més la construcció. La regidora, de Medi Ambient, Imma Mayol, el va presentar ahir a la nit al Consell de Convivència, Defensa i Protecció dels Animals, així com a entitats veïnals i institucions de la zona, que fins ara desconeixien el pla. Mayol va assegurar que el disseny preliminar ha tingut en compte els criteris reivindicats per Adda i altres associacions defensores dels animals en els últims anys.

L'ajuntament assegura que ha

portat a terme estudis sonomètrics i ha elegit un disseny de Joan Forgas i Dolores Ylla que minimitza l'impacte de l'edifici, en forma de U, cobertes vegetals, amb 6.400 metres quadrats coberts i 10.000 més d'espai verd tant en el perímetre com en la franja interior, on disfrutaran de zona d'esbarjo protegida i es mitigaràn possibles sorolls. Suposadament l'emissió acústica estarà 15 decibels per sota del límit marcat per les ordenances. «No hi haurà sorolls ni pudors», va insistir la regidora, confiant que els pocs veïns de la zona i les escoles (Aula -amb 1.300 alumnes-, al costat, i Costa Llobera) acceptaran un recinte que «no generarà molèsties». De fet, el Parc d'Acollida implica un projecte educatiu, del qual esperen fer partícips destacades les dues escoles.

DUES INSTAL·LACIONS / L'obsoleta gossera de l'Arrabassada, concebuda com a «magatzem» i amb unes ombres instal·lacions que alberguen actualment més de 150 gossos i una xifra similar de gats, seguirà funcionant després del trasllat dels animals el 2011. Es mantindrà com a suport, encara que el centre de referència serà el Parc d'Acollida, que promocionarà l'adopció responsable. Per aquest motiu, a l'àmplia zona d'entrada els interessats podran veure fotos dels animals i les seves fitxes abans de prendre una decisió, per evitar adopcions per «impuls» que després generen devolucions.

Durant l'últim mes, van ser recollits 91 gossos, mentre que n'hi va haver 45 de recuperats pels seus propietaris i 72 adopcions. Però al juliol hi va haver 165 abandonaments o pèrdues.

Al nou espai hi haurà àmplies zones d'atenció veterinària i quirúrgica, però destacaran els 100 boxs per a gossos (d'un a tres exemplars), zona per a cadells, i els quatre mòduls per a uns 200 gats, a més d'una àrea per a fures. Més enllà del confort per als animals, l'ajuntament espera integrar-lo a la ciutat i convertir-lo en un lloc freqüentat per passejades familiars. Per aquest motiu, es potenciarà un corredor verd de més de 10 metres d'amplada que connecti l'Oreneta amb Collserola i es renovaran els accessos a aquesta zona des de la parada del bus 130 i a l'entrada principal. ■

els abandonats de l'Arrabassada

TEXTOS: SARA GONZÁLEZ
FOTOS: JOSEP GAJICIA

BLACK
7 ANYS
«La meua veterària al centre es nota en el meu caràcter: sóc dominant i també un gran guardià. He heretat trets de husky i pastor alemany i peso 28 quilos. Vaig ser abandonat fa més de dos anys»

ZÈNER
1 ANY
«Tot just fa una setmana que sóc aquí i encara no m'he acostumat a la meua nova vida. Malgrat tot, sóc un gos molt dolç i simpàtic amb tothom. Tinc el pel curt i peso 22 quilos»

TRASTO
3 ANYS I MIG
«No em puc estar quiet, sempre tinc ganes de córrer i saltar, però sóc molt noble. El refugi m'ha vist créixer, vaig arribar amb pocs mesos. Ara ja peso 18 quilos i tinc una espessa melena»

BETO
1 ANY
«Fa mig any que vaig ser abandonat a Bellvitge. Quan vaig gent, em poso nerviós de felicitat perquè m'encanta sortir a passejar. Tinc el pel llarg i sóc de mida mitjana»

PETIT
2 ANYS
«Hi ha pocs gossos al centre tan falders com jo. M'encanta que em facin moixaines i sóc molt fidel. Sóc petitó, només peso sis quilos i tinc el pel curt. Fa dos mesos que vaig arribar al refugi»

PLUTO
3 ANYS
«Vaig entrar al refugi fa més de dos anys gràcies a una denúncia pels maltractaments que rebia. Sóc un sac de nervis, però no sóc agressiu. Peso 20 quilos i necessito espai per córrer i jugar»

LULA
1 ANY I MIG
«Vaig arribar a la gossera fa 10 mesos, quan encara era un cadell. Sóc mestissa, el meu pel és de color blanc amb taques negres i peso 20 quilos. Sóc alegre, encara que m'espanto amb facilitat»

BRONCO
5 ANYS
«Destaco pel meu bon caràcter i docilitat malgrat que tan sols fa dos mesos que em van abandonar. Peso 37 quilos, sóc una barreja de mastiff i tinc el pel curt i marró»

WHISKY
4 ANYS
«Sempre estic disposat a passejar, sóc molt actiu i peso 30 quilos, per això necessito un amo amb molt espai per a mi. Pateixo un petit problema a la pell i requereixo força»

REX
7 ANYS
«No he tingut una vida fàcil, per això ara sóc molt tímid i espantadís. El refugi em va recollir del carrer fa més d'un any. Duien que sóc una barreja de pastor alemany, per això tinc el»

XENA
2 ANYS
«Destaco pel meu pel curt i brillant. Em van trobar al carrer ara fa mig any i, tot i així, segueixo tenint molt bon caràcter. Peso 26 quilos, sóc dòcil i necessito molta»

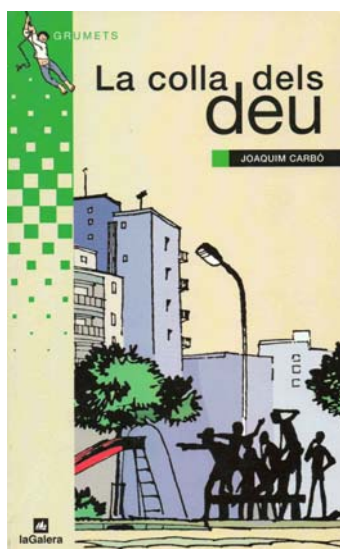
WENDY
10 ANYS
«Ho sé, sóc una mica gran, però em mereixo una oportunitat. Sóc tranquil·la i petita, perfecta per estar amb persones grans. Semblo un fox terrier i he superat una operació per»

CICLE SUPERIOR

LA COLLA DELS DEU

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>La colla dels deu</i>
Autor:	Joaquim Carbó
Il·lustrador:	Isidre Monés
Editorial:	La Galera
Lloc d'edició:	Barcelona
Any:	1969
Col·lecció:	Grumets
Número:	5
ISBN:	84-246-8105-0

1.2. DADES D'INTERÈS

La colla dels deu és el segon llibre per a nois i noies que va publicar en Joaquim Carbó, després de *La casa sota la sorra*, l'any 1966.

És un dels llibres més llegits d'aquest autor. Ja que se n'han fet, a hores d'ara, diverses edicions i més de quaranta impressions. S'ha traduït al basc⁴⁵ (1982) i al castellà⁴⁶ (1970) i va figurar a la Llista d'honor del Premi de la CCEI 1970.

L'any 1992 se'n va fer una adaptació en còmic, amb guió de Lluís Bosch i dibuixos de Joan Mundet, que va sortir publicada en tires periòdiques a la revista *Cavall Fort*, des del número 713 fins al 726.

L'home de Munic (1977) és una altra novel·la de Joaquim Carbó protagonitzada també pels nois de la colla.

1.3. QUÈ EN DIU L'AUTOR

Dins del llibre *Joaquim Carbó. Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars*, hi ha un capítol dedicat a explicar «Els llibres, d'un a un». Pel que fa a *La colla dels deu*, l'autor diu:

⁴⁵ *Amarreko Laguntaldea*. Donostia: Elkar, 1982.

⁴⁶ *La pandilla de los diez*. Barcelona: La Galera, 1970.

A finals dels anys seixanta, els mitjans d'informació continuaven sota un estricte control de la censura. Sempre que podia, comprava alguna revista estrangera. Un dia, mirant Paris-Match per saber què passava a l'Europa que tenia la sort de viure en llibertat, em va sorprendre una fotografia que ocupava la part superior d'una doble pàgina. Hi havia deu nois d'uns tretze o catorze anys, tots vestits amb una bata de teixit, clavada a les que havia portat jo feia uns anys: ratlles blanques i blaves; el coll, els punys i una butxaca, blau fosc. De seguida em vaig preguntar què feien aquells vaillets a les pàgines d'una revista al costat d'articles de política, finances, espectacles, art... Eren els alumnes d'un institut que jugaven a un joc que s'havien inventat: el bàsquet sobre patins.

Vaig arrencar la doble pàgina de la fotografia i la vaig deixar sobre la taula. Tenia ganes de saber més coses d'aquells nois de barri, sans, amb cara de bones persones. Només n'hi havia un que no hi acabava d'encaixar: ocupava l'últim lloc, a la dreta, i es mantenia un pèl separat del grup, com si fos nou o no s'hi sentís prou còmode; era una mica més alt que els altres, tenia una distinció evident, com si fos allò que abans en dèiem un noi de casa bona, que volia dir que era d'una família que tenia diners. Vaig fer córrer la imaginació per descobrir –per inventar-me, és clar!– per què aquell noi no acabava d'encaixar en el grup i, rumiant, rumiant, ho vaig trobar: era un alumne nou, que havia canviat de barri i... Vaja!, tota la resta és el cos de la novel·la d'una colla que es desenvolupa al voltant d'aquest personatge. Després de batejar-los d'un en un segons l'aspecte que tenien, ja només era qüestió de pensar com s'ho farien per ser més amics i com resoldrien el conflicte d'aquell noi i la seva família. Tot això ho feia ajudat per la fotografia que durant la redacció de la novel·la tenia ben oberta al meu costat. Quan m'encallava, me la mirava i em feia l'efecte que aquelles cares m'ajudaven a sortir de l'embús.

En alguna ocasió se m'ha retret que els protagonistes d'aquest llibre fossin nois, només. És cert, i avui, això, seria imperdonable, però s'ha de tenir en compte que en aquell moment les escoles eren «per a nois» o «per a noies», ja que no s'admetia que poguessin anar a classe barrejats.

De novel·les de colles sempre n'hi ha hagut. Els cinc i Els set secrets, de l'escriptora Enid Blyton, tenien un gran èxit a finals dels seixanta, però en cap moment em va passar pel cap d'apuntar-me a aquella moda, perquè, tot i que potser m'equivocava, creia que eren uns llibres massa fàcils. La meua intenció era escriure una història que destaqués la importància del grup, de la solidaritat, de l'amistat. Si tenia al cap algun model, era Emili i els detectius, la novel·la d'Erik Kaestner que m'havia regalat feia molts anys Maria Novell, en una preciosa edició de l'any 1935 que incloïa les il·lustracions de l'original i fotografies d'una pel·lícula vella però que no sembla antiquada. És un dels llibres que estimo més i que no deixo a ningú per por que no me'l torni. Si el voleu veure, podeu passar per casa i us l'ensenyaré.

Isidre Monés, que era molt jove i ja dibuixava cromos de ciència-ficció per als Estats Units, es va encarregar de fer-nos saber com són els nois de la colla. Més endavant va ser Joan Mundet qui els va representar en un còmic que va sortir a les pàgines de Cavall Fort.⁴⁷

⁴⁷ Joaquim Carbó. *Setanta anys, un centenar de títols, un milió d'exemplars.* [En línia] <<http://www.joaquimcarbo.net/>> [Consulta: 10 desembre 2008]

1.4. QUÈ EN DIUEN LES PERSONES EXPERTES

Rosa Mut i Amàlia Ramoneda van incloure *La colla dels deu* a la bibliografia selectiva per a la biblioteca escolar d'educació infantil i primària sobre imaginació⁴⁸ amb el comentari següent:

Un llibre de colles, de grup d'amics, un clàssic de la literatura catalana dels setanta. Deu amics de l'institut s'emboiquen en una aventura perillosa de la qual de poc no se'n surten.

Però a més de l'aventura, en el relat destaquen els retrats dels deu protagonistes que els perfilen, els donen cos i els fan creïbles, tot i el pas del temps.

Caterina Valriu, a la ponència presentada en el II Congrés de Literatura Infantil i Juvenil Catalana, «La influència dels clàssics universals en la literatura infantil i juvenil catalana», també parla d'aquesta obra:⁴⁹

En la literatura catalana hauríem de destacar en aquesta línia l'aportació de Sebastià Sorribas (amb El zoo d'en Pitus, 1966), la d'Àngels Garriga (Un rètol per a Curtó, 1967) i la de Joaquim Carbó amb La colla dels deu (1969), per citar només alguns dels autors i títols més representatius, ja que els llibres de colles han tingut un gran èxit de públic i és un model narratiu que ha perviscut fins a l'actualitat.

1.5. QUI ÉS L'IL·LUSTRADOR

Isidre Monés va néixer a Barcelona el 1947. Es va iniciar en la publicitat i el còmic, però des de fa molts anys es dedica a il·lustrar llibres infantils i juvenils, utilitzant totes les tècniques possibles, però sempre dibuixant a mà.

Per saber-ne més coses, podeu consultar aquest web:

<http://lambiek.net/artists/m/mones_isidre.htm> [Consulta: 10 desembre 2008]

2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

2.1. INTRODUCCIÓ

La lectura de *La colla dels deu* és una proposta òptima per fer que els nois i noies vagin adquirint la competència lectora i literària pròpia de l'etapa.

S'ha escollit aquest llibre per al cycle superior de primària perquè és una obra de referència en la publicació de llibres de colles en l'edició catalana de literatura infantil i juvenil. És un títol que ha tingut molt èxit en diverses generacions i constitueix un model narratiu. L'any 2009 es complirà el quaranta aniversari de la seva primera edició.

⁴⁸ *Imaginació. Bibliografia selectiva per a la biblioteca escolar d'educació infantil i primària.* [En línia] <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/bibliografia%20escolar%20-%20imaginacio.pdf>> [Consulta: 10 desembre 2008]

⁴⁹ VALRIU, Caterina. «La influència dels clàssics universals en la literatura infantil i juvenil catalana». [En línia] [Ponència presentada al II Congrés de Literatura Infantil i Juvenil Catalana] <http://www.escriptors.cat/pagina.php?id_text=409> [Consulta: 10 desembre 2008]

Com en totes les obres d'en Joaquim Carbó, el llenguatge que utilitza conté una gran riquesa de vocabulari, és molt acurat en les expressions i ple de locucions, dites i frases fetes.

El treball que es proposa amb la lectura, conjunta i guiada, d'aquest llibre es basa a compartir els diferents punts de vista de la novel·la, interpretar el llenguatge literari, aprofundir en l'estructura narrativa i en els personatges, però fonamentalment en l'aplicació d'estratègies lectores per construir el sentit propi del relat.

Amb tot aquest treball es vol incidir en el desenvolupament de les capacitats necessàries⁵⁰ per:

- Utilitzar la lectura com a font de plaer i enriquiment personal.
- Comprendre textos literaris de gèneres diversos adequats quant a temàtica i complexitat.
- Iniciar-se en els coneixements de les convencions específiques del llenguatge literari.

Aquesta lectura, a la vegada, facilita la realització d'altres propostes que fomenten les competències bàsiques de comunicació, d'aprendre a aprendre, i d'autonomia i iniciativa personal.

Les il·lustracions en blanc i negre d'Isidre Monés acompanyen el text.

2.2. MOTIVACIÓ DE LA LECTURA

Segons diu l'escriptor Pep Albanell en un article sobre Joaquim Carbó:⁵¹

Ens ha donat històries d'un gran interès, muntades meticulosament i habitades per uns personatges profundament humans, assequibles, senzills, honestos, compromesos amb el món on viuen i, encara que es moguin en escenaris exòtics i allunyats, molt propers al lector. No es tracta de fer personatges políticament correctes –de vegades no ho són gens!–, sinó personatges humanament correctes, que és tota una altra cosa. Perquè que s'escrigui amb bons sentiments no vol pas dir que l'autor doni l'esquena a la realitat més cruel i escabrosa que l'envolta. Ans al contrari: la rebel·lió contra la injustícia social, l'anàlisi dels conflictes d'interessos, la lluita per una vida digna, són també constants en l'obra infantil i juvenil d'en Joaquim.

El llibre *La colla dels deu* presenta un conjunt de personatges amb els quals el lector es pot identificar fàcilment i un recull de valors que acompanyen el relat d'aventures, amistat, cooperació, solidaritat, justícia, companyonia, lleialtat, treball en equip, convivència, respecte als altres...

L'explicació dels llibres de colles, a partir del que diu el mateix autor (apartat 1.3), del que Jaume Cella en diu a l'article *Els llibres de colles* (annex 3) i dels referents que tingui el propi alumnat, pot ser un bon inici per motivar la lectura.

Abans de començar la lectura de *La colla dels deu*, s'ha de fer una presentació de l'aspecte formal, del contingut i del propòsit de les activitats, de manera que l'alumnat sàpiga què llegirà, i com, quan i per què farà aquesta activitat lectora compartida.

⁵⁰ Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, p. 21835.

⁵¹ ALBANELL, Pep. «Joaquim Carbó, un luxe». *Lletra. La literatura catalana a Internet*. [En línia] <<http://www.uoc.edu/lletra/noms/joaquimcarbo/index.html>> [Consulta: 10 desembre 2008]

La introducció d'aquesta novel·la de colles es pot fer a partir de les propostes següents:

- Presentar el llibre i posar en comú si saben alguna cosa d'altres llibres de colles, si n'han llegit, si n'han vist a la biblioteca, en alguna llibreria, etc.
- Observar el llibre com a suport de la història que llegiran: mirar les cobertes, llegir la informació que hi ha a la portada i al final del llibre, observar les imatges, llegir-ne el títol, etc.
- Relacionar la informació que es té sobre el llibre amb coneixements previs sobre l'autor. Han llegit altres obres d'en Joaquim Carbó?
- Buscar informació sobre l'autor. Les activitats concretes, adequades per a cicle superior, es troben al primer apartat d'aquest dossier: «Aspectes generals».

2.3. ESTRUCTURA DEL TEXT I FORMULACIÓ D'HIPÒTESIS

El text està organitzat en tretze capítols:

- En el primer i el segon capítols es planteja la introducció dels personatges i del tema.
- A partir del tercer es van succeint accions i esdeveniments que portaran, a través de diversos capítols, a la trama detectivesca.
- El nus i el desenllaç de l'aventura transcorren entre el novè i l'onzè capítols.
- En els dos darrers capítols, l'autor estableix la consolidació de l'objectiu de la colla i deixa la porta oberta a noves aventures.

A través dels diversos capítols s'ha d'anar formulant preguntes als nois i noies que permetin fer anticipacions que estimulin la continuïtat de la lectura i la comprensió del significat.

Des de l'inici d'aquesta obra es pot crear expectació i obrir interrogants sobre la trama, sobre els personatges o sobre les accions que permetin fer suposicions sobre què passarà o com actuaran els personatges:

- Quina pot ser la recerca detectivesca en la qual participaran els protagonistes d'aquest llibre?

A continuació, la lectura dels títols dels capítols també pot ser un motiu per fer prediccions sobre la història:

- Qui us sembla que deu ser en Llovet, aquest noi estrany?
- Sí un capítol es titula «Fil a l'agulla», és que es deuen dedicar a cosir?
- Pels títols, quin capítol creieu que deu ser el més interessant o el més emocionant o el que té més intriga?

La mateixa estructura de la narració (novel·la d'aventures) permet fàcilment formular preguntes en punts de la història en què l'autor vol crear una mica d'intriga i deixa entreveure situacions que s'aclareixen més endavant:

- Pàg. 30: a l'iniciar el capítol 3, «Una trencadissa que portarà cua», es poden fer hipòtesis sobre el considerable embolic en què, potser, s'ha ficat en Miquei.

- Pàg. 49: al final del capítol 4, «El colomar de l'Eriçó», hi ha un gran misteri sobre què passa amb el pare d'en Frederic Llovet. Això permet fer prediccions sobre on es deu trobar aquest senyor.
- Pàg. 99: a l'iniciar el capítol 8, «Anem a comprar llibres», en Miquei covava una idea des de feia temps, quines són les possibles propostes que en Miquei podria fer a la colla?

2.4. SITUACIONS DE LECTURA

Es parteix del propòsit que aquest llibre es treballarà amb tot el grup classe i que se'n farà una lectura guiada i compartida entre docent i alumnes.

Es pot plantejar de manera que, al llarg de les sessions programades, les situacions de lectura proposades siguin diverses:

- La mestra o el mestre llegeix en veu alta un fragment i després es comenta.
- Cadascú fa la lectura silenciosa d'un fragment o d'un capítol i, després, es posa en comú.
- Per parelles es preparen un fragment per llegir en veu alta a la resta de la classe.
- La presència de fragments amb diàlegs propicia una lectura dramatitzada de la situació. En grups de tants alumnes com personatges intervenen en el diàleg, es preparen la lectura, es reparteixen els personatges i després es representa l'escena.

Perquè siguin més enriquidores, les sessions de lectura han de combinar diversos models: lectura col·lectiva, lectura autònoma, lectura silenciosa, lectura preparada, lectura en veu alta...

En aquestes situacions de lectura compartida és on el professorat ha d'ensenyar les estratègies que l'alumnat ha de posar en pràctica per comprendre el text abans, durant i després de la lectura: verificar l'anticipació de fets, compartir les emocions i motivacions dels personatges, relacionar el text amb els coneixements propis, seleccionar idees importants, fer-se preguntes, fer inferències, deduir paraules, comprovar hipòtesis, resumir, etc.

3. PROPOSTES DE TREBALL

Amb la lectura d'aquest llibre s'han fet unes propostes didàctiques que treballen principalment el coneixement i la valoració d'un text literari com a vehicle de comunicació i la situació de l'època, espai i temps que representa. A més, a partir de l'àrea de Llengua i literatura, es proposa la integració d'aprenentatges i coneixements d'altres àmbits: medi social i cultural, matemàtiques, educació física, educació en valors, comunicació audiovisual, etc.

Aquestes activitats fomenten el gust literari i l'ús de procediments per comprendre autònomament el que es llegeix.

També es té en compte l'ús de recursos digitals (pàgines web, documents audiovisuals, etc.) de manera que les tecnologies de la informació i la comunicació siguin una eina més que contribueixi a l'aprenentatge.

Hi ha activitats preparades per fer amb el grup classe; altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

Els objectius que es proposen amb aquesta lectura són:

- Comprendre i extreure informació rellevant d'un text escrit adequat a l'edat.
- Aplicar estratègies i habilitats necessàries per afavorir el procés de comprensió abans, durant i després de la lectura.
- Llegir de manera expressiva, autònoma i comprensiva.
- Practicar la lectura de textos literaris i d'informacions en diverses fonts i suports.
- Fomentar el sentit crític.
- Observar el funcionament de la llengua.
- Aprendre a interpretar el llenguatge literari.
- Gaudir de la lectura.
- Participar en situacions comunicatives i valorar les explicacions dels altres.
- Col·laborar en les tasques de treball en grup.
- Reconèixer característiques bàsiques d'un esport d'equip mixt.
- Utilitzar diferents recursos descriptius.
- Elaborar textos i produccions amb diferents recursos comunicatius: còmics, murals, etc.
- Recollir dades sobre fets i personatges.
- Utilitzar habilitats per a la recollida i tractament de la informació.
- Apreciar els valors implícits en la novel·la (solidaritat, amistat, cooperació, justícia, companyonia, lleialtat, treball en equip, convivència, respecte als altres...).

3.1. ACTIVITATS ABANS DE LA LECTURA

1. Llegiu a la classe el que explica l'autor sobre els motius que el van inspirar per escriure *La colla dels deu* (apartat 1.3).

2. Proposeu que consultin qui és l'autor, les obres que ha escrit, els gèneres i els temes sobre què escriu.

3. A les parts externes que donen informació del llibre, feu-los buscar les dades que es demanen a la primera proposta del quadern per a l'alumnat.

Autore	Obra	Gènere	Temes

1. Busca dades sobre l'autor i el llibre.

2. Busca dades sobre el gènere i els temes.

3. Busca dades sobre el llibre.

Quadern per a alumnat (pàg. 3)

4. Tal com explica el títol i el text de la contracoberta, aquest llibre té per protagonistes una colla de nois. Comenteu a classe quins llibres han llegit sobre colles i feu-ne una relació.

5. Demaneu que facin prediccions sobre quina pot ser la recerca detectivesca en la qual participaran els protagonistes d'aquest llibre.

6. Parleu sobre la dècada dels seixanta del segle XX, període en el qual està ambientada l'obra, en els aspectes social, històric i cultural.

Quadern per a alumnat (pàg. 4)

3.2. ACTIVITATS DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

3.2.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. Després de llegir el primer capítol, on ja surten uns quants nois de la colla, proposeu de fer un quadre de doble entrada amb una columna per a cada un de la colla i diverses files amb enunciats diferents:

Què sabem de cadascú?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Malnom										
Nom i cognoms										
Com és físicament										
Manera de ser										
La mare										
El pare										

A mesura que algú de la classe trobi alguna dada rellevant sobre algun dels personatges, la col·locarà a l'apartat corresponent.

Aquest recull sistemàtic d'informació ajudarà a reconèixer detalls i trets característics dels protagonistes i, a la vegada, en possibilitarà el record immediat (vegeu a l'annex 1 d'aquest apartat el recull d'informació que es pot obtenir).

2. Feu-los parar atenció al fragment de la pàgina 13, que descriu com anaven vestits la majoria de la classe:

Mentre que l'un s'assemblava a la majoria per la manera d'anar vestit –un jersei de màniga llarga, pantalons curts de vellut gruixut, les sabates pelades de la punta–, l'altre era un xicot elegant.

— Com serà la descripció de com van vestits ara la majoria dels nois de la classe? Coincideix amb algun element?

3. Comenteu, al finalitzar cada capítol, si hi ha paraules que es desconeixen i feu-ne un recull. Entre tot el grup expliqueu-ne el significat o busqueu-lo en els diccionaris de classe, de la biblioteca o bé en línia.

4. Demaneu que facin una descripció d'algú de la classe. Per parelles o en grup de tres, doneu-los els noms de dos o tres companys o companyes perquè els descriguin físicament. Llegiu les descripcions i tracteu d'endevinar de qui es tracta.

5. *La colla dels deu* comença amb l'inici de curs i la major part de l'acció transcorre durant la primera setmana de classe. Proposeu d'elaborar el calendari de la novel·la, tot fent la hipòtesi que l'escola comença el primer dilluns d'octubre.

Quan s'hagi llegit un capítol, col·loqueu el número en el dia corresponent.

6. Al llarg del llibre es troben moltes locucions i frases fetes que es poden anar agrupant segons que facin referència a maneres de ser (*ser dur de pelar, ser un cas com un cabàs...*), maneres de fer (*bufar i fer ampolles, anar-se'n en orris...*), maneres de sentir-se (*tenir la pell de gallina, tenir el cor en un puny...*)...

Expliqueu que una frase feta és una expressió pròpia de la llengua que sempre té la mateixa forma i un significat figurat.

7. Abans de fer una lectura individual del capítol 3 «Una trencadissa que portarà cua», llegiu col·lectivament el primer paràgraf i feu elaborar prediccions sobre què passarà:

- Per què no hi és en Miquei?
- Què saben els de la colla?
- En quin embolic es pot ficar?

8. Quan s'acaba la classe de química (pàg. 33) surten al pati... Des d'aquest punt fins que s'acaba, el capítol està farcit de locucions amb sentit figurat (*estar a la lluna, fer l'estaquirot, corre com una anguila...*). Feu-los fer una segona lectura dels fragments en veu alta, substituint aquestes expressions per unes altres amb sentit propi (no estar atent, estar aturat, esmunyir-se...).

Quadern per a alumnat (pàg. 5)

9. En el mateix capítol, hi ha un fragment que resumeix molt bé la relació entre els companys de la colla:

Eren, només, un grup d'amics, que jugaven per divertir-se i per fer exercici, no per presumir... Pensaven que hauria estat una falta de companyonia voler figurar més que un altre. Així s'ajudaven a l'hora de jugar i a l'hora de treballar o estudiar.

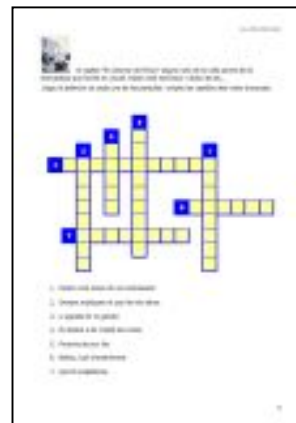
Demaneu que busquin quin és aquest fragment que explica la seva relació.

10. Al capítol «El colomar de l'Eriçó», alguns nois de la colla parlen de la trencadissa que ha fet en Llovet.

L'autor utilitza una sèrie de paraules com *trapella*, *sapastre*, *dropo*, *xerrameques*, *espietes*, *gamberret* i *tanoca*... per descriure la seva manera d'actuar.

A la pàgina 6 del quadern per a l'alumnat trobareu uns mots encreuats que contenen aquestes paraules.

1. Parlen molt sense dir res interessant. (*xerrameques*)
2. Sempre expliquen el que fan els altres. (*espietes*)
3. Li agrada fer el gandul. (*dropo*)
4. Es dedica a fer malbé les coses. (*gamberret*)
5. Persona de poc fiar. (*sapastre*)
6. Babau, curt d'enteniment. (*tanoca*)
7. Que fa trapelleries. (*trapella*)

Quadern per a alumnat (pàg.6)

11. En el capítol 4, en Ri-ri els explica que el pare d'en Llovet no l'ha vist mai ningú, sempre és fora. La colla es posa a fer suposicions sobre on deu ser i a què es dedica.

Demaneu que també facin suposicions sobre què deu passar amb el pare d'aquest noi.

En Miquei actua pel seu compte i s'inventa una excusa per entrar a casa d'en Llovet. Proposeu que, en grups de tres o quatre, s'inventin una excusa per entrar a la casa i escenifiquin la situació.

12. Quan s'hagin llegit els cinc primers capítols, feu-los parar atenció en les accions que han dut a terme per endevinar el misteri que envolta en Llovet i les investigacions que ha fet cadascú.

Quadern per a alumnat (pàg. 7)

13. A la descripció de l'aventura d'en Miquei a casa d'en Llovet (pàg. 55-56), hi ha fragments amb molta acció.

Feu que els identifiquin i, després, que dibuixin i expliquin les quatre accions que trobin més importants des que el noi fuig cap al terrat fins que torna a ser al carrer.

Quadern per a alumnat (pàg. 8)

14. En el capítol de l'accident, hi ha moltes expressions o frases que descriuen l'estat d'ànim i l'estat físic d'en Llovet.

Feu que busquin aquestes expressions en tot el capítol i que les classifiquin en dos blocs.

15. Quan té lloc l'accident, tothom col·labora. Proposeu que completin la taula que explica qui hi intervé i les tasques que fa cadascú.

Nom de la persona	Tasques que fa

Quadern per a alumnat (pàg. 9)

16. En grup, prepareu una lectura col·lectiva. Repartiu els diferents personatges i feu-ne la lectura. El capítol «Un accident trenca el glaç» pot ser molt idoni per fer aquesta activitat perquè hi intervien personatges molt diversos.

17. En Jordi Mas (pàg. 79) era l'únic que no participava de l'alegria de la colla. Per què? Quines paraules o expressions fa servir l'autor per explicar que aquest noi desconeix el que ha passat?

Feu que resumeixin tot el que ha viscut la colla en el capítol anterior per poder-lo posar al corrent de la nova situació.

18. Un dels jocs que fa tota la colla és el de fer veure que patinaven i que es passaven una pilota imaginària (pàg. 87). Proposeu de fer algun joc de mim: per grups, que pensin una situació a simular perquè l'endevinin la resta de la classe.

19. Al dibuix de la pàg. 91 hi ha els deu nois. Amb la descripció que tenen de cadascú i amb una mica d'imaginació demaneu que posin nom a cada un dels personatges. A l'article «Els llibres de colles» hi ha una possible solució.

Com que a aquestes alçades de la novel·la ja tenen molta informació sobre la colla, podeu proposar que, a partir de les imatges del còmic, facin una descripció de cada component que tingui en compte els trets físics, els personals i els de caràcter.

Quadern per a alumnat (pàg.10)

20. El dibuix de la pàg. 97 correspon a l'explicació de l'aventura que ha viscut en Miquei al capítol 5 (pàg. 56). Aproveiteu per fer una recapitulació i feu-los buscar el fragment que correspon al dibuix.

21. En Miquei feia temps que covava una idea (pàg. 99): ser deu per formar dos equips. Per què?

Demaneu que avancin les possibles propostes que aquest noi podria fer a la colla. Després de llegir el capítol vuitè, feu-los comprovar les prediccions que han fet.

22. Proposeu-los que ordenin, segons la seqüència real de les accions, el fragment en què en Llovet els va explicar com havien detingut el seu pare, del capítol «Una setmana d'activitat» (pàg. 125).

Quadern per a alumnat (pàg.11)

23. A l'annex 2 d'aquest apartat trobareu el còmic del capítol 11, «Un hotel poc confortable», reproduït teniu en petit a continuació:

Primer, feu-los llegir el text del llibre i després, el còmic. Podeu projectar les imatges perquè en facin una lectura col·lectivament.

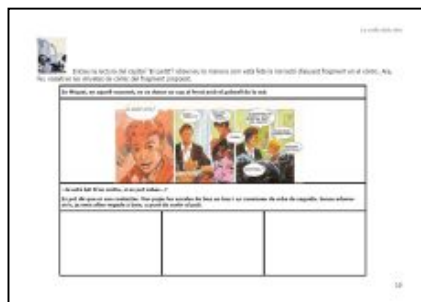
Compareu el text narratiu amb la narració a través de còmic. Feu-los observar els recursos que ha utilitzat el dibuixant per sintetitzar tot un capítol en vuit pàgines: les situacions que ha destacat, les que ha omès, quines onomatopeies ha fet servir, com ha explicat alguns fragments que a la novel·la són descriptius i no tenen diàleg, etc.

Si voleu aprofundir més en el treball del còmic, podeu consultar les webs de referència que teniu a la bibliografia.

24. L'aventura acaba bé i un parell de policies detenen els dos individus. Si els nois i noies haguessin de redactar la notícia perquè sortís publicada en un diari, quins fets destacarien? Proposeu que, per parelles, escriguin un text breu amb estil periodístic. Comenteu entre tota la classe les notícies que hagin sortit.

25. Inicieu la lectura del capítol «El partit» i observeu la manera com està feta la narració d'aquest fragment en el còmic.

Demaneu-los que facin el còmic de l'altre fragment proposat.

Quadern per a alumnat (pàg. 12)

3.2.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Coneixement del medi natural, social i cultural

1. L'escola de la colla dels deu, en què s'assembla i en què no s'assembla a la seva?

- Quin curs fan?
- Què deuen estudiar?
- Quines matèries tenen?
- Per què només hi ha nois?

Feu-los buscar informació sobre l'escola dels anys seixanta per poder-ne veure les semblances i les diferències.

Quadern per a alumnat (pàg. 4)

2. Si els nois tenien 13 anys l'any 1969, havien nascut el 1956. Proposeu que busquin persones destacades que siguin coetànies dels joves protagonistes de la novel·la.

Proposeu també que demanin als seus pares si en aquesta data ja havien nascut, quants anys tenien... i als avis, què feien en aquella època...

També podeu consultar el treball de recerca «Els meus pares de petits i joves. Dos nens nascuts l'any 1956». [En línia] <<http://blocs.xtec.cat:80/historiaoral/arxiu/119>> [Consulta: 10 desembre 2008]

3. Consulteu què és un velomotor a diverses obres de referència que trobareu en línia i a diccionaris i enciclopèdies de la biblioteca.

- <<http://dlc.iec.cat/>> [Consulta: 10 desembre 2008]
- <<http://www.enciclopedia.cat/>> [Consulta: 10 desembre 2008]
- <<http://buscon.rae.es/drae/>> [Consulta: 10 desembre 2008]

4. Al capítol 9, pàg. 117, el professor els diu:

—*No us agradaria saber què diran de la nostra època els llibres d'aquí cent anys? Penseu en els temps tant interessants que vivim.*

Encara no han passat cent anys, però sí quaranta... Feu que busquin informació sobre aquella època als llibres i a Internet. Consulteu l'apartat de bibliografia.

5. De la mateixa manera que el professorat d'història els fa llegir el diari per reflexionar a l'entorn de l'època en que viuen, feu que consultin els diaris per triar notícies que trobin importants i que creguin que dintre de molts anys encara se'n parlarà.

Matemàtiques

1. En Pebret, al capítol 5, agafa un taxi i li costa trenta pessetes. Més endavant, al capítol 8, van a comprar llibres i els costen entre vint i trenta pessetes. Feu-los fer l'equivalència amb euros per comprovar el valor de les coses fa quaranta anys. Demaneu que busquin informació sobre els preus de les coses fa anys.

Al llibret *L'any 1969*⁵² hi ha una pàgina amb exemples de quant valien les coses en aquella època.

Estat	Espanya	Món
Preu de la gasolina		
Preu del pa		
Preu dels llibres		

Preu de la gasolina: 1000 pesetas
Preu del pa: 100 pesetas
Preu dels llibres: 1000 pesetas

Quadern per a alumnat (pàg. 13)

2. Consulteu l'hemeroteca *La Vanguardia*: <<http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/>> [Consulta: 10 desembre 2008] Hi podeu trobar una notícia com aquesta:

Domingo, 29 Diciembre 1968, página 7. Estado de la economía española. La renta «per cápita» que era de 16.843 pesetas en 1958 pasó a 42.907 en 1967.

Feu els càlculs del valor en euros d'aquestes quantitats.

Educació en valors

1. Tots els protagonistes tenen un malnom. Proposeu que facin un recull de sobrenoms de personatges reals o ficticis. Comenteu què en pensen sobre aquests motius i el respecte a les persones. Són ofensius els sobrenoms dels personatges de la novel·la?

2. En Pàmpols explica a la seva mare que:

[...] en Llovet era un alumne nou que tenia un velomotor —«d'aquells que m'agraden tant, mare!», afegí, sense pensar—, i que s'havia estimbat...

—Veus, veus què t'has estalviat, tu, no tenint-ne cap...! Res, res.. No hi ha bicicleta que valgui!

Demaneu que expliquin desigs propis i possibles respostes dels seus pares.

3. La relació inicial que s'estableix entre en Llovet i la resta de la colla hauria pogut derivar en un problema. Investigueu sobre l'assetjament escolar o *bullying*.

<<http://www.diaridelsestudiants.com/noticia.php?id=51194118066>> [Consulta: 10 desembre 2008]

⁵² COLLADO, Rosa. *L'any 1969*. Barcelona: ACV, 2006. (L'Any que Tu Vas Néixer)

<<http://www.xtec.net/~jcollell/>> [Consulta: 10 desembre 2008]

<<http://www.xtec.cat/~cbarba1/bullingwq1/>> [Consulta: 10 desembre 2008]

4. Entre tots els membres de la colla, i també amb els seus pares, hi ha una bona relació. Parleu sobre quina funció o tasca assumeix cada un dels personatges al llarg de la història i associeu-lo amb el rol que fa en els diferents capítols.

5. Establiu un diàleg amb els nois i noies sobre els valors implícits en la relació que tenen els deu amics: amistat, cooperació, solidaritat, justícia, companyonia, lleialtat, treball en equip, convivència, respecte als altres...

Feu-los associar fragments de la novel·la amb el valor que comporta cadascun.

Quadern per a alumnat (pàg. 14)

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÉS DE LA LECTURA

3.3.1. ÀREA DE LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. En una entrevista⁵³ publicada a *Serra d'Or* (1988), Joaquim Carbó explica:

[...] De petit, jugava molt al carrer; jo vivia per la banda de Sant Gervasi, plaça de Cardona, carrer de Madrazo... El carrer d'Aribau era el meu camp de futbol; era espectador de les bestieses que feien molts dels meus companys, i jo sempre m'ho mirava amb una mica de por i de recel, però m'agradava de ficar-hi el nas i estar al corrent del que passava. [...] Revisc tot el cinema que m'havia empassat els dissabtes a la tarda, de pel·lícules dobles al cinema Bosc, a Gràcia i també de tots els llibres d'aventures que havia llegit. [...] A aquest tipus de novel·les, m'hi va introduir el meu pare quan jo era molt petit; anàvem al mercat de Sant Antoni i compràvem moltes de les novel·les que ell havia llegit quan era petit. [...] Alhora compartia totes aquestes lectures amb tebeos, etc. Ho llegia tot.

Després de llegir aquesta explicació de l'autor, demaneu que identifiquin situacions de la novel·la que recordin vivències explicades en aquest text; per exemple, quan van a comprar llibres (pàg.102).

Quadern per a alumnat (pàg. 15)

⁵³ NADAL, Marta. «Joaquim Carbó, un escriptor utilitari». *Serra d'Or* [Barcelona] (setembre 1988), núm. 346; p. 10-14.

2. Agafeu algunes de les frases fetes que surten a la novel·la i feu-les interpretar «al peu de la lletra».

Interpreteu-ne una entre tota la classe i, després, que cadascú en triï una per inventar-se una història tot jugant amb el significat de les paraules.

Gianni Rodari⁵⁴ en dóna uns quants exemples:

El senyor Evarist era un mar de llàgrimes, plorava tant que la casa es va inundar, pensant-se que era una fuita d'aigua van cridar el lampista...

Quadern per a alumnat (pàg. 16)

3. Amb el vocabulari recollit a l'activitat núm. 9, proposeu el joc *Les paraules de la colla*.⁵⁵ Es tracta d'endevinar les paraules que han considerat difícils d'entendre, segons la seva definició.

Per fer-ho, es divideix la classe en grups. A cada grup li pertocquen 7 paraules, que estan disposades en una llista.

Qui fa de conductor del joc llegeix una definició. El joc consisteix a descobrir quina paraula correspon a la definició. Si el grup l'encerta, continua jugant; si no, comença el següent. Guanya el grup que encerta més paraules.

4. Proposeu que llegeixin l'article «Els llibres de colles» de Jaume Cela, que s'adjunta a l'annex 3 d'aquest apartat. L'autor compara el fet d'escriure una novel·la al de cuinar un plat i enumera tots els ingredients que ha de tenir la recepta literària:

- Els noms o els malnoms dels components de la colla.
- Les diferències que hi ha entre ells.
- El paper que representa cadascú dins de la colla.
- L'objectiu comú que els uneix.
- Els personatges que impediran que la colla faci realitat els seus objectius.
- Les males arts que fan servir aquests personatges.

Feu-los buscar els ingredients de *La colla dels deu* per veure si hi són tots o en falta algun.

Quadern per a alumnat (pàg. 17)

⁵⁴ RODARI, Gianni. «Al peu de la lletra». A: *Qui sóc jo? Primers jocs de fantasia*. Barcelona: Aliorna, 1989; p. 129.

⁵⁵ Adaptació de la prova «Les paraules de la tribu» del programa de TV3 *Bocamoll*.

5. L'autor, al final del llibre, proposa que els lectors continuïn la història. Demaneu als nois i noies que, en petits grups, escriguin un nou capítol sobre alguns dels temes que queden oberts:

- Què s'explicaran quan arribin al colomar?
- Què els diran a casa seva, quan arribin amb el velomotor?
- Augmentarà la colla amb algun altre company?
- Què passarà durant el segon trimestre?
- Continuaran jugant a bàsquet sobre patins?
- Es ficaran en algun altre embolic?

Amb tots els capítols es pot elaborar un nou llibre per a la biblioteca.

Quadern per a alumnat (pàg. 18)

6. Proposeu que, si els ha agradat *La colla dels deu*, llegeixin algun altre llibre de colles. A la bibliografia en teniu una llista adequada a l'edat de l'alumnat de cycle superior.

3.3.2. ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ALTRES ÀREES

Educació física

1. La colla s'ha inventat un joc: bàsquet amb patins. A la classe d'educació física proposeu jugar a *korfball*. Investigueu sobre aquest esport que podeu jugar en equips. És un esport mixt que treballa la cooperació alhora que desenvolupa moltes habilitats.

Consulteu <<http://blocs.xtec.cat/esporecreatiu/2008/03/02/el-korfball/>> [Consulta: 10 desembre 2008] per tenir més informació d'aquest esport.

2. Vegeu el vídeo sobre el *Korfball* i complementeu la informació que teniu. <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=611&p_ex=esports&p_niv=2221&p_are=2267> [Consulta: 10 desembre 2008]

Compareu aquest esport amb el que s'han inventat els nois de la colla o amb altres com el bàsquet. Determineu les semblances i diferències entre uns esports i altres.

Altres activitats

1. Proposeu el joc de *Qui és qui* amb tot el grup classe. Feu que es facin fotografies amb la càmera fotogràfica. Imprimiu les fotografies dues vegades per poder fer-ne dos grups. Un grup l'enganxeu en fulls d'un color i l'altre, en fulls d'un altre color. Organitzeu el joc: dividiu la classe en dos equips, el blau i el vermell, segons el color del suport de la fotografia, i doneu les fotografies a cada grup

Cada equip en treu una i l'equip contrari ha d'endevinar, a través de preguntes, qui és la persona que s'amaga en la fotografia retirada. Guanya l'equip que l'endevina primer.

2. A la proposta sobre *La colla dels deu* que trobareu a *Va de llibres* (<http://www.edu365.cat/vadellibres/lilibre/14/joc_01.html> [Consulta: 10 desembre

2008]), hi ha el joc de Bàsquet amb patins, entre els equips els «Esparvers» i els «Aguilots». Presenteu el joc perquè el coneguin i hi puguin jugar.

3. A partir de la lectura del còmic (activitat núm. 23) proposeu que, en grups, representin aquestes mateixes escenes. Graveu-les i feu-ne un muntatge en vídeo.

BIBLIOGRAFIA

1. Altres llibres de la colla dels deu

- CARBÓ, Joaquim. *L'home de Munic*. [Il·lustr. Isidre Monés] Barcelona: La Galera, 1977. (Els Grumets de La Galera; 56)

2. Còmic

- BOSCH, Lluís; Mundet, Joan. «Sobre una novel·la de Joaquim Carbó». *Cavall Fort* [Barcelona] (abril-novembre 1992), núm. 713 al 726.

3. Coneixements

- «Franquisme i transició a Espanya». A: *Història*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2006. (3e, La Multienciclopèdia Temàtica; 6)
- COLLADO, Rosa. *L'any 1969*. Barcelona: ACV, 2006. (L'Any que Tu Vas Néixer)
- GAVALDÀ TORRENTS, Antoni. *El Franquisme. Quaranta anys sense llibertats*. Barcelona: Graó, 1994. (Biblioteca de la Classe; 71)
- RIERA, Ignasi. *Opressió i resistència: el franquisme (1939/1975)*. Barcelona: Barcanova, 1991. (Biblioteca Bàsica d'Història de Catalunya. Sèrie Els Dies i els Fets)

4. Novel·les de colles

- ALONSO, Fernando. *Las raíces del mar*. [Il·lustr. Juan Ramón Alonso] Madrid: Anaya, 2004. (Sopa de Libros; 12)
- BLYTON, Enid. *Els cinc les passen negres*. [Il·lustr. Josep Correas] Barcelona: Joventut, 1988. (El Club dels Cinc; 8)
- BREZINA, Thomàs. *Com va desaparèixer el 6è A*. [Il·lustr. Bernhard Förth] Barcelona: Cruïlla, 2004. (Un Supercàs per a tu i la Penya dels Tigres; 7)
- DAHL, Roald. *Charlie i la fàbrica de xocolata*. [Il·lustr. Faith Jacques] Barcelona: La Magrana, 2001. (El Petit Esparver; 10)
- FRIEDRICH, Joachim. *El cas de la professora desapareguda*. [Il·lustr. Mikel Valverde] Barcelona: Edebé, 2004. (Quatre Amics i Mig; 1)
- GARCÍA i CORNELLÀ, Dolors. *La nit de les dues-centes mil llunes*. [Il·lustr. Miquel Zueras] Barcelona: La Galera, 2001. (Grumets; 126)
- GARRIGA, Àngels. *Un rètol per a Curtó*. [Il·lustr. Fina Rifà] Barcelona: La Galera, 1997. (Grumets; 68)
- GOSCINNY. *El petit Nicolàs i els companys*. [Il·lustr. Sempé] Barcelona: La Galera, 1988. (Grumets; 53)
- KÄSTNER, Erich. *Emili i els detectius*. [Il·lustr. Walter Trier] Barcelona: Joventut, 1995.
- MARTÍN, Andreu; RIBERA, Jaume. *El secret de l'astrònom*. [Il·lustr. Max] Barcelona: Cruïlla, 2001. (El Clan dels Marcians; 1)
- NÖSTLINGER, Christine. *L'autèntica Susi*. [Il·lustr. Christiana Nöstlinger] Barcelona: Cruïlla, 1996. (El Vaixell de Vapor; 74. Sèrie Taronja)

- PRESS, Hans Jürgen. *Les aventures de la mà negra*. Barcelona: La Magrana, 2005. (L'Esparver; 155)
- SORRIBAS, Sebastià. *El zoo d'en Pitus*. [Il·lustr. Pilarín Bayés] Barcelona: La Galera, 2006. (Grumets; 1)

5. Propostes didàctiques

- Au, llegim! *La colla dels deu*. Joaquim Carbó. [En línia] <<http://www.edu365.cat/primaria/muds/catala/lectures/colla/index.htm>> [Consulta 10 desembre 2008]
- Biblioteca de llibres: *La colla dels deu*. Va de llibres. El llibre del mes. [En línia] <<http://vadellibres.proves.argus.net/vadellibres/llibre/14/index.html>> [Consulta 10 desembre 2008]
- Guia de lectura de *La colla dels deu*. Pla Lector de La Galera [En línia] <http://escolar.text-lagalera.cat/pla_lector/material/839005PLA.pdf> [Consulta 10 desembre 2008]

6. Revistes i diaris

- CELA, Jaume. «Els llibres de colles». *Cavall Fort* [Barcelona] (març 2004), núm. 1000 p. 18-19. [monogràfic «Com s'escriu una novel·la»]
- «El franquisme». *Escola Catalana* [Barcelona] (novembre 2002) núm. 394. [monogràfic]
- Hemeroteca de *La Vanguardia* [En línia] <<http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/>> [Consulta 10 desembre 2008]

7. Vídeos

- *Charlie y la fábrica de chocolate*. Dir. Tim Burton. Madrid: Warner Home Video Española, 2005. [basat en el conte de Roald Dahl]
- *El zoo d'en Pitus. El valor de l'amistat*. Dir. Mireia Ros. Barcelona: Vernal Media, 2006. [adaptació de la novel·la de Sebastià Sorribas]
- «Korfbal». Programa *Esports en joc* [En línia] <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=611&p_ex=esports&p_niv=2221&p_are=2267> [Consulta 10 desembre 2008]

8. Webs

- *Archivo de la Experiencia*. Projecte amb dos objectius, un de caràcter social i un altre de caràcter tècnic, que pretén unir a grans i petits en un mateix entorn: Internet, a través de les vivències de la nostra gent gran [En línia] <<http://www.archivodelaexperiencia.es/?chngLng=3>> [Consulta: 10 desembre 2008]
- *Còmic* [En línia] <<http://www.xtec.net/~pribas/projecte/projecte.htm>> [Consulta: 10 desembre 2008]
- VIQUIPÈDIA *Dècada del 1960* [En línia] <http://ca.wikipedia.org/wiki/Categoria:D%C3%A8cada_del_1960> [Consulta: 10 desembre 2008]
- Història oral a Quart d'ESO. «Els meus pares de petits i joves. Dos nens nascuts l'any 1956». [En línia] <<http://blocs.xtec.cat:80/historiaoral/arxiu/119>> [Consulta: 10 desembre 2008]

- Museu d'Història de Catalunya. *Exposició permanent. Desfeta i represa: El creixement econòmic dels seixanta*. [En línia]
<http://www.mhcat.net/oferta_museal/exposici_permanent/desfeta_i_represa/el_creixement_econ_mic_dels_seixanta> [Consulta: 10 desembre 2008]
- *Treballem i juguem amb el còmic*. [En línia]
<<http://www.xtec.net/~imagrans/comic.htm>> [Consulta: 10 desembre 2008]

ANNEX 1: QUÈ SABEM DELS NOIS DE LA COLLA DELS DEU?

Què sabem de cadascú?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Malnom	Miquei	Pàmpols	Ri-ri	Nàpia	Eriçó	Cuquis gran	Cuquis petit	Pebret	Nen	Anguila
Nom i cognoms	Miquel Llompart		Ricard Oliver			Albert Rovira	Joaquim Rovira		Jordi Mas	Frederic Llovet
Com és físicament	És menut i bellugadís. Té els cabells foscos.	Té les orelles en forma de paravent. És alt.		Té el nas petit i arromangat.	Té els cabells curts i punxeguts. És ràpid.	És baix i menut. És ràpid.	És alt i llargarut.	Es posa vermell. És alt.		
Manera de ser	És el líder del grup. És llest i eixerit. És tossut.	És sorrut. No li agrada la TV. Té molta gana.	Quequeja quan s'atabala.	Es fa l'intel·lectual.	És tímid. És de bona fe.					Es presumit. Es fa el fatxenda. Fuma.
La mare		És infermera. És dolça i simpàtica.						Sap cosir molt bé.		Es diu Maria Rives.
El pare				Treballa en un laboratori.	És mecànic.	Treballa en un banc.		És enquadernador.		És a la presó. Es diu Lluís.

CÒMIC DEL CAPÍTOL «UN HOTEL POC CONFORTABLE»

Cavall Fort [Barcelona] (setembre 1992), núm. 723; p. 24.

Cavall Fort [Barcelona] (setembre 1992), núm. 723; p. 25

Cavall Fort [Barcelona] (setembre 1992), núm. 724; p. 22.

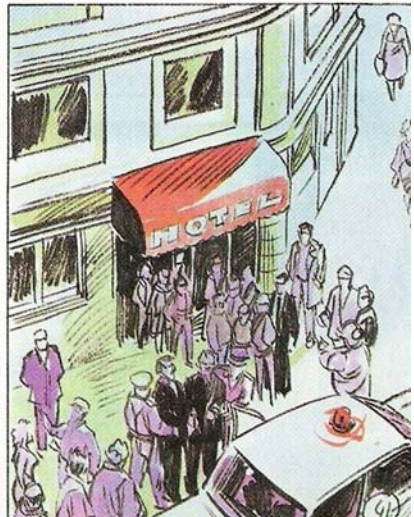
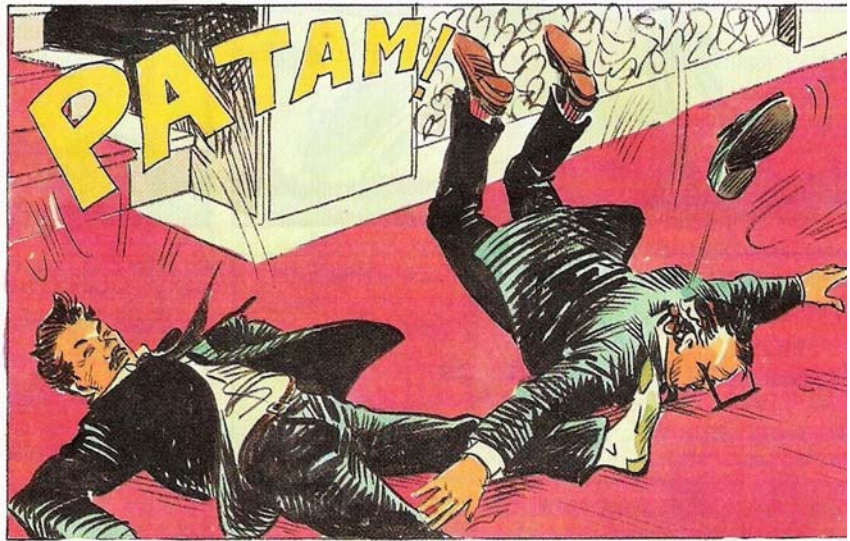
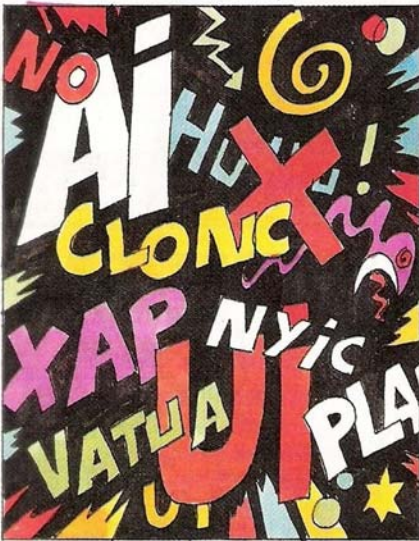

Cavall Fort [Barcelona] (setembre 1992), núm. 724; p. 23.

Cavall Fort [Barcelona] (setembre 1992), núm. 724; p. 24.

Cavall Fort [Barcelona] (octubre 1992) núm. 725, p. 22.

Els llibres de colles

Text: JAUME CELA
Il·lustració: JOMA

Escriure un conte o una novel·la s'assembla a cuinar un plat per a un grup de persones que estimes. Què fas, quan prepares un plat per a un grup d'amics a qui has convidat a dinar o a sopar?

Doncs decideixes el menjar que els faràs, tries un bon menú, vas a la plaça a comprar, prepares els estris de cuina que necessitaràs, encens el foc... i et tanques una bona estona, fins que tot està a punt. Per a llepar-s'hi els dits!

I segueixes una recepta que saps fil per randa o que tens apuntada en un full de paper.

Quan decideixes escriure un llibre on els protagonistes són una colla també tens una mena de recepta dins del cap o escrita en un paper, si no et refies de la memòria.

En aquesta recepta literària per a escriure una novel·la de colla hi trobaràs elements com aquests:

- Els noms de la colla. Molt sovint el nom es converteix en un malnom, que acostuma a ser simpàtic.

"Una tarda de dissabte, en Tanet reuní la seva colla al solar on acostumaven a jugar. –Escolteu! –començà en Tanet quan foren tots reunits–. Hem de fer alguna cosa per en Pitus. Ja sé que tots hem fet el que hem pogut, venent números de les rifes i entrades per al festival. Però en Pitus és de la nostra colla i tenim el deure de fer més, encara. Els altres feren que sí amb el cap. Estaven tots d'acord que calia fer alguna cosa més per en Pitus. Però, què podien fer?"

Sebastià Sorribas. *El zoo d'en Pitus*

- Cada membre de la colla és molt diferent dels altres, tant físicament com en la manera de ser.

- Cada component de la colla representa una manera de ser: hi ha el líder, el tossut, el simpàtic, el trapella, el decidit, el poruc...

O la líder, la tossuda, la simpàtica, la trapella, la decidida, la poruga..., és clar.

- Tenen un objectiu comú que els uneix: resoldre un misteri, ajudar algú que els necessita, trobar alguna cosa o alguna persona que s'ha perdut...

- Hi ha uns personatges que intentaran impedir que la colla faci realitat els seus objectius, i molt sovint faran servir males arts per sortir-se amb la seva. Ja ho veieu, una recepta...

Però... potser us sembla fàcil, això d'escriure un llibre de colles? Doncs no ho és gens, de fàcil, perquè

cada cuiner, quan prepara el plat, té un toc especial. Els ingredients són els mateixos o molt semblants, però hi ha la traça, l'ofici del cuiner o la cuinera.

Les persones que escriuen tenen bona cura de crear el ritme més adequat, de presentar els personatges quan toca, de dosificar la intriga i, sobretot, d'escollir el llenguatge més adient, perquè no hem d'oblidar mai que un llibre s'escriu amb paraules. Per a demostrar tot això, només cal que llegiu, per exemple, els llibres següents:

El zoo d'en Pitus, de Sebastià Sorribas
La colla dels deu, de Joaquim Carbó
Algun llibre de la sèrie del Club dels Cinc, per exemple *Els cinc les passen negres*, d'Enid Blyton
Emili i els detectius, d'Erich Kästner
Ja veureu com tots són iguals, però també tots són diferents. Com les persones, oi?

El club dels cinc

Juli. El gran de la colla. És el líder, el que mana: tranquil, comprensiu, valent, de vegades una mica autoritari.
Jordi. En realitat es diu Jordina, però li hauria agradat ser un noi; per això es fa dir així. S'enfada amb facilitat. És una gran amiga, molt valenta i sempre amb ganes de córrer aventures.
Dick. Simpàtic, una mica burleta, molt espavilat. Li agrada prendre el pèl i sap donar un toc d'humor a les coses.
Anna. La més jove de la colla. Casolana i amant de la tranquil·litat, una mica espantadissa. De vegades sorprèn amb les seves iniciatives.
Timmy. El cinquè de la colla. És el gos de la Jordi. Sense una raça precisa. Afectuós, amb un bon olfacte, de vegades fica la pota.

Il·lustracions: JOSEF CONREAS

El Zoo d'en Pitus

Tanet. El cap de la colla. Molt espavilat, sempre és dels primers a l'escola. Dirigeix la seva colla amb mà ferma.
Fleming. Saberut i enginyós. El savi de la colla.
Juli. Li agrada escriure i estudiar.
Manelitus. Belluguet i valent, però una mica eixelebrat. Sovint ho esguerra tot.

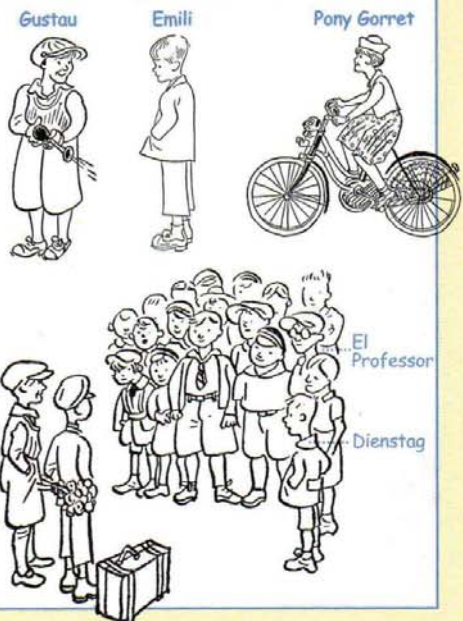
Cigró. El millor ajudant d'en Fleming. Li agrada molt menjar.
Mariona. La germana d'en Cigró. Molt assenyada, però amb una mica de mal geni. Li agrada molt dibuixar.
Pitus. El més petit de tots. Aquesta història es va escriure perquè a ell li va passar el que li va passar.

Il·lustracions: PILARIN BAYÉS

Emili i els detectius

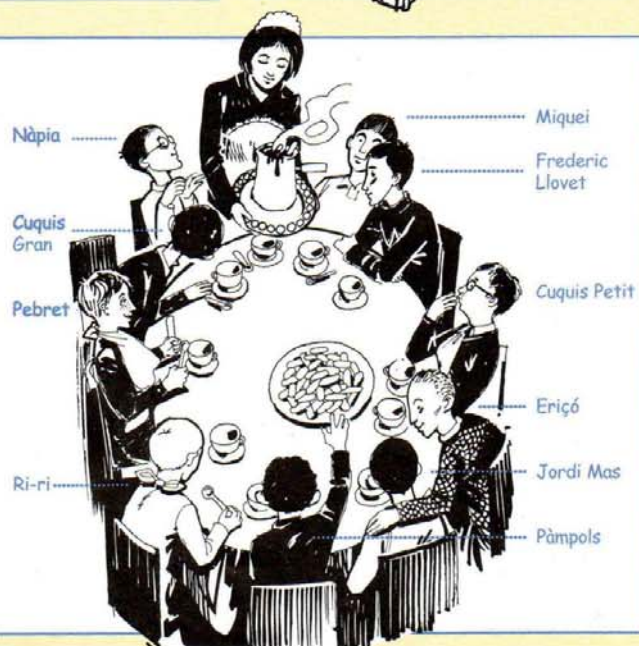
Emili. Tal com ens diu l'autor, és un xicot com no en corren. Estima d'allò més la seva mare i s'hauria mort de vergonya d'ésser gandul mentre ella no viu de tant treballar. En el seu primer viatge tot sol a Berlín, té la mala sort que li roben la cartera.
Gustau. També conegut com el noi de la botzina. És intel·ligent, el que treu les millors notes a l'institut. Decidit i amb autoritat. Els xicots del barri el tenen per president.
El Professor. És el savi de la colla. Sap de matemàtiques, té esperit científic i és un bon organitzador.
Dienstag. El més petit de tots. Té un paper fonamental en aquesta aventura, perquè farà de centre de comunicacions: es passarà dia i nit al costat del telèfon de casa per estar al corrent de tot i poder donar la informació.
Pony Gorret. És la cosina de l'Emili. Espavilada i decidida, no se separa mai de la seva bicicleta.

Il·lustracions: WALTER TRIER

La colla dels deu

Miquei. El líder. Bellugadis, menut, llest i decidit.
Pàmpols. Té les orelles de mida normal, però en forma de paravent. És una mica sorrut. Li agrada atipar-se.
Ri-ri. Quequeja quan s'atabala.
Nàpia. Malgrat el seu motiu, té el nas petit i arromangat. És l'intel·lectual de la colla.
Eriçó. Cabells curts i punxeguts: inútil pentinar-se. És una mica tímid i de bona fe. En aquesta aventura, farà guàrdia al costat del telèfon, com el Dienstag d'*Emili i els detectius*.
Cuquis Gran. El més baix i menut de la colla.
Cuquis Petit. Germà petit del Cuquis Gran, i el més llargut de tots!
Pebret. Es posa vermell amb facilitat.
Jordi Mas. Quan comença el curs és nou a la classe. De seguida es fa amic dels de la colla, però. Com que és el més jove, li posaran com a motiu el Noi.
Frederic Llovet. També és nou, però, al revés que en Jordi Mas, al principi es mostrarà presumit i fatxenda i farà la guerra als de la colla. De fet, però, té un secret i necessita ajuda. Al final, ell també tindrà un motiu: Anguila.

Il·lustracions: ISIDRE MONÉS

«Com s'escriu una novel·la» *Cavall Fort* [Barcelona] (març 2004), núm. 1000; p. 18-19.